

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Michaela Posltová

**Úprava mezinárodní příslušnosti soudů
v nařízení Brusel Ibis**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Mgr. Magdalena Pfeiffer, Ph.D.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 20. 10. 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 154 411 znaků včetně mezer.

.....
Michaela Posltová

V Praze dne 20. 10. 2021

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce, doc. JUDr. Mgr. Magdaleně Pfeiffer, Ph.D., za její věcné rady, cenné připomínky, trpělivost a vstřícnost při zpracování této práce. Děkuji také své rodině za jejich podporu v průběhu studia.

Obsah

Úvod.....	1
1. Nařízení Brusel Ibis	3
1.1 Působnost Nařízení Brusel Ibis.....	4
1.1.1 Mezinárodní prvek	4
1.1.2 Věcná působnost	7
1.1.3 Časová působnost.....	9
1.1.4 Osobní působnost	10
1.1.5 Územní působnost.....	11
1.2 Pravidla pro určení mezinárodní příslušnosti	13
1.2.1 Výlučná mezinárodní příslušnost	15
1.2.2 Podřízení se příslušnosti (příslušnost dohodnutá mlčky).....	16
1.2.3 Speciální mezinárodní příslušnost.....	18
1.2.4 Obecná mezinárodní příslušnost	20
1.2.5 Alternativní mezinárodní příslušnost	21
2. Prorogace	24
2.1 Charakter prorogační dohody	27
2.2 Teorie separace	28
2.3 Účinky prorogačních dohod	29
3. Úprava prorogace v čl. 25 Nařízení Brusel Ibis.....	32
3.1 Materiální náležitosti prorogační dohody.....	32
3.1.1 Spor z určitého právního vztahu.....	33
3.1.2 Volba příslušného soudu/soudů	34
3.1.3 (Ne)výlučnost prorogační dohody.....	37
3.2 Rozhodné právo pro materiální platnost prorogační dohody	37
3.3 Formální náležitosti prorogační dohody.....	39
3.3.1 Ujednání v písemné formě	40
3.3.2 Ústní ujednání s písemným potvrzením	43
3.3.3 Forma odpovídající zvyklostem mezi stranami	45
3.3.4 Forma odpovídající obchodním zvyklostem v mezinárodním obchodě	45
3.3.5 Elektronická komunikace	47
4. Prorogace s ohledem na ochranu slabší strany	50
4.1 Prorogace v pojistných smlouvách	50
4.2 Prorogace ve spotřebitelských smlouvách.....	53
4.3 Prorogace v individuálních pracovních smlouvách.....	56
Závěr.....	58
Seznam zkratk	61
Seznam použitých zdrojů	62
Abstrakt: Úprava mezinárodní příslušnosti soudů v nařízení Brusel Ibis.....	69
Abstract: Regulation of international jurisdiction of courts in Brussels Ibis Regulation.....	70

Úvod

Jako téma mé diplomové práce jsem si zvolila Úpravu mezinárodní příslušnosti soudů v nařízení Brusel Ibis. Toto téma spadá do odvětví mezinárodního soukromého práva procesního. Vnitrostátní právní předpisy mají s ohledem na společenskou situaci a vývoj pouze omezenou působnost, která je omezena především dvoustrannými a mnohostrannými mezinárodními smlouvami a unijním právem v rámci Evropské unie (dále jen „EU“).¹ Různorodost vnitrostátních pravidel mezinárodního procesního práva představuje překážku pro řádné fungování vnitřního trhu EU. EU má však podle primárního práva, v současnosti dle Smlouvy o fungování EU,² pravomoc přijímat legislativním postupem opatření, která mají za cíl zajistit slučitelnost kolizních norem a pravidel pro určení příslušnosti platných v členských státech.³ V rámci vnitřního trhu existuje značná pluralita přeshraničních soukromoprávních vztahů a pro fungování a rozvoj těchto vztahů je nezbytné stanovit jednotná pravidla pro určení mezinárodně příslušného soudu.

Cílem této práce je rozbor pravidel mezinárodní příslušnosti soudů obsažených v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jako „Nařízení Brusel Ibis“ nebo jako „Nařízení“). Hlavním cílem této práce je téma prorogačních dohod a zodpovězení následujících výzkumných otázek: Co představuje institut prorogační dohody a jak ji lze blíže charakterizovat? Jaká je úprava prorogační dohody v Nařízení Brusel Ibis? Jaká jsou zvláštní pravidla pro uzavření prorogačních dohod s ohledem na ochranu slabší strany? Dále se v práci objevují modelové praktické příklady, které si kladou za cíl přiblížit aplikaci Nařízení Brusel Ibis v praxi. Práce se nezabývá kompletní úpravou Nařízení Brusel Ibis a vynechává problematiku litispendence, uznání a výkonu soudních rozhodnutí z důvodu omezeného rozsahu diplomové práce.

K dosažení vytyčených cílů je použita metoda analytická, deskriptivní a komparativní. Analytická metoda je používána při rozboru jednotlivých ustanovení Nařízení Brusel Ibis. Deskriptivní metoda je využita např. při popisu současného vývoje situace ohledně právní úpravy mezinárodního práva procesního ve Velké Británii po vystoupení z EU. Komparativní

¹ Právo EU začalo pro Českou republiku platit ode dne vstupu ČR do EU, tj. od 1. 5. 2004. V případě střetu vnitrostátních právních předpisů a předpisů EU platí zásada přednosti použití evropského práva před vnitrostátními předpisy.

² Smlouva o fungování Evropské unie, Úřední věstník EU C 326. 26. 10. 2012.

³ Čl. 81 odst. 3 písm. c) Smlouvy o fungování EU.

metoda je využita např. v podkapitole, která se věnuje územní působnosti Nařízení Brusel Ibis ve srovnání s úpravou obsaženou v Luganské úmluvě II.⁴ V práci je reflektována judikatura Soudního dvora EU (dále jen „SDEU“), která upřesňuje výklad ustanovení Nařízení Brusel Ibis.

Diplomová práce je členěna do čtyř hlavních kapitol, které se dále člení na podkapitoly. První kapitola pojednává obecně o Nařízení Brusel Ibis, objasňuje používání pojmů pravomoc a příslušnost. Věnuje pozornost mezinárodnímu prvku, jehož přítomnost je pro aplikaci Nařízení Brusel Ibis nezbytná. Při rozboru věcné působnosti objasňuje výklad pojmu „občanské a obchodní věci“. Popisuje časovou a osobní působnost a to i v kontextu prorogačních dohod, na které se tato práce zaměřuje. U územní působnosti je zmíněna také Luganská úmluva II a současná situace ohledně přistoupení Velké Británie k této úmluvě. Nakonec je nastíněna hierarchie pravidel mezinárodní příslušnosti a podle této hierarchie jsou pravidla dále podrobněji rozebrána. Prorogaci jsou věnovány samostatné kapitoly.

Druhá kapitola obecně pojednává o institutu prorogačních dohod nejen v kontextu Nařízení. Přibližuje jejich praktický význam a přináší bližší pohled na spornou otázku charakteru prorogačních dohod. Zmiňuje také jejich derogační účinek a s ním související dělení prorogačních dohod na výlučné a nevýlučné.

Třetí kapitola navazuje na první dvě kapitoly. Přináší podrobný rozbor prorogační dohody dle čl. 25 Nařízení Brusel Ibis. Jsou rozebrány materiální náležitosti, které musí být splněny, aby byla prorogační dohoda podle čl. 25 Nařízení Brusel Ibis platná a to včetně související judikatury SDEU. Samostatná podkapitola je věnována pravidlu určujícímu rozhodné právo pro materiální platnost prorogační dohody. Tato kapitola se ve světle judikatury SDEU věnuje také formám, ve kterých může být prorogační dohoda platně uzavřena.

Poslední čtvrtá kapitola přibližuje další ustanovení Nařízení Brusel Ibis upravující prorogační dohodu s ohledem na ochranu slabší strany. Kapitola je dále členěna na podkapitoly, které se zvláště věnují prorogačním dohodám v pojistných, spotřebitelských a individuálních pracovních smlouvách.

⁴ Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, která byla podepsána v Luganu 30. října 2007. Úř. věst. L 339. 21. 12. 2007.

1. Nařízení Brusel Ibis

Nařízení Brusel Ibis unifikuje vybrané otázky mezinárodního civilního práva procesního. Nařízení vstoupilo v platnost 10. ledna 2015, novelizovalo a zároveň nahradilo úpravu Nařízení Brusel I,⁵ které vstoupilo v platnost 1. března 2002. V rámci své působnosti se zabývá problematikou mezinárodní příslušnosti soudů členských států EU, včetně ujednání o příslušnosti, kterému se tato práce blíže věnuje. Dále Nařízení upravuje i otázku litispendence,⁶ návrh předběžných nebo zajišťovacích opatření,⁷ uznání a výkon rozhodnutí vydaných v některém členském státě⁸ a výkon soudních smírů či veřejných listin vykonatelných v členském státě původu.⁹

Pojem „příslušnost“ však v minulosti vyvolal diskuzi ohledně terminologie použité v Nařízení.¹⁰ Je vhodné tedy alespoň rámcově vysvětlit používání tohoto pojmu. Unijnímu pojmu „příslušnost“ odpovídá v českém právu pojem „pravomoc“. Výsledkem diskuzí bylo přijetí a používání termínu „příslušnost“, který označuje mezinárodní příslušnost soudů členských států založenou výše uvedenými nařízeními.¹¹ Pojmem „pravomoc“ se dle teorie občanského práva procesního rozumí souhrn oprávnění jednat a rozhodovat v určitých záležitostech, který zákon přiznává soudům jako orgánům státu. Stanovením pravomoci jsou soudy vymezovány vůči jiným státním orgánům. Pojem „příslušnost“ podle českého práva určuje, který soud je povolán v dané věci vést řízení a rozhodnout. V rámci vymezené pravomoci se poté rozhoduje o příslušnosti jednotlivých soudů a to o příslušnosti věcné, funkční a personální.¹² Česká jazyková verze Nařízení Brusel Ibis používá pojem „příslušnost“, na rozdíl od slovenské verze, která se přiklonila k termínu „pravomoc“. Pojem „příslušnost“ použitý v Nařízení je třeba vykládat autonomně, s ohledem na účel a cíl úpravy. V právní úpravě Nařízení dochází k rozostření hranice mezi mezinárodní pravomocí a příslušností, neboť je zde

⁵ Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. („Nařízení Brusel I“).

⁶ Čl. 29 an. Nařízení Brusel Ibis.

⁷ Čl. 35 Nařízení Brusel Ibis.

⁸ Čl. 36 an. Nařízení Brusel Ibis.

⁹ Čl. 58 an. Nařízení Brusel Ibis.

¹⁰ PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 336 s. ISBN 978-80-7400-504-6. s. 97.

¹¹ KYSELOVSKÁ, T., ROZEHNALOVÁ N.: *Rozhodování soudního dvora EU ve věcech příslušnosti: (analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel Ibis)*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 514 s. ISBN 978-80-2107-770-6. s. 23.

¹² STAVINHOVÁ, J., HLAVSA P.: *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2003, 600 s. ISBN 978-80-7239-155-4. s.189.

upravena nejen pravomoc, ale i příslušnost ve smyslu místní příslušnosti.¹³ Tam, kde Nařízení odkazuje na soudy určitého členského státu, je třeba pojem „příslušnost“ vnímat jako pravomoc. Příkladem takového ustanovení je čl. 24 Nařízení Brusel Ibis, který upravuje výlučnou příslušnost.¹⁴ Naopak, pokud Nařízení odkazuje na konkrétní soud, např. na soud místa, je třeba tato ustanovení chápat jako určení místně příslušného soudu nezávisle na národní úpravě. Příkladem je čl. 21 odst. 1 písm. b) bod i) upravující příslušnost pro individuální pracovní smlouvy.¹⁵

Podle oficiálního překladu Nařízení je i v této práci používán pojem „mezinárodní příslušnost“, navzdory některým rozhodnutím soudů ČR, které v souvislosti s Nařízením Brusel I používají pojem „pravomoc“.¹⁶ S těmito pojmy se vypořádal i Krajský soud v Českých Budějovicích, který uvedl, že je zřejmé, že obsahově Nařízení Brusel I upravuje pravomoc soudů, ačkoliv toto nařízení používá pojem „příslušnost“.¹⁷

1.1 Působnost Nařízení Brusel Ibis

1.1.1 Mezinárodní prvek

Ačkoliv to Nařízení Brusel Ibis výslovně nestanovuje, pro jeho aplikaci je vyžadována existence mezinárodního prvku, což vyplývá z čl. 81 Smlouvy o fungování EU, z Jenardovy zprávy k Bruselské úmluvě¹⁸ i z judikatury Soudního dvora Evropské unie („SDEU“).¹⁹ Pokud by šlo o věc čistě vnitrostátní, dojde k aplikaci vnitrostátního práva a nikoliv k aplikaci Nařízení. Mezinárodní povaha dotčeného právního vztahu se nemusí pro účely aplikace Nařízení nutně vztahovat pouze k jednomu z členských států, ale může se vztahovat i k třetím státům.²⁰ Jaké skutečnosti mohou být považovány za mezinárodní prvek, není určeno. Mezinárodní povaha právního vztahu může být odvozena od zvláštních okolností sporu, který je soudu předložen k rozhodování. Lze dovodit, že existence bydliště stran na území různých států je významnou, nikoliv však jedinou variantou mezinárodního prvku umožňující aplikaci

¹³ KYSELOVSKÁ, T., ROZEHNALOVÁ N. In: KYSELOVSKÁ 2014, op. cit., s. 26.

¹⁴ Srov. čl. 24 Nařízení Brusel Ibis.

¹⁵ Srov. čl. 21 odst. 1 písm. b) bod i) Nařízení Brusel Ibis.

¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 25 Nd 55/2006, Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. 33 Odo 1207/2005.

¹⁷ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 19. 8. 2004, sp. zn. 19 Co 1782/2004.

¹⁸ Report by Mr P. Jenard on the Convention of 27 September 1968 on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters, ze dne 5. 3. 1979. C 59, 5. 3. 1979. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 7. 2021]. s. 8. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_1979_059_R_0001_01&from=EN. (“Jenardova zpráva”).

¹⁹ Rozsudek SDEU ze dne 17. 11. 2011 ve věci C-327/10, *Hypoteční banka a.s. v. Udo Mike Lindner*, bod 29.

²⁰ Rozsudek SDEU ze dne 1. 3. 2005 ve věci C-281/02, *Andrew Owusu proti N. B. Jackson*, bod 26.

normy.²¹ Pokud je přítomen jiný druh mezinárodního prvku (např. ke sporným skutečnostem došlo v jiném členském státu) pravidla Nařízení Brusel Ibis se uplatní i v případě, že žalobce i žalovaný mají bydliště ve stejném smluvním státu.²² Mezinárodní povaha právního vztahu může vyplývat toliko z okolností, že situace, o kterou ve sporu jde, může vyvolat otázky ohledně určení mezinárodní příslušnosti soudů.²³

V souvislosti s dohodnutou mezinárodní příslušností bude situace bezproblémová z hlediska mezinárodního prvku, pokud strany mají bydliště v různých státech a v prorogační dohodě je ujednána mezinárodní příslušnost soudu/soudů členského státu.²⁴ Nařízení bude rovněž aplikováno v případě, kdy dohoda o volbě soudu vylučuje mezinárodní příslušnost jiného soudu/soudů státu EU nebo pokud daná situace obsahuje prvek, který by potenciálně mohl založit mezinárodní příslušnost třetího státu (např. místo uzavření smlouvy, místo plnění).²⁵ Naopak není sporu ani o tom, že ujednání o volbě soudu, které si sjednají strany usazené v rámci jednoho státu a zvolí si jeho vnitrostátní soud jako příslušný, nebude spadat do působnosti Nařízení.²⁶ Některé otázky týkající se prorogačních dohod však zůstávají otevřené, mezinárodní prvek je zde nepřímý nebo vzdálený a jediným materiálním cizím prvkem je volba soudu cizího státu.²⁷ Je třeba si položit otázku, v jakém případě je konkrétní situace bez mezinárodního prvku (a dojde k aplikaci vnitrostátního práva) a v jakém případě je situace „dostatečně mezinárodní.“

Co se stane, pokud dvě strany s bydlištěm ve stejném členském státě určí prorogační dohodou mezinárodní příslušnost soudu/soudů jiného členského státu? Tato otázka již byla položena SDEU jako žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Nejvyšším soudem v Portugalsku. Zůstala však nezodpovězená, jelikož došlo ke stažení žádosti a následnému výmazu projednávané věci z rejstříku Soudního dvora.²⁸ Takováto situace by měla být považována podle komentáře Magnus-Mankowski k Nařízení Brusel Ibis za „dostatečně mezinárodní“, pokud má daný případ vztah také k jiným státům, například pokud předmět

²¹ ROZEHNALOVÁ, N. In: ROZEHNALOVÁ, N., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T., VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 392 s. ISBN 978-80-7598-123-3. s. 173.

²² *Owusu v. N. B. Jackson*, op. cit., bod 23.

²³ *Hypoteční banka v. Lindner*, op. cit., bod 30.

²⁴ *Jenardova zpráva*, op. cit., s. 38.

²⁵ BŘÍZA, P. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. V Praze: C.H. Beck, 2012. Právní praxe, 328 s. ISBN 978-80-7179-606-0. s. 132.

²⁶ *Jenard Report*, s. 38: „...where two parties who are domiciled in the same Contracting State have agreed that a court that State shall have jurisdiction...“.

²⁷ BŘÍZA 2012, op. cit., str. 132.

²⁸ Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci C-136/16, *Metropolitan Development Society SA proti Banco Santander Totta SA*, podaná k SDEU dne 7. 3. 2016.

právního vztahu má mezinárodní povahu (např. přeshraniční doručení).²⁹ Tuto otázku řešil i komentář Magnus-Mankowski k Nařízení Brusel I, konkrétně ve vztahu k čl. 23 Nařízení Brusel I. Zde uvádí případ náhrady škody z dopravní nehody, která se stala ve Francii mezi dvěma Němci. Na prorogační dohodu, která zakládá mezinárodní příslušnost německých soudů a zároveň deroguje mezinárodní příslušnost francouzských soudů na základě čl. 5 odst. 3 Nařízení Brusel I (resp. čl. 7 Nařízení Brusel Ibis), bude aplikován čl. 23 Nařízení Brusel I.³⁰

Názory nejsou jednotné, pokud jde o případ, kdy se všechny relevantní prvky nacházejí v jednom členském státu, ale pouze dohoda o volbě soudu povolává jako příslušný soud jiného členského státu. Podle Wellera dojde k aplikaci Nařízení, pokud strany s bydlištěm ve stejném státu zvolí soud jiného členského státu. Tento názor podporuje i samotné znění Nařízení a jeho jazykový výklad, protože dle čl. 25 Nařízení Brusel Ibis již ani není nutné, aby alespoň jedna ze stran měla bydliště v některém z členských států. Jediným požadavkem stále zůstává volba soudu členského státu a je lhostejné, zda volbu soudu učiní strany, které mají bydliště ve stejném nebo odlišném státu než členský stát, ve kterém se nachází zvolený soud. Dostatečná bude i vazba pouze na jeden členský stát, konkrétně na volbu soudu/soudů v členském státě. Jakýkoliv další požadavek na spojitost s více než jedním členským státem je v rozporu se současným zněním čl. 25 Nařízení Brusel Ibis.³¹

Tento závěr však odporuje čl. 1 odst. 2 Haagské úmluvy o dohodách o volbě soudu,³² která výslovně stanoví: „... *jedná se o mezinárodní věc, pokud strany nemají bydliště nebo sídlo v témže smluvním státě a vztah stran a veškeré další prvky týkající se sporu, bez ohledu na místo zvoleného soudu, nesouvisí pouze s tímto státem.*“³³ Navíc je třeba zohlednit i analogii s nařízením Řím I.³⁴ Nařízení Řím I považuje situaci, kdy jediným relevantním mezinárodním prvkem je volba práva, a to i pokud je doplněná volbou soudu, za čistě vnitrostátní. Preambule

²⁹ MAGNUS, U., In: MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. *Brussels I bis regulation: commentary*. München: Sellier European Law Publishers. European commentaries on private international law, 2016, 1198 s. ISBN 3-504-38480-8. s. 602.

³⁰ MAGNUS, U. In: MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. *Brussels I Regulation*. 2. ed. München: Sellier European Law Publishers. European commentaries on private international law, 2012, 972 s. ISBN 978-3-86653-142-0. s. 459-460.

³¹ WELLER, M. *Choice of court agreements under Brussels Ia and under the Hague convention: coherences and clashes*. Journal of private international law [online]. Routledge, 2017, 13(1), 91-129 [cit. 2021-9-13]. ISSN 1744-1048. s. 96. Dostupné z: <https://www-tandfonline-com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/full/10.1080/17441048.2017.1290416>.

³² Haagská úmluva o dohodách o volbě soudu ze dne 30. 6. 2005.

³³ Srov. čl. 1 odst. 2 Haagské úmluvy o dohodách o volbě soudu z roku 2005.

³⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy („Řím I“).

Nařízení Řím I deklaruje provázanost s Nařízením Brusel I,³⁵ a tak by se zdálo býti logické vykládat čistě vnitrostátní situace u obou nařízení stejně. Jedině poté by nedocházelo k různému posuzování případů, kdy jediným mezinárodním prvkem je volba práva nebo volba soudu.³⁶ Pokud bychom se přiklonili k tomuto výkladu, následkem by byla aplikace vnitrostátního práva na takovou prorogační dohodu. Tento závěr není však žádoucí a navzdory Haagské úmluvě cílem je, aby soudy členských států rozhodovaly pokud možno o všech prorogačních dohodách podle stejné normy, tedy podle Nařízení Brusel Ibis.³⁷

1.1.2 Věcná působnost

Věcnou působnost upravuje čl. 1 Nařízení Brusel Ibis. Pozitivní vymezení věcné působnosti stanoví odst. 1, odst. 2 naopak podává výčet právních otázek, na které se Nařízení nevztahuje. Nařízení se vztahuje na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu. Nařízení Brusel Ibis pojem „občanské a obchodní věci“ nedefinuje, upřesňuje jej však tak, že se Nařízení nevztahuje zejména na věci daňové, celní či správní věci, ani na odpovědnost státu za jednání a opominutí při výkonu státní moci. Tento pojem musí být vykládán autonomně a široce, s ohledem na cíle a systém Nařízení a s ohledem na obecné zásady vyplývající ze všech vnitrostátních předpisů.³⁸ Nelze ho vykládat jako pouhý odkaz na vnitrostátní právo členského státu,³⁹ a to jak z důvodů zmíněných v judikatuře SDEU, tak z důvodu rozdílného pohledu na dělení soukromého a veřejného práva v systému common-law a v systému kontinentálního práva.⁴⁰

Pojem „věci občanské a obchodní“ byl mnohokrát vykládán SDEU, který se vyjádřil i k otázkám stojícím v „šedé“ zóně mezi věcmi veřejnými a soukromými. Z nejvýznamnějších rozhodnutí je třeba jmenovat rozhodnutí *LTU v. Eurocontrol*,⁴¹ *Rüffer*⁴² nebo *Sonntag*.⁴³ K novějším rozhodnutím patří např. rozsudek ve věci C-307/19, *Obala i lučice d.o.o. v. NLB Leasing d.o.o.*, ze dne 25. 3. 2021. V tomto rozhodnutí SDEU odpovídá na předběžnou otázku a stanoví, že návrh na uhrazení ceny denního lístku za parkování na vymezeném parkovacím

³⁵ Srov. např. recitál 7 a 17 Nařízení Řím I.

³⁶ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 133.

³⁷ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 604.

³⁸ Rozsudek SDEU ze dne 10. 9. 2009 ve věci C-292/08, *German Graphics Graphische Maschinen GmbH v. Alice van der Schee*, bod 23. Jenardova zpráva, op. cit., s. 10.

³⁹ Rozsudek SDEU ze dne 9. 3. 2017 ve věci C-551/15, *Paula Parking d.o.o. v. Sven Klaus Tederahn*, bod 33 a citovaná judikatura.

⁴⁰ ROZEHNALOVÁ, N. In: ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit., s. 175.

⁴¹ Rozsudek SDEU ze dne 14. 10. 1976 ve věci 29/76, *LTU v. Eurocontrol*.

⁴² Rozsudek SDEU ze dne 16. 12. 1980 ve věci 814/79, *Nizozemský stát v. Reinhold Rüffer*.

⁴³ Rozsudek SDEU ze dne 12. 4. 1993 ve věci C-172/91, *Sonntag v. Weidmann*.

stání nacházejícím se na veřejné komunikaci podaný společností, která byla územním samosprávným celkem pověřena správou takových parkovacích stání, spadá pod pojem „občanské a obchodní věci“.⁴⁴

Čl. 1 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis obsahuje výslovné vyloučení některých otázek z věcné působnosti, které by jinak spadaly pod pojem „občanské a obchodní věci“. Z působnosti Nařízení jsou vyloučeny podle písmene a) věci osobního stavu nebo právní způsobilosti fyzických osob, majetková práva plynoucí z manželských vztahů či vztahů, které právo rozhodné pro tyto vztahy považuje za vztahy se srovnatelným účinkem,⁴⁵ a podle písmene b) insolvenční a podobná řízení.⁴⁶ Tyto otázky jsou z působnosti Nařízení vyloučené, jelikož jsou upraveny jinými unijními instrumenty nebo svou povahou nejsou vhodné pro společnou regulaci.⁴⁷ Výslovné vyloučení oblasti sociálního zabezpečení podle písm. c) je dáno proto, že v řadě států spadá tato oblast některými svými instituty na pomezí práva soukromého a veřejného.⁴⁸ Dále je z věcné působnosti Nařízení podle písm. e) vyloučena oblast vyživovací povinnosti vznikající z rodinných vztahů, rodičovství, manželství či příbuzenství a podle písmene f) oblast závěti a dědění, včetně vyživovacích povinností v důsledku smrti. Úpravu této problematiky obsahuje Nařízení o výživném⁴⁹ a Nařízení o dědictví.⁵⁰

Rozhodčí řízení bylo vyňato již z působnosti Bruselské úmluvy,⁵¹ Nařízení Brusel I a zůstává vyňato i z věcné působnosti Nařízení Brusel Ibis, ačkoliv bylo o vyloučení rozhodčího řízení v rámci revize diskutováno.⁵² Návrh revize obsahoval pravidlo, že řízení u soudu jiného členského státu, jehož příslušnost byla napadena z důvodu existence rozhodčí doložky, mělo být přerušeno do doby, než soudy členského státu příslušné podle rozhodčí doložky rozhodnou o existenci, platnosti a účincích rozhodčí doložky. Tento návrh však v konečném znění Nařízení Brusel Ibis použit nebyl s odůvodněním, že oblast rozhodčího řízení je upravena Newyorskou

⁴⁴ Rozsudek SDEU ze dne 25. 3. 2021 ve věci C-307/19, *Obala i lučice d.o.o. v. NLB Leasing d.o.o.*, bod 59.

⁴⁵ Čl. 1 odst. 2 písm. a) Nařízení Brusel Ibis.

⁴⁶ Čl. 1 odst. 2 písm. b) Nařízení Brusel Ibis.

⁴⁷ Úprava těchto otázek např. v nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti; dále v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení.

⁴⁸ Čl. 1 odst. 2 písm. c) Nařízení Brusel Ibis.

⁴⁹ Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností.

⁵⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.

⁵¹ Úmluva o pravomoci soudů, uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 27. 9. 1968. („Bruselská úmluva“).

⁵² ROZEHNALOVÁ, N. In: ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit., s. 177.

úmluvou z roku 1958,⁵³ která je všeobecně vnímána jako uspokojivý a v praxi používaný cenný právní nástroj.⁵⁴ Vzájemný vztah mezi Nařízením Brusel Ibis a rozhodčím řízením je vyjádřen v bodě 12 preambule Nařízení.⁵⁵

1.1.3 Časová působnost

Časová působnost je upravena v přechodných ustanoveních Nařízení Brusel Ibis. Nařízení se vztahuje pouze na řízení zahájená, na veřejné listiny formálně vyhotovené nebo registrované a na soudní smíry schválené či uzavřené ke dni 10. ledna 2015 nebo po něm,⁵⁶ s výjimkou čl. 75 a 76, které se použijí od 10. ledna 2014.⁵⁷ Je vyloučena retroaktivní aplikace Nařízení Brusel Ibis. Význam pojmu „zahájení řízení“ vykládá čl. 32 Nařízení, ze kterého dovodíme, že zahájením řízení se rozumí již okamžik podání žaloby, nikoliv až okamžik doručení žaloby žalovanému.⁵⁸ Ve státech, které se v budoucnu stanou členskými státy EU, se Nařízení aplikuje od data přistoupení. V závěrečných ustanoveních se nachází čl. 80, který zrušuje Nařízení Brusel I.⁵⁹

Závaznou interpretaci jednotlivých ustanovení poskytuje SDEU ve své judikatuře. Nařízení Brusel I bis kontinuálně navazuje na své předchůdce a z většiny je totožný s Bruselskou úmluvou a Nařízením Brusel I. Právě díky zásadě kontinuity právních předpisů je i judikatura, která vykládá ustanovení Bruselské úmluvy a Nařízení Brusel I, použitelná pro interpretaci Nařízení Brusel Ibis.⁶⁰ Požadavek kontinuity je vyjádřen i v bodu 34 preambule Nařízení Brusel Ibis.⁶¹

V kontextu časové působnosti Nařízení Brusel Ibis není nutné, aby prorogační dohoda byla uzavřena ke dni 10. ledna 2015 nebo později. I na ujednání o volbě soudu uzavřené

⁵³ Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů uzavřená 10. 6. 1958 v New Yorku.

⁵⁴ Zelená kniha o posouzení nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, KOM(2009) 175 v konečném znění [online]. s. 8. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 14. 7. 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0175&from=CS>.

⁵⁵ Srov. bod 12 preambule Nařízení Brusel Ibis.

⁵⁶ Čl. 66 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

⁵⁷ Srov. čl. 75 a čl. 76 Nařízení Brusel Ibis.

⁵⁸ KELLER In: VORWERK, V., WOLF, CH.: *BeckOK ZPO, Brüssel Ia-VO*, čl. 66, bod 4 [online]. 40. vydání. Mnichov: C. H. Beck, 2021 [cit. 20. 5. 2021]. Dostupné z: https://beckonline.beck.de/?vpath=bibdata%2fkomm%2fBeckOKZPO_40%2fEWG_VO_1215_2012%2fcont%2fBECKOKZPO%2eEWG_VO_1215_2012%2eA66%2eglB%2ehtm.

⁵⁹ Srov. čl. 80 Nařízení Brusel Ibis.

⁶⁰ KYSELOVSKÁ, T. a kol. *Mezinárodní soudnictví*. 2. dopl. a upr. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 120 s. ISBN 978-80-210-5581-0. s. 29.

⁶¹ Bod 34 preambule Nařízení Brusel Ibis.

před vstupem Nařízení v účinnost, kterého se strany domáhají u soudu již za účinnosti Nařízení, bude aplikován čl. 25 Nařízení Brusel Ibis.⁶²

SDEU ve věci *Sanicentral*⁶³ ohledně časové působnosti Bruselské úmluvy uvedl, že již z povahy prorogační dohody vyplývá, že nemá žádný účinek až do doby zahájení soudního řízení a že teprve zahájením řízení nabývá na významu. Proto je třeba prorogační dohodu posuzovat podle předpisů účinných v době zahájení řízení. Z tohoto judikátu lze dovodit, že je-li řízení zahájeno za účinnosti Nařízení Brusel Ibis, dojde k aplikaci Nařízení Brusel Ibis i v případě, že prorogační dohoda byla uzavřena v době, kdy Nařízení Brusel Ibis nebylo účinné či vůbec neexistovalo.⁶⁴ Takový výklad má navíc pozitivní vliv na situaci, kdy dohoda o volbě soudu uzavřená před 1. lednem 2015 byla považována za neplatnou podle čl. 23 Nařízení Brusel I (např. protože otázka materiální platnosti prorogační dohody byla ponechána vnitrostátnímu právu), ale lze ji však považovat za platnou podle čl. 25 Nařízení Brusel Ibis (např. v souladu s nově zakotveným kolizním pravidlem o materiální platnosti). Problematictější je opačný scénář, kdy dříve platná dohoda o volbě soudu je podle Nařízení Brusel Ibis neplatná.⁶⁵ Pokud by došlo k rozšíření výkladu i na tento opačný scénář, umožnilo by to nežádoucí nepravou retroaktivitu, tj. prorogační dohoda byla sice platně uzavřena na základě pravidel účinných v době jejího uzavření, její platnost se však posuzuje podle budoucích pravidel, která v době uzavření prorogační dohody ani neexistovala a strany je nemohly předvídat. Takový závěr by byl v rozporu s principem smluvní autonomie, právní jistoty a důvěry v právo, a proto považuje Bříza za vhodné, aby soudy vykládaly rozhodnutí *Sanicentral* spíše restriktivně a v souladu s principem smluvní autonomie.⁶⁶

1.1.4 Osobní působnost

Základní podmínkou pro aplikaci Nařízení Brusel Ibis je bydliště žalovaného na území některého členského státu.⁶⁷ Státní příslušnost naopak nehraje roli a k aplikaci Nařízení skutečně postačí, pokud má žalovaný bydliště na území členského státu. Co se rozumí „bydlištěm“ v případě společností nebo jiných právnických osob, je zakotveno v čl. 63 Nařízení.⁶⁸ SDEU ve

⁶² MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 601.

⁶³ Rozsudek SDEU ze dne 13. 11. 1979 ve věci 25/79, *Sanicentral GmbH v. René Collin*, bod 6.

⁶⁴ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 130.

⁶⁵ K diskusi ohledně legitimního očekávání stran původně platné prorogační dohody: MAGNUS, U., In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 601; BŘÍZA 2012, op. cit., s. 131.

⁶⁶ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 131.

⁶⁷ Rov. čl. 4 odst. 1 Nařízení.

⁶⁸ Srov. čl. 63 Nařízení.

věci *Group Josi*⁶⁹ uvedl, že ustanovení o mezinárodní příslušnosti podle Bruselské úmluvy jsou aplikovatelná i v případě, kdy žalobce má sídlo ve třetím státě, pokud má žalovaný bydliště na území členského státu EU. Pokud nemá žalovaný bydliště v některém z členských států, určuje se příslušnost soudů každého členského státu podle jeho vnitrostátních pravidel.⁷⁰ Toto východisko neplatí však bezvýjimečně, výjimku představuje řízení před soudy, jejichž mezinárodní příslušnost je dána na základě pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti u spotřebitelských smluv,⁷¹ příslušnosti pro individuální pracovní smlouvy,⁷² výlučné příslušnosti,⁷³ prorogační dohody⁷⁴ a podřízení se příslušnosti.⁷⁵ Čl. 33 a 34 Nařízení Brusel Ibis upravují problematiku litispendence i ve vztahu k řízení, které probíhá ve třetím státě a upravují podmínky pro možnost přerušeni nebo zastavení řízení u soudů členského státu.⁷⁶

Jedna z podstatných změn v revidovaném Nařízení Brusel Ibis se týká personální působnosti čl. 25. Pro aplikaci tohoto ustanovení již není rozhodující, kde mají smluvní strany prorogační dohody bydliště. Na rozdíl od znění Nařízení Brusel I není vyžadováno, aby jedna ze stran měla bydliště v členském státě. Zůstává však zachována podmínka, že zvoleným soudem musí být soud členského státu EU.⁷⁷

1.1.5 Územní působnost

Nařízení Brusel Ibis je aplikovatelné na území všech členských států EU. Dánsko se však obecně neúčastní na předpisech přijímaných Evropskou unií v oblasti justiční spolupráce v občanských věcech na základě zvláštního protokolu.⁷⁸ Na území Dánska je Nařízení aplikovatelné na základě úmluvy uzavřené mezi EU (resp. Společenstvím) a Dánskem roku 2005.⁷⁹ Dánsko pak v souladu s čl. 3 odst. 2 této úmluvy oznámilo dopisem ze dne 20. 12. 2012 komisi EU své rozhodnutí Nařízení Brusel Ibis provést.⁸⁰

⁶⁹ Rozsudek SDEU ze dne 13. 7. 2000 ve věci C-412/98, *Group Josi Reinsurance Company SA v. UGIC (Universal General Insurance Company)*.

⁷⁰ Srov. čl. 6 odst. 1 Nařízení.

⁷¹ Čl. 18 odst. 1 Nařízení.

⁷² Čl. 21 odst. 2 Nařízení.

⁷³ Čl. 24 Nařízení.

⁷⁴ Čl. 25 Nařízení.

⁷⁵ Čl. 26 Nařízení.

⁷⁶ PAUKNEROVÁ 2013, op. cit., s. 96.

⁷⁷ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 125.

⁷⁸ Protokol č. 22 o postavení Dánska ke Smlouvě o fungování Evropské unie.

⁷⁹ Dohoda mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. (Úř. věst. L 299, 16. 11. 2005, s. 62-70).

⁸⁰ Dohoda mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. (Úř. věst. L 79, 21. 3. 2013, s. 4).

Úspěch právní úpravy mezinárodní příslušnosti v Bruselské úmluvě z roku 1968 podnítil státy Evropské unie, resp. Evropského společenství („ES“) rozšířit působnost Bruselské úmluvy také na další evropské státy. Roku 1988 uzavřeli tehdejší státy ES s členskými státy Evropského sdružení volného obchodu⁸¹ Luganskou úmluvu o příslušnosti, uznání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Luganská úmluva pouze rozšířila územní působnost Bruselské úmluvy a převzala úpravu obsaženou v Bruselské úmluvě. V souvislosti s přijetím Nařízení Brusel I bylo třeba upravit i pravidla obsažená v Luganské úmluvě. V roce 2007 došlo k přijetí Luganské úmluvy II (známé také jako *nová Luganská úmluva*), která plně nahradila Luganskou úmluvu přijatou roku 1988. Luganská úmluva II byla uzavřena mezi tehdejšími státy Evropského společenství a Dánskem⁸² na straně jedné a Islandem, Norskem a Švýcarskem na straně druhé. Obsah i struktura Luganské úmluvy II jsou v podstatě totožné s právní úpravou Nařízení Brusel I, dochází tak k rozšíření režimu Nařízení Brusel I na smluvní státy Luganské úmluvy II.

Vztah mezi Nařízením Brusel I a Luganskou úmluvou II je upraven v čl. 64 Luganské úmluvy II. Nařízení Brusel I má přednost před aplikací Luganské úmluvy II, pokud není naplněna jedna z výjimek upravených v odst. 2.⁸³ Luganská úmluva II se pak aplikuje před soudy smluvních států včetně soudů členských států EU v případě, že žalovaný má bydliště na Islandu, v Norsku nebo ve Švýcarsku a dále v případě výlučné mezinárodní příslušnosti ve prospěch soudů těchto států. V případě prorogace dojde k aplikaci Luganské úmluvy II, pokud smluvní strany uzavřou prorogační dohodu ve prospěch soudů Islandu, Norska nebo Švýcarska.⁸⁴

Luganská úmluva II prakticky kopíruje úpravu Nařízení Brusel I a nikoliv úpravu Nařízení Brusel Ibis. Luganská úmluva II na rozdíl od Nařízení Brusel Ibis tak neobsahuje pravidlo týkající se věcné platnosti dohody o příslušnosti a naopak obsahuje podmínku, aby alespoň jedna ze stran dohody o mezinárodní příslušnosti měla bydliště ve státě vázaném Luganskou úmluvou II. Článek 73 stanoví, že Nařízením Brusel Ibis není dotčena aplikace Luganské úmluvy II.⁸⁵

Aktuálně diskutovanou otázkou je přistoupení Velké Británie k Luganské úmluvě II poté, co Velká Británie vystoupila z EU. Po uplynutí přechodného období není možné aplikovat unijní předpisy, včetně Nařízení Brusel Ibis. Dne 8. 4. 2020 požádalo Spojené království o přistoupení

⁸¹ Finsko, Island, Norsko, Rakousko, Švédsko a Švýcarsko.

⁸² Dánsko se na základě Protokolu č. 22 nepodílelo na sjednání Luganské úmluvy II jako členský stát EU, nýbrž jako samostatná smluvní strana.

⁸³ Srov. čl. 64 odst. 1 Luganské úmluvy II.

⁸⁴ Srov. čl. 64 odst. 2 písm. a) Luganské úmluvy II.

⁸⁵ Srov. čl. 73 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

k Luganské úmluvě II jako samostatná smluvní strana. Dosavadní smluvní strany Luganské úmluvy II (včetně EU) však musí souhlasit s přistoupením každé nové strany k Úmluvě. Komise EU posuzovala žádost Spojeného království o přistoupení a nedoporučila udělit souhlas s přistoupením. V odůvodnění uvedla, že Luganská úmluva II je pro EU podpůrným opatřením vnitřního trhu a týká se vztahů EU a Evropského sdružení volného obchodu/Evropského hospodářského prostoru. Ve vztahu ke třetím zemím je důslednou politikou EU podpora spolupráce v rámci Haagských úmluv. A Spojené království je třetí zemí bez vazby na vnitřní trh a tudíž neexistuje pro EU žádný důvod odchýlit se od svého přístupu ve vztahu k Velké Británii. V důsledku toho by Haagské úmluvy měly poskytnout právní rámec pro budoucí spolupráci EU a Spojeného království v oblasti justiční spolupráce v občanských věcech.⁸⁶ Sdělení Komise má toliko povahu doporučení a konečné rozhodnutí má Evropský parlament a Rada.⁸⁷ Dá se však předpokládat, že budou tyto unijní orgány následovat doporučení Komise a souhlas s přistoupením neudělí.⁸⁸

1.2 Pravidla pro určení mezinárodní příslušnosti

Soubor pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti v Nařízení Brusel Ibis tvoří hierarchický systém, který se zásadně od úpravy v Nařízení Brusel I nezměnil. Nařízení rozlišuje následující typy mezinárodní příslušnosti: i) obecnou příslušnost; ii) alternativní příslušnost; iii) speciální příslušnost, týkající se slabší strany; iv) výlučnou příslušnost; v) dohodnutou příslušnost a vi) podřízení se příslušnosti. Tato pravidla tvoří pomyslnou pyramidu, v rámci které je lze aplikovat. Pokud nelze využít pravidlo stojící na vrcholu, soud postupuje o úroveň níže a snaží se použít další pravidla stojící na nižší pozici a určit tak mezinárodně příslušný soud. Na závěr se může soud dostat až k samotnému základu, resp. k obecné mezinárodní příslušnosti podle čl. 4 Nařízení Brusel Ibis.

Na vrcholu pomyslné pyramidy stojí výlučná mezinárodní příslušnost, která má přednost před ostatními pravidly mezinárodní příslušnosti upravenými v Nařízení Brusel Ibis. Nelze ji vyloučit žádným jiným pravidlem mezinárodní příslušnosti. Důvodem pro stanovení výlučné

⁸⁶ Sdělení Komise Evropského parlamentu a radě, Posouzení žádosti Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku o přistoupení k Luganské úmluvě z roku 2007 ze dne 4. 5. 2021 [online]. 2021 [cit. 21. 7. 2021]. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8413-2021-INIT/cs/pdf>.

⁸⁷ Je vyžadována kvalifikovaná většina, tzn. nejméně 55% členů Rady a zároveň členské státy zastupují nejméně 65 % obyvatelstva zúčastněných členských států.

⁸⁸ REILLY, T. *The Lugano Convention and The UK* [online]. In: EU Law and Regulatory, United Kingdom, 2021 [cit. 21. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.globalpolicywatch.com/2021/05/the-lugano-convention-and-the-uk/>.

mezinárodní příslušnosti je úzké spojení předmětného sporu se státem, jehož soudy jsou určeny jako výlučně příslušné.⁸⁹

O stupeň níže se nachází pravidlo podřízení se příslušnosti, tzv. tichá prorogace. Tichá prorogace je v nadřazeném postavení vůči klasické prorogaci upravené v čl. 25 Nařízení Brusel Ibis. Nadřazenost konstatoval Nejvyšší soud ČR v usnesení sp. zn. 33 Nd 126/2012.⁹⁰ V daném usnesení Nejvyšší soud uvedl, že soudy nemohou s výjimkou výlučné mezinárodní příslušnosti přezkoumávat svoji mezinárodní příslušnost dříve, než doručí žalobu žalovanému a umožní mu se k ní vyjádřit. Pokud se žalovaný k žalobě vyjádří, aniž by nejpozději současně s tímto vyjádřením vznesl námitku nedostatku příslušnosti soudu, jedná se o založení mezinárodní příslušnosti podřízením se příslušnosti. Toto pravidlo je nadřazeno, s výjimkou výlučné mezinárodní příslušnosti, nad všemi ostatními pravidly mezinárodní příslušnosti a to včetně dohodnuté příslušnosti.⁹¹

SDEU řešil rovněž vzájemnou hierarchii pravidla podřízení se příslušnosti vůči ustanovením speciální mezinárodní příslušnosti chránícími slabší smluvní stranu. Ve věci C-111/09, *ČPP v. Michal Bilas*⁹² byla pojišťovnou podána žaloba k českým soudům, ačkoliv pojistník, se kterým byla uzavřena pojistná smlouva, měl bydliště na Slovensku. Žalovaný nezpochybnil příslušnost soudu a vznesl toliko věcné námitky proti nároku uplatněnému žalobou. SDEU uvedl, že čl. 26 Nařízení Brusel Ibis musí být vykládán tak, že pokud se žalovaný účastní řízení před soudem, u něhož byla podána žaloba, a neuplatní námitku nepřislušnosti, bude tento soud příslušný. Mezinárodní příslušnost soudu bude založena bez ohledu na nedodržení pravidel speciální příslušnosti podle oddílu III kapitoly II Nařízení Brusel Ibis. Mezinárodní soudní příslušnost na ochranu slabších stran nelze slabším stranám nutit a pokud se slabší strana účastní řízení, bude mezinárodní příslušnost podřízením se příslušnosti založena. Taková účast žalovaného totiž představuje konkludentní ujednání o příslušnosti.⁹³

Pokud není dána výlučná mezinárodní příslušnost a nedošlo k založení mezinárodní příslušnosti podřízením se řízení, jsou příslušné soudy, na jejichž mezinárodní příslušnosti se strany dohodly podle čl. 25 Nařízení Brusel Ibis. V případě smluvního vztahu se slabší stranou je možnost uzavření prorogační dohody omezena z důvodu ochrany slabší strany (čl. 15, 19 a 23

⁸⁹ VALDHANS, J. In: ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit., s. 235.

⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 1. 2013 ve věci 33 Nd 126/2012, *DSV Road a.s. v. MINDFUTURE LIMITED*.

⁹¹ Srov. *DSV Road a.s. v. MINDFUTURE LIMITED*, op. cit.

⁹² Rozsudek SDEU ze dne 20. 5. 2010 ve věci C-111/09, *Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group v. Michal Bilas*.

⁹³ *Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group v. Michal Bilas*, op. cit., bod 30.

Nařízení Brusel Ibis). Dohodnuté mezinárodní příslušnosti v Nařízení Brusel Ibis bude věnována samostatná kapitola, jelikož téma prorogačních dohod představuje těžiště této práce.

Z důvodu ochrany slabší strany v oblasti pojištění, spotřebitelských a pracovních smluv jsou v Nařízení Brusel Ibis zakotvena pravidla speciální mezinárodní příslušnosti, která jsou pro slabší stranu příznivější než obecná pravidla. Pokud jednou ze stran právního vztahu je pojistník, pojištěný, oprávněná osoba nebo poškozený v případě pojistných smluv, spotřebitel u spotřebitelských smluv a zaměstnanec u individuálních pracovních smluv, vždy musíme zohlednit pravidla speciální mezinárodní příslušnosti v čl. 10 – 23 Nařízení Brusel Ibis. Pravidlo výlučné mezinárodní příslušnosti má však absolutní přednost a postavení slabší strany nezohledňuje. V případě, že se naplní podmínky stanovené v čl. 24 Nařízení Brusel Ibis, dojde k založení mezinárodní příslušnosti na základě pravidel výlučné příslušnosti.

Na pomyslné nejnižší patro hierarchické pyramidy patří pravidla alternativní a obecné mezinárodní příslušnosti. Žalobce si může zvolit, zda podá žalobu k soudu příslušnému podle pravidel obecné mezinárodní příslušnosti nebo alternativní mezinárodní příslušnosti. Alternativní pravidla mezinárodní příslušnosti nevylučují obecné pravidlo, pouze jej doplňují. V samotném závěru hierarchie pravidel se tak paradoxně vracíme na samý začátek Nařízení Brusel Ibis. Pokud nedojde k určení mezinárodní příslušnosti podle předchozích pravidel, přichází na řadu obecné pravidlo podle čl. 4 Nařízení Brusel Ibis a příslušné budou soudy státu, kde má žalovaný bydliště.

Řazení následujících podkapitol odpovídá hierarchii pravidel a nikoliv systematické použité v Nařízení Brusel Ibis.

1.2.1 Výlučná mezinárodní příslušnost

Výjimku z obecného pravidla mezinárodní příslušnosti představuje výlučná příslušnost, která je upravena v čl. 24 Nařízení Brusel Ibis. Bydliště žalovaného není relevantní, žalovaný dokonce nemusí mít ani bydliště v některém z členských států. Výlučná mezinárodní příslušnost je jednou z výjimek personální působnosti Nařízení Brusel Ibis. Spojovacím kritériem s územím EU zde není bydliště žalovaného.⁹⁴

Ustanovení čl. 24 Nařízení Brusel Ibis určuje mezinárodní příslušnost, vnitrostátní příslušnost je následně určena podle národního práva fóra.⁹⁵ Pravidla obsažená v čl. 24 určují vždy jako příslušné „soudy“ členských států. Na základě těchto pravidel není možné určit

⁹⁴ VALDHANS, J. In: ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit., s. 235.

⁹⁵ Tamtéž.

příslušnost konkrétního vnitrostátního soudu, jelikož pravidla v čl. 24 neurčují místní příslušnost soudů v daném členském státu. Je-li na základě výlučné mezinárodní příslušnosti příslušných více soudů, bude rozhodující, u kterého soudu bylo řízení zahájeno později. Tento soud se *ex officio* prohlásí za nepřislušný ve prospěch soudu, u kterého bylo řízení zahájeno jako první.⁹⁶

Podle čl. 27 Nařízení Brusel Ibis soudy členských států mají povinnost zkoumat u věcí stanovených v čl. 24, zda je dána jejich výlučná mezinárodní příslušnost, a to *ex officio*. Pokud dospějí k závěru, že na základě výlučné mezinárodní příslušnosti jsou příslušné soudy jiného členského státu, z úřední povinnosti prohlásí, že nejsou příslušné.⁹⁷ Výlučná mezinárodní příslušnost je stanovena např. pro oblast věcných práv k nemovitostem a nájmu nemovitostí, založení, nulitu nebo zrušení právnických osob či pro platnost zápisu do veřejných rejstříků. Výklad pojmů v čl. 24 Nařízení Brusel Ibis musí být prováděn restriktivně, jelikož zbavuje strany možnosti volby soudu a může vést i k založení mezinárodní příslušnosti soudu, který místně nesouvisí s žádnou ze stran sporu.⁹⁸

Pokud by došlo k porušení pravidel výlučné mezinárodní příslušnosti, jedná se o důvod pro odepření uznání rozhodnutí v jiných členských státech. Důvod pro odepření je při procesu uznání zkoumán na návrh dotčené strany, nikoliv *ex officio*.⁹⁹

1.2.2 Podřízení se příslušnosti (příslušnost dohodnutá mlčky)

Čl. 26 Nařízení Brusel Ibis upravuje mezinárodní příslušnost založenou podřízením se příslušnosti. V literatuře však najdeme i jiná označení, jako např. příslušnost dohodnutá mlčky, tichá prorogace či submise.¹⁰⁰ Pokud není soud členského státu příslušný podle jiných ustanovení Nařízení, stane se mezinárodně příslušným, když se žalovaný účastní řízení před tímto soudem. To neplatí v případě, kdy se žalovaný účastní řízení jen proto, aby namítal nepřislušnost soudu, nebo v případě výlučné příslušnosti soudu podle čl. 24. Není přitom rozhodné, zda se žalovaný

⁹⁶ Čl. 31 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

⁹⁷ Čl. 31 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

⁹⁸ Rozsudek SDEU ze dne 9. 6. 1994 ve věci C-292/93, *Norbert Lieber v. Willi S. Göbel and Siegfried Göbel*, bod 12.

⁹⁹ Čl. 45 odst. 1 písm. e) bod ii) Nařízení Brusel Ibis.

¹⁰⁰ Označení „submise“ používáno např. v ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, N. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 445 s. ISBN 978-80-7478-016-5. Označení „dohoda uzavřená mlčky“ např. v KYSELOVSKÁ 2014, op. cit. Označení „tichá prorogace“ např. v SVOBODOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Osobní působnost Nařízení Brusel I ve světle probíhající revize*. Cofola 2011: the Conference Proceedings [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2011 [cit. 24. 6. 2021]. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/files/normotvorba/Kyselovska_Tereza_6085.pdf.

současně s námitkou nepřislušnosti vyjádří i ve věci.¹⁰¹ Námitku nepřislušnosti však musí vznést nejpozději při svém prvním úkonu ve věci samé. Co se rozumí prvním úkonem ve věci samé, ponechává SDEU na vnitrostátním procesním právu.¹⁰²

Soud členského státu se stane příslušným na základě účasti žalovaného na řízení před tímto soudem. Účastí v řízení se rozumí právní přítomnost žalovaného v řízení.¹⁰³ Pojem účast byl osvětlen i v důvodové zprávě Komise EU. Mezinárodní příslušnost podřízením se jurisdikci soudu je založena, pokud žalovaný učiní úkon, který lze z pohledu procesního práva považovat za obranu ve věci vůči soudu, před nímž bylo zahájeno řízení.¹⁰⁴ Otázkou účasti žalovaného v řízení podle čl. 26 Nařízení Brusel Ibis se zabýval i Nejvyšší soud ČR, který řešil, zda podání odporu proti platebnímu rozkazu, ve kterém nebyla vznesena námitka mezinárodní nepřislušnosti soudu, lze považovat za účast žalovaného na řízení.¹⁰⁵ Nejvyšší soud uvedl, že za první úkon ve věci, resp. za první obranu adresovanou soudu, je považován podle vnitrostátního procesního práva až první procesní úkon, kterým se žalovaný na soud obrací po zrušení platebního rozkazu, a nikoliv odpor proti platebnímu rozkazu.¹⁰⁶ Ke stejnému závěru došel i SDEU při posuzování odporu proti evropskému platebnímu rozkazu.¹⁰⁷

K založení mezinárodní příslušnosti podle pravidla podřízení se příslušnosti postačí i podání vzájemné žaloby či zápočtu.¹⁰⁸ Nejvyšší soud ČR se zabýval rovněž případem, kdy nebyl známý pobyt žalovaného a byl mu tak ustanoven opatrovník. Z věcného vyjádření ustanoveného opatrovníka k žalobě nelze dovozovat účast žalovaného na řízení.¹⁰⁹ Pokud se žalovaný nevyjádří, nemůže tato pasivita představovat účast na řízení a být pokládána za konkludentní souhlas žalovaného s mezinárodní příslušností soudu, jemuž byl spor předložen.¹¹⁰

Podle unijního práva bude soud v praxi pouze zkoumat, zda není dána výlučná mezinárodní příslušnost ve smyslu Nařízení Brusel Ibis. Pokud není zjištěna výlučná mezinárodní příslušnost, pošle soud žalobu žalované straně a to i v případě, kdy jeho mezinárodní příslušnost není

¹⁰¹ Rozsudek SDEU ze dne 24. 6. 1981 ve věci 150/80, *Elefanten Schuh GmbH v. Jacqmain*, bod 14.

¹⁰² Tamtéž, bod 15 – 16.

¹⁰³ SVOBODOVÁ 2011, op. cit., s. 10.

¹⁰⁴ *Proposal for a Council Regulation (EC) on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters* [online], Úřední věstník EU C 367 E, 28. 12. 1999, s. 0001-0017. [cit. d. 26. 7. 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.CE.1999.376.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A1999%3A376E%3ATOOC>.

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2017 ve věci 30 Cdo 2784/2016, *Alfa Plastik, a.s. v. DME Czech Republic s. r. o.*

¹⁰⁶ Tamtéž, bod 29.

¹⁰⁷ Rozsudek SDEU ze dne 13. 6. 2013 ve věci C-144/12, *Goldbet Sportwetten GmbH v. Masiim Sperinde*.

¹⁰⁸ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 176.

¹⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2020 ve věci 27 Cdo 12/2019.

¹¹⁰ Rozsudek SDEU ze dne 11. 4. 2019 ve věci C-464/18, *ZX v. Ryanair DAC*, bod 40.

dána podle ustanovení Nařízení. Žalovaná strana má poté právo namítnout nepřislušnost tohoto soudu. Pokud žalovaná strana nepřislušnost nenamítne a účastní se řízení před tímto soudem, stává se soud příslušným.¹¹¹ Námitka nepřislušnosti může být vznesena nejpozději společně s prvním vyjádřením ve věci samé podle práva soudu, který věc rozhoduje.¹¹² Ustanovení čl. 26 Nařízení Brusel Ibis tak bývá označováno za prorogaci učiněnou mlčky, neboť mezinárodní příslušnost je založena tím, že se žalovaný příslušnosti soudu nebrání. Jedná se o konkludentní dohodu mezi žalobcem a žalovaným, která nastane až po zahájení řízení.¹¹³ Konkludentní souhlas žalobce je dovozován ze samotného podání žaloby. To platí i v případě, že strany zvolily jako příslušný jiný soud, ale žalovaná strana existenci prorogační dohody nenamítne. Za účelem ochrany slabší strany ve věcech pojistných, spotřebitelských a individuálních pracovních smluv obsahuje ustanovení čl. 26 Nařízení Brusel Ibis i odst. 2, který zakotvuje povinnost soudu ověřit, zda je žalovaná slabší strana informována o svém právu namítat nepřislušnost soudu a o účincích, které její účast nebo neúčast v řízení před soudem vyvolá.^{114, 115}

Podmínka bydliště žalovaného na území některého z členských států EU je v případě prorogace učiněné mlčky sporná. Znění čl. 26 odpověď na tuto otázku nepřináší. Čl. 6 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis, který stanovuje výjimky ze zásady bydliště žalovaného na území EU, ve výčtu výjimek neuvádí. Jazykovým výkladem dospějeme k závěru, že podmínka bydliště žalované strany v některém z členských států musí být naplněna pro účely aplikace čl. 26 Nařízení.¹¹⁶ Nutnost splnění této podmínky potvrzuje i Jenardova zpráva.¹¹⁷

1.2.3 Speciální mezinárodní příslušnost

Nařízení Brusel Ibis obsahuje ustanovení na ochranu slabší strany a stanoví pravidla pro mezinárodní příslušnost ve věcech pojištění (čl. 10 až 16 Nařízení Brusel Ibis), u spotřebitelských smluv (čl. 17 až 19 Nařízení Brusel Ibis) a pro individuální pracovní smlouvy (čl. 20 až 23 Nařízení Brusel Ibis). Princip ochrany slabší strany zakotvuje již i samotná preambule Nařízení Brusel Ibis v bodu 18.¹¹⁸ Ochrana je zajištěna tím, že slabší strana může těžit

¹¹¹ PAUKNEROVÁ 2013, op. cit., s. 114.

¹¹² *Elefanten Schuh GmbH v. Jacqmain*, op. cit., bod 15.

¹¹³ BŘÍZA 2012, s. 174.

¹¹⁴ Čl. 26 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis.

¹¹⁵ PAUKNEROVÁ 2013, op. cit., s. 114.

¹¹⁶ ROZEHNALOVÁ 2013, op. cit., s. 303.

¹¹⁷ Jenardova zpráva, op. cit., s. 38.

¹¹⁸ Bod 18 Preambule Nařízení Brusel Ibis.

z výhody pro ni bližšího sudiště.¹¹⁹ Slabší strana může podat žalobu též v místě svého bydliště, u pracovních smluv i v místě, odkud zaměstnanec obvykle vykonával svou práci nebo kde se nachází provozovna, která zaměstnance přijala do zaměstnání.¹²⁰ A naopak slabší strana může být žalována pouze v místě svého bydliště. Od tohoto pravidla se lze odchýlit pouze prorogační dohodou, která však musí splňovat přísnější kritéria.¹²¹

Podmínkou pro aplikaci speciálních pravidel mezinárodní příslušnosti je opět bydliště žalovaného na území členského státu. V úvodních člancích mezinárodní příslušnosti ve věcech pojištění, u spotřebitelských smluv i mezinárodní příslušnosti pro individuální pracovní smlouvy je výslovný odkaz na čl. 6 Nařízení Brusel Ibis, což nutnost dodržení této podmínky zdůrazňuje.¹²² Toto pravidlo neplatí však bezvýjimčně. První výjimkou je případ, kdy žalovaný subjekt je silnější stranou. Žalovaná silnější strana nemusí mít na území členského státu bydliště a postačí, že se na území členského státu nachází její pobočka, zastoupení nebo jiná provozovna.¹²³ Tato výjimka může mít i praktický dopad, jelikož předpokládá, že žalovaný na území EU má majetek, tudíž předpokládá snazší vymahatelnost soudního rozhodnutí. Druhá výjimka umožňuje podat žalobu spotřebitelům a zaměstnancům i v případě, že silnější strana nemá na území EU ani bydliště, ani pobočku, zastoupení či jinou provozovnu.¹²⁴ V praxi má tato výjimka význam zejména v případě prodejců zboží přes internetové obchody z třetích států, na které tak bude aplikováno Nařízení Brusel Ibis. Následná vymahatelnost rozhodnutí ve třetích státech však žádným ochranným ustanovením unijního práva regulována není a ani nemůže být, a proto praktický dopad této úpravy je pochybný.¹²⁵ Tato druhá výjimka se nevztahuje na spory ve věcech pojištění.¹²⁶

U smluv se slabší stranou je také omezena možnost uzavření prorogační dohody.¹²⁷ Prorogačním dohodám, jejichž stranou je slabší smluvní strana, se tato práce věnuje v samostatné kapitole. Dále má slabší strana možnost vznést návrh na odepření uznání a výkonu rozhodnutí

¹¹⁹ VALDHANS, J. In: ROZEHNALOVÁ 2018, s. 219.

¹²⁰ Čl. 11 odst. 1 písm. b), čl. 18 odst. 1 a čl. 21 odst. 1 písm. b) bod i) Nařízení Brusel I bis.

¹²¹ Srov. čl. 15, čl. 19 a čl. 23 Nařízení Brusel Ibis.

¹²² VALDHANS, J. In: ROZEHNALOVÁ 2018, s. 219.

¹²³ Čl. 11 odst. 2, čl. 17 odst. 2 a čl. 20 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis.

¹²⁴ Čl. 18 odst. 1 a čl. 21 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis.

¹²⁵ VALDHANS, J. In: ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit., s. 220.

¹²⁶ Čl. 6 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

¹²⁷ VALDHANS, J. In: ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit., s. 219.

v případě nerespektování pravidel na ochranu slabší strany z důvodu, že rozhodnutí bylo vydáno v řízení, k němuž nebyl daný soud mezinárodně příslušný.¹²⁸

1.2.4 Obecná mezinárodní příslušnost

Příslušné jsou soudy státu, ve kterém má žalovaný bydliště (čl. 4 Nařízení Brusel Ibis). Bydliště žalobce je irelevantní.¹²⁹ Pojem bydliště je používán jak ve vztahu k fyzickým osobám, tak ve vztahu k právnickým osobám a Nařízení vymezuje pojem bydliště - domicil pro fyzické a právnické osoby samostatně. Otázku bydliště fyzických osob upravuje čl. 62 Nařízení, který odkazuje na národní právo a řeší dva případy.¹³⁰ V prvním případě, pokud má osoba bydliště ve státě sídla soudu, u kterého byl podán návrh, použije soud své právo pro posouzení bydliště strany řízení, tedy *lex fori*. V druhém případě, kdy osoba nemá bydliště ve státě sídla soudu, u kterého byl podán návrh, je odkazováno na právo členského státu, kde se předpokládá, že má osoba bydliště. Pokud bude odkázáno na právo ČR, soudy při určování bydliště aplikují § 80 občanského zákoníku.¹³¹

Otázku bydliště právnických osob upravuje čl. 63 Nařízení Brusel Ibis.¹³² Bydlištěm se rozumí místo, kde mají právnické osoby své a) sídlo, b) ústředí nebo c) hlavní provozovnu.¹³³ Mezi těmito hraničními určovateli neexistuje žádná hierarchie, teoreticky tak může nastat situace, kdy bude založena mezinárodní příslušnost soudů třech různých států v případě, že by se každé z těchto kritérií nacházelo v jiném státě.¹³⁴ Čl. 63 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis obsahuje zvláštní výklad pro Irsko, Kypr a Spojené království. U trustu a určení toho, zda má v členském státě bydliště, použije soud svých norem mezinárodního práva soukromého.¹³⁵ Pro aplikaci Nařízení je relevantní pouze bydliště žalovaného, nikoliv jeho státní příslušnost.^{136,137}

Soud nejprve zjišťuje, zda má žalovaný bydliště v členském státě soudu. Pokud dospěje k závěru, že žalovaný nemá bydliště ve státě sídla soudu, zjišťuje, zda nemá žalovaný bydliště v jiném členském státě. Když není schopen určit místo bydliště a zároveň nejsou tvrzeny ani dokazovány skutečnosti, které by nasvědčovaly tomu, že žalovaný má bydliště ve třetím státě,

¹²⁸ Čl. 45 odst. 1 písm. e) bod i) a čl. 46 Nařízení Brusel Ibis.

¹²⁹ *Group Josi*, op. cit.

¹³⁰ Srov. čl. 62 Nařízení Brusel Ibis.

¹³¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹³² Srov. čl. 63 Nařízení Brusel Ibis.

¹³³ Srov. čl. 63 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

¹³⁴ PFEIFFER, M. Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém. Praha: Leges, 2013, 192 s. ISBN 978-80-87576-84-7. s. 40.

¹³⁵ Srov. čl. 63 odst. 3 Nařízení Brusel Ibis.

¹³⁶ Srov. čl. 5 Nařízení Brusel Ibis.

¹³⁷ ROZEHNALOVÁ, N. In: ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit., s. 181.

mezinárodní příslušnost soudu bude založena podle posledního známého bydliště žalovaného. Takové řešení odpovídá logice Nařízení Brusel Ibis a je součástí systému zavedeného tímto Nařízením. Umožňuje žalobci snadno určit příslušný soud a žalovanému přiměřeně předvídat, u kterého soudu může být žalován, a tím posiluje právní ochranu osob.¹³⁸

Příslušnost dle čl. 4 Nařízení Brusel Ibis vyjadřuje také skutečnost, že v případě pochybností o aplikaci pravidel alternativní mezinárodní příslušnosti je třeba se „vrátit“ k obecné mezinárodní příslušnosti. Pochybnosti mohou nastat v případě, kdy ujednaný závazek mezi stranami spočívá ve zdržení se určitého konání. Konkrétně ve věci C-256/00, *Besix SA v. WABAG, Plafog*¹³⁹ se strany zavázaly jednat pouze mezi sebou a zároveň zdržet se jednání s jinými partnery za účelem podání společné nabídky v zadávacím řízení. Takový závazek není nijak geograficky ohraničen a místo plnění závazku není konkrétně stanoveno. Závazek zdržet se jednání v jakémkoli místě nemůže být spojen s konkrétním soudem. Za těchto okolností může být mezinárodní příslušnost soudu určena pouze podle čl. 4 Nařízení Brusel Ibis, který stanoví určité a spolehlivé kritérium bydliště žalovaného. Nepřichází tak v úvahu alternativní mezinárodní příslušnost podle čl. 7 Nařízení Brusel Ibis a příslušnost soudu musí být určena podle obecného pravidla mezinárodní příslušnosti dle čl. 4 Nařízení Brusel Ibis.¹⁴⁰

Pokud žalovaný nemá bydliště na území členského státu, příslušnost bude určena podle vnitrostátních předpisů, s výjimkou případů, kdy je dána výlučná mezinárodní příslušnost soudu, speciální mezinárodní příslušnost v případě spotřebitelských či pracovních sporů nebo kdy si strany mezinárodně příslušný soud zvolily.¹⁴¹ V případě českého práva půjde o ustanovení § 6 ZMPS.¹⁴² Na základě pravidel v kapitole II oddílech 2 až 7 Nařízení Brusel Ibis může být osoba žalována i v jiném státě, než ve kterém se nachází její bydliště. Ustanovení čl. 4 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis je kogentní povahy a lze se od něj odchýlit pouze v případech stanovených v Nařízení Brusel Ibis.¹⁴³

1.2.5 Alternativní mezinárodní příslušnost

Oddíl 2 Nařízení Brusel Ibis upravuje zvláštní příslušnost a umožňuje odchýlit se od obecné mezinárodní příslušnosti založené podle bydliště žalovaného. Pojem alternativní příslušnost

¹³⁸ *Hypoteční banka a.s. v. Udo Mike Lindner*, op. cit., body 38-46.

¹³⁹ Rozsudek SDEU ze dne 19. 2. 2002 ve věci C-256/00, *Besix SA v. Wasserreinigungsbau Alfred Kretschmar GmbH & KG (Plafog)*.

¹⁴⁰ *Besix SA v. WABAG Plafog*, op. cit., body 49-51.

¹⁴¹ Srov. čl. 6 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

¹⁴² Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. („ZMPS“)

¹⁴³ *Andrew Owusu v. N. B. Jackson*, op. cit., bod 37.

však lépe vystihuje charakter pravidel v tomto oddíle uvedených.¹⁴⁴ V praxi mohou existovat soudy, které vykazují ještě užší spojení s daným sporem, než soudy státu bydliště žalovaného. Alternativní pravidla jsou koncipována tak, aby bylo založené sudiště co nejužěji spojeno s daným sporem, např. podle místa, kde mělo dojít ke splnění závazku nebo místa, kde došlo ke škodné události ve věcech týkajících se deliktů odpovědnosti. Takový soud se musí nacházet v členském státě, ve kterém nemá žalovaný bydliště, v opačném případě by došlo k založení mezinárodní příslušnosti soudu na základě obecného pravidla podle čl. 4 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis. Žalobce si může vybrat, zda podá žalobu podle pravidla obecné mezinárodní příslušnosti nebo alternativní mezinárodní příslušnosti. Alternativní příslušnost lze využít i v případě, že soudu není známo bydliště žalovaného, který je pravděpodobně občanem EU a zároveň tento soud nedisponuje průkaznými indiciemi, díky kterým by mohl dojít k závěru, že žalovaný má bydliště mimo území EU.¹⁴⁵

Alternativní mezinárodní příslušnost je rozdělena do dvou článků. Alternativy obsažené v čl. 7 Nařízení Brusel Ibis mají hmotněprávní charakter a jsou alternativou k obecnému pravidlu.¹⁴⁶ Čl. 7 upravuje alternativní mezinárodní příslušnost soudů např. u žalob ze smluvních vztahů, mimosmluvních vztahů a z provozování pobočky. Čl. 7 Nařízení Brusel Ibis (s výjimkou odst. 6) určuje konkrétní příslušný soud. Neurčuje pouze mezinárodní příslušnost soudů některého z členských států EU, nýbrž i místně příslušný soud, a proto pro určení místně příslušného soudu není třeba aplikovat národní právní úpravu.¹⁴⁷

Ustanovení čl. 8 Nařízení Brusel Ibis obsahuje alternativy procesního charakteru upravující mezinárodní příslušnost ve vazbě na věcnou souvislost projednávaných případů. Žaloby mající určitou věcnou souvislost by měly být projednávány stejným soudem (*forum connexitatis*).¹⁴⁸ Mezinárodní příslušnost soudu dle čl. 8 Nařízení Brusel Ibis je založena zejména na základě procesních situací, např. na základě vzájemné žaloby týkající se stejné smlouvy nebo stejné skutečnosti či plurality na straně žalovaných. Smyslem a cílem tohoto ustanovení je soustředit související řízení u jediného soudu z důvodu procesní ekonomie a zamezit situaci, kdy by v souvisejících věcech rozhodovaly soudy různých států.¹⁴⁹ Tato pravidla umožňují podat

¹⁴⁴ VALDHANS, J. In: ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit. s. 184.

¹⁴⁵ Rozsudek SDEU ze dne 15. 3. 2012 ve věci C-292/10, *G v. Cornelius de Visser*, bod 40. též *Hypoteční banka, a.s. v. Udo Mike Lindner*, op. cit., bod 42.

¹⁴⁶ VALDHANS, J. In: ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit. s. 184.

¹⁴⁷ MANKOWSKI, P. In: MAGNUS 2016, s. 144.

¹⁴⁸ PAUKNEROVÁ 2013, op. cit., s. 104.

¹⁴⁹ ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J. *Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část III. Nařízení 44/2001(ES), o příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, pravomoc základní, pravomoc alternativní*. Právní fórum. 2007, roč. 4, č.7, s. 233.

žalobci návrh na zahájení řízení u soudů jiného členského státu než určeného podle pravidla obecné mezinárodní příslušnosti a alternativ hmotněprávních.¹⁵⁰

¹⁵⁰ PAUKNEROVÁ 2013, op. cit., s. 185.

2. Prorogace

Prorogace je v Nařízení Brusel Ibis upravena obecně v čl. 25. Dále Nařízení Brusel Ibis obsahuje speciální úpravu pro sjednání prorogační dohody se slabší smluvní stranou v pojistných (čl. 15), spotřebitelských (čl. 19) a individuálních pracovních smlouvách (čl. 23). V rámci úpravy speciální mezinárodní příslušnosti jsou zakotveny podmínky, za kterých lze sjednat prorogační dohodu se slabší smluvní stranou a odchýlit se tak dohodou od pravidel speciální mezinárodní příslušnosti.

Úprava prorogace v unijním právu je zakotvena nejen v Nařízení Brusel Ibis, ale i v dalších nařízeních, konkrétně např. Nařízení Brusel IIbis,¹⁵¹ v oblasti rodinného práva Nařízení o výživném,¹⁵² Nařízení o majetkových poměrech v manželství,¹⁵³ Nařízení o majetkových důsledcích registrovaného partnerství¹⁵⁴ a v oblasti dědického práva Nařízení o dědění.¹⁵⁵

Prorogace je dohoda smluvních stran, na základě které strany určují příslušný soud k projednání a rozhodnutí sporu. Tato dohoda je označována jako prorogační dohoda. Prorogační dohodu (*prorogatio fori*) lze charakterizovat jako typ smlouvy, kterou strany smlouvy hlavní určují příslušný soud k projednání a rozhodování sporů vyplývajících ze smlouvy hlavní.¹⁵⁶ Zdroje, které se zabývají problematikou prorogačních dohod označují prorogační dohody různě. Setkáme se s pojmy prorogační dohoda,¹⁵⁷ prorogační smlouva,¹⁵⁸ prorogační doložka,¹⁵⁹ jurisdikční dohoda,¹⁶⁰ jurisdikční doložka,¹⁶¹ dohoda o volbě soudu, ujednání o příslušnosti¹⁶²

¹⁵¹ Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1247/2000. („*Nařízení Brusel IIbis*“).

¹⁵² Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností. („*Nařízení o výživném*“).

¹⁵³ Nařízení Rady (EU) 2016/1103 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství. („*Nařízení o majetkových poměrech v manželství*“).

¹⁵⁴ Nařízení Rady (EU) 2016/1104 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství.

¹⁵⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení. („*Nařízení o dědění*“).

¹⁵⁶ HRNČIŘÍKOVÁ, M., HALLA, S., MALACKA, M., RYŠAVÝ, L. *Mediační, prorogační a rozhodčí doložky o řešení přeshraničních sporů*. Praha: Leges, 2019. Teoretik, 215 s. ISBN 978-80-7502-376-6. s. 9.

¹⁵⁷ např. KYSELOVSKÁ 2014, op. cit..

¹⁵⁸ např. ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit.

¹⁵⁹ např. HRNČIŘÍKOVÁ 2019, op. cit.

¹⁶⁰ např. BRÍZA 2012, op. cit.

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² např. Nařízení Brusel Ibis.

nebo dohoda o volbě příslušného soudu.¹⁶³ Pojem doložka je používán zejména tehdy, pokud je ujednání o příslušnosti soudu součástí jiného dokumentu, např. smlouvy hlavní, obchodních podmínek nebo společenské smlouvy obchodní společnosti. S pojmem prorogační smlouva se setkáváme zejména tehdy, kdy ujednání o volbě soudu tvoří samostatný dokument.

V právu se s pojmem prorogační dohoda setkáme ve dvou různých případech. Prvním je prorogační dohoda v přeshraničních případech ve vztazích s mezinárodním prvkem. Prorogační dohoda ve vztazích s mezinárodním prvkem může založit pravomoc soudů. Pokud je přítomen mezinárodní prvek v daném právním vztahu, je nutné na dohodu nahlížet jako na ujednání o pravomoci (mezinárodní příslušnosti).¹⁶⁴ Prorogační dohoda, kterou účastníci zakládají pravomoc soudů určitého státu, nemusí obsahovat zároveň určení konkrétního místně příslušného soudu. Věcně a místně příslušný soud bude v tomto případě určen podle vnitrostátního právního řádu zvolené země, v případě českých soudů podle zákona č. 99/1963, občanský soudní řád („OSŘ“).¹⁶⁵ Příkladem je situace, kdy strany v prorogační dohodě pouze zvolí mezinárodní příslušnost soudů ČR, ale nespecifikují konkrétní věcně a místně příslušný soud. Ten bude následně určen podle vnitrostátních právních předpisů, resp. v ČR dle OSŘ. Česká právní úprava obsahuje řešení i pro případ, že strany sice v prorogační dohodě založily pravomoc českých soudů, ale podmínky místní příslušnosti chybějí nebo je nelze zjistit. V tomto případě bude aplikován postup podle § 11 odst. 3 OSŘ a Nejvyšší soud určí, který soud věc projedná a rozhodne.¹⁶⁶ Prorogační dohoda však samozřejmě může obsahovat jak změnu pravomoci, tak určení konkrétního soudu, resp. určení místně příslušného soudu. Ujednání určující, který konkrétní český soud má spor projednat a rozhodnout, je dohodou o pravomoci a zároveň dohodou o místní příslušnosti. Oproti případu uvedenému výše strany určí nejenom mezinárodní příslušnost českých soudů, stanoví však i konkrétní soud, např. Obvodní soud pro Prahu 5. V praxi si strany mohou zvolit buď konkrétní věcně a místně příslušný soud v určité zemi nebo pouze zemi jako celek, jejíž soudy budou příslušné. Zřejmě nelze vyloučit ani možnost zvolit si jako příslušné soudy několika států, poté by záleželo na žalobci, u kterého soudu podá návrh na zahájení řízení.¹⁶⁷ Kde se v této práci objeví obrat, že strany si mohou zvolit jako příslušné soudy/soud, znamená to právě možnost zvolit si jako příslušné soudy některého z členských států, anebo konkrétní místně příslušný soud.

¹⁶³ např. BŘÍZA 2012, op. cit.

¹⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2016, sp. zn. 30 Cdo 1860/2015.

¹⁶⁵ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 141.

¹⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci 29 Odo 524/2002, ze dne 29. 8. 2002.

¹⁶⁷ BŘÍZA 2012, op. cit. s. 141.

V případě absence mezinárodního prvku a druhým případem, kdy se setkáme s pojmem prorogační dohoda, je ujednání určující toliko místní příslušnost. Tuto prorogační dohodu lze označit jako „vnitrostátní“. Ve vnitrostátních sporech česká úprava, resp. OSŘ zavádí možnost prorogace ve vztazích vyplývajících z podnikatelské činnosti v § 89a OSŘ. Na základě tohoto ustanovení mohou prorogační dohodu uzavřít pouze podnikatelé ve věcech vyplývajících z podnikatelské činnosti. Prorogační dohodou lze změnit či rozšířit pouze místní příslušnost soudu I. stupně a zároveň nelze měnit výlučnou místní příslušnost.¹⁶⁸ Není možné uzavřít prorogační dohodu v nepodnikatelských vztazích a zároveň nelze měnit věcnou a funkční příslušnost.

Prorogační dohody jsou úzce spjaty s principem smluvní volnosti stran a autonomie vůle stran v procesní oblasti, tj. s možností vlastního uspořádání právních vztahů podle vlastní vůle. Strany si mohou nejen zvolit, zda jejich případný spor bude projednáván před soudními či mimosoudními orgány, ale mají možnost zvolit si i příslušné soudy/soud. Výrazem autonomie vůle zůstává i možnost zvolit si pro své transakce rozhodčí řízení, tím se však tato práce nezabývá.¹⁶⁹

Volba příslušného soudu/soudů má pro strany sporu několik výhod. Mohou si zvolit procesně příznivé prostředí, ve kterém mohou využít znalost jazyka, či procesně příznivé prostředí s ohledem na vedení řízení i následný výkon rozhodnutí. Soudy totiž vždy postupují podle svého práva a aplikují nejen vlastní procesní normy, ale i normy kolizní a imperativní.¹⁷⁰ Lze tudíž říci, že pokud si strany zvolí příslušný soud, nepřímou tím volí i rozhodné právo.¹⁷¹ *Lex fori* stanoví např. průběh soudního jednání, lhůty, požadavky na písemná podání nebo výši soudních nákladů. Strana, jejíž domácí soud bude zvolen jako příslušný, bude mít snazší přístup k soudu včetně přístupu k právním zástupcům.¹⁷² S příslušným soudem jsou spojeny i mimoprávní aspekty, které jsou neméně podstatné. Mezi tyto faktory patří např. úroveň vzdělání soudců nebo míra korupce v justičním řízení apod.¹⁷³ Pokud si strany ve smlouvě zvolí příslušný soud, zvyšují tím zároveň právní jistotu a předvídatelnost své mezinárodní transakce. Pokud si ve smlouvě zvolí i rozhodné právo, jedná se zřejmě o maximum, co mohou pro předvídatelnost udělat.¹⁷⁴

¹⁶⁸ Srov. § 89a OSŘ.

¹⁶⁹ ROZEHNALOVÁ, N., TÝČ, V. *Evropský justiční prostor: (v civilních otázkách)*. 2., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 401 s. ISBN 80-210-4053-3. s. 253.

¹⁷⁰ ROZEHNALOVÁ, N. In: ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit., s. 242.

¹⁷¹ PFEIFFER, M. *Souběh sudiště a rozhodného práva pro rozvod mezinárodního manželství a související vypořádání majetkových poměrů*. Právník. 2020, roč. 159, č. 6, s. 460.

¹⁷² ROZEHNALOVÁ, N. In: ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit., s. 242.

¹⁷³ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 5.

¹⁷⁴ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 14.

S ohledem na praktické využití prorogačních dohod, Oxfordská univerzita odhalila ve své studii několik zajímavých skutečností.¹⁷⁵ Pokud si strany prorogační dohody měly vybrat jiné než domácí *forum*, nejvíce preferovanými volbami byly soudy Švýcarska, Anglie, Francie a Německa. Soudy Polska a Španělska naopak nepatřily mezi oblíbené volby. Mezi nejvýznamnější faktory, které ovlivňují volbu příslušného soudu, podle této studie patří kvalita soudců a soudu, míra korupce, předvídatelnost výsledného rozhodnutí nebo rychlost řešení sporů. Podle výsledků této studie lze dojít k závěru, že respondenti předpokládají vyšší kvalitu soudců např. ve Švýcarsku než v Polsku, anebo že korupce je nižší v Anglii než ve Španělsku atd. V současné době se některé státy snaží přilákat strany a nabídnout jim vyšší standardy nebo vedení řízení v jiném jazyce. Tyto vyšší standardy nabízí např. speciální soud v Nizozemsku (Netherlands Commercial Court, NCC) pro mezinárodní obchodní spory, který zahájil svou činnost v lednu roku 2019. U tohoto soudu je možné vést řízení jak v holandském, tak v anglickém jazyce.¹⁷⁶

2.1 Charakter prorogační dohody

Problematika charakteru prorogačních dohod je spornou otázkou.¹⁷⁷ Lze dovodit, že charakter prorogačních dohod je velmi obdobný charakteru rozhodčích smluv, a proto je možné aplikovat zjištění z teorie rozhodčích smluv na prorogační dohody. Literatura rozlišuje tři základní přístupy: hmotněprávní, procesněprávní a smíšenou teorii. Tyto teorie odpovídají na otázku, podle jakých norem se prorogační dohoda posuzuje, zda podle norem hmotněprávních, procesněprávních nebo podle obou typů právních norem.¹⁷⁸

Zastánci hmotněprávní teorie upřednostňují posuzování prorogačních dohod podle hmotného práva. Dovozejí, že jejich platnost z hlediska požadavků hmotněprávních je nezbytná pro procesněprávní účinnost prorogačních dohod. Lze si tak těžko představit platnou prorogační dohodu, která by sice naplňovala požadavky norem procesního práva ohledně její formy nebo

¹⁷⁵ VOGENAUER, S. *Civil Justice Systems in Europe: Implications for Choice of Forum and Choice of Contract Law* [online], Oxford, 2008 [cit. 26. 6. 2021], s. 25 an. Dostupné z: https://www.fondation-droitcontinental.org/fr/wp-content/uploads/2013/12/oxford_civil_justice_survey_-_summary_of_results_final.pdf.

¹⁷⁶ *Netherlands Commercial Court (NCC)*, 2019 [online]. [cit. 29. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.rechtspraak.nl/English/NCC/Pages/default.aspx>.

¹⁷⁷ HRNČÍŘIKOVÁ 2019, op. cit., s. 17.

¹⁷⁸ JEŘÁBEK, J. *Vývoj právní úpravy prorogačních dohod ve vztazích s mezinárodním prvkem v evropském justičním prostoru ve světle revize nařízení Brusel I.* Rigorózní práce. Právnická fakulta MU, 2013/2014 [online]. s. 21-22. [cit. dne 18. 8. 2021]. Dostupné na https://is.muni.cz/th/jm4dd/Rigorozni_prace_Jakub_Jerabek.pdf.

obsahu, ale zároveň by byla uzavřena např. v rozporu s dobrými mravy či zásadami poctivého obchodního styku.¹⁷⁹

Procesněprávní teorie zdůrazňuje naopak procesní povahu prorogačních dohod. Akcentuje zejména účinek uzavření prorogační dohody, tedy založení příslušnosti soudu/soudů. Prorogační dohoda přitom nestanoví žádná subjektivní práva a povinnosti stran na rozdíl od norem hmotněprávních. Směřuje pouze k řízení, které má za cíl ochranu subjektivních práv či vynucení subjektivních povinností. Zastánci procesněprávní teorie vychází z toho, že procesní právo je samostatné právní odvětví, které je třeba oddělovat od práva hmotného a jako samostatné právní odvětví je schopno posuzovat procesněprávní úkony, včetně prorogační dohody.¹⁸⁰ Je schopno komplexně posoudit platnost prorogační dohody a stanoví její základní náležitosti obsahu a formy. Dle Jeřábka nelze se zastánci procesněprávní teorie zcela souhlasit. Prorogační dohody jsou sice procesní úkony, jejichž účinky nastávají v oblasti procesního práva, a proto jsou primárně podřízeny procesním předpisům. Nelze však absolutně rezignovat na posouzení platnosti prorogačních dohod z hlediska hmotného práva. Procesní předpisy nejsou v této oblasti dostatečně komplexní a mezery v úpravě je nutné zaplnit aplikací hmotného práva.¹⁸¹

Smíšená teorie představuje kompromis mezi hmotněprávní a procesněprávní teorií. Její představitelé považují za nezbytné posuzovat prorogační dohody jak podle hmotného práva, tak podle práva procesního. Raban označil prorogační dohodu jako procesní smlouvu, která se však řídí hmotněprávními předpisy nebo jako hmotněprávní smlouvu o procesních náležitostech.¹⁸² Posouzení prorogační dohody není komplexní, pokud se na ní pohlíží výhradně z pohledu hmotněprávní či procesněprávní teorie, a proto bych se podobně jako Jeřábek přiklonila ke smíšené teorii charakteru prorogačních dohod.¹⁸³

2.2 Teorie separace

I v případě, že je prorogační doložka součástí smlouvy hlavní, jedná se o doložku, která je od zbytku smlouvy oddělitelná. To potvrdil i SDEU, který se touto otázkou zabýval ve věci *Benincasa*.¹⁸⁴ Podle SDEU je třeba oddělovat ujednání o volbě soudu a věcná ustanovení smlouvy, ve kterých je ujednání obsaženo a neplatnost smlouvy nemusí automaticky znamenat

¹⁷⁹ JEŘÁBEK 2013/2014, op. cit., s. 22.

¹⁸⁰ STAVINOHOVÁ 2003, op. cit., s. 150.

¹⁸¹ JEŘÁBEK 2013/2014, op. cit., s. 23.

¹⁸² RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, 745 s. ISBN 80-7179-873-8. s. 54.

¹⁸³ JEŘÁBEK 2013/2014, op. cit., s. 23.

¹⁸⁴ Rozsudek SDEU ze dne 3. 7. 1997 ve věci C-269/95, *Benincasa v. Dentalkit*.

neplatnost prorogační doložky.¹⁸⁵ Tento vztah označujeme jako vztah separace, resp. autonomie (*doctrine of separability, doctrine of severability*), který je nyní i výslovně vyjádřen v čl. 25 odst. 5 Nařízení Brusel Ibis,¹⁸⁶ respektován byl však již za platnosti dřívější úpravy.

Spor o platnost smlouvy bude rozhodován u prorogovaného soudu. Kdyby tomu tak nebylo, tak by i pouhé namítnutí neplatnosti smlouvy hlavní bylo překážkou k projednání věci u prorogovaného soudu.¹⁸⁷ Princip právní jistoty by byl narušen, pokud by jedna ze stran smlouvy mohla docílit vyloučení právních účinků prorogační dohody pouhým namítáním neplatnosti smlouvy jako celku. Platnost prorogační dohody je nutné posuzovat nezávisle na platnosti smlouvy hlavní. V judikatuře zároveň zaznělo, že prorogační doložka má být posuzována samostatně a nikoliv podle práva určeného kolizními normami pro smlouvu hlavní.¹⁸⁸ Tato teorie je celosvětově přijímána, setkáme se však s rozhodčími nálezy, ve kterých doktrína oddělitelnosti dodržena není.¹⁸⁹

2.3 Účinky prorogačních dohod

Účinek prorogačních dohod je dvojitý. Prorogační dohoda má vždy prorogační účinek a zpravidla i derogační účinek. Prorogační účinek spočívá v založení mezinárodní příslušnosti určitého soudu/soudů na základě prorogační dohody smluvních stran. Derogační účinek spočívá v odejmutí mezinárodní příslušnosti soudu/soudů. Derogace ve vztazích s mezinárodním prvkem nemusí být výslovná a postačí, pokud si strany zvolí příslušný soud/soudy a již nemusí výslovně zmiňovat derogaci jinak příslušného soudu. Strany mohou uzavřít i derogační dohodu (*derogatio fori*), ve které vyloučí mezinárodní příslušnost soudu určitého státu, aniž by specifikovaly jiný příslušný soud. Derogační dohoda se však v praxi objevuje vzácně.¹⁹⁰

V souvislosti s derogačním účinkem můžeme prorogační dohody dělit na výlučné a nevýlučné. Výlučná prorogační dohoda obsahuje jak prorogaci, tak derogaci. Zakládá pravomoc k rozhodnutí sporu určitého soudu/soudů a zároveň vylučuje z rozhodování ostatní soudy. Čl. 25 Nařízení Brusel Ibis výslovně stanoví, že pokud se strany nedohodnou jinak, jedná

¹⁸⁵ Srov. *Benincasa*, op. cit., bod 24.

¹⁸⁶ Srov. čl. 25 odst. 5 Nařiz. Brusel Ibis.

¹⁸⁷ MAGNUS, U. *Prorogation of jurisdiction*. In: MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. *Brussels I Regulation*. 1. ed. München: Sellier European Law Publishers. European commentaries on private international law, 2007, 851 s. 978-3-935808-32-3. s. 401.

¹⁸⁸ Srov. *Benincasa*, op. cit., bod 25.

¹⁸⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, 2408 s. ISBN 978-80-7400-096-6. s. 1103.

¹⁹⁰ ROZEHNALOVÁ, 2018, op. cit., s. 241.

se o prorogační dohodu výlučnou.¹⁹¹ Oproti tomu nevýlučná prorogační dohoda pouze zakládá mezinárodní příslušnost určitého soudu/soudů, ale zároveň nevylučuje z rozhodování soudy jiné, jejichž mezinárodní příslušnost je založena zpravidla na základě zákona. Žalobce má v tomto případě právo volby a žalobu může podat jak u prorogovaného soudu, tak i u soudu příslušného podle obecných pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti. V případě USA, Austrálie a Velké Británie je k prorogačním dohodám zpravidla přistupováno jako k nevýlučným, pokud se strany výslovně nedohodnou jinak. Naopak kontinentální Evropa přisuzuje zpravidla prorogačním dohodám výlučnou povahu, pokud se strany nedohodnou jinak. Výhodou výlučných prorogačních dohod je právní jistota stran a jejich rovné postavení. Naopak nevýlučné prorogační dohody zaručují stranám možnost flexibilně reagovat na aktuální okolnosti případu při výběru fóra.¹⁹²

Případná nevýlučnost prorogačních dohod může být vázána i pouze ke konkrétní smluvní straně. Dohodu o volbě soudu, podle které může jedna strana podat žalobu výlučně u určeného soudu, ale druhá strana může podat žalobu i u jiných soudů, označujeme jako asymetrickou prorogační dohodu. Taková dohoda je sjednána jako výlučná, pokud jde o řízení zahájené jednou stranou, nikoliv však s ohledem na řízení zahájené druhou stranou. V praxi taková dohoda může stanovit, že „dlužník může podat žalobu výlučně u soudů státu X; věřitel však může podat žalobu proti dlužníkovi jak u soudů státu X, tak u soudů jiného státu, které jsou příslušné dle svého práva projednat a rozhodnout daný spor.“¹⁹³ Druhá smluvní strana, resp. dlužník bude tak znevýhodněn. Nařízení Brusel Ibis výslovně upravuje možnost sjednání asymetrické prorogační dohody ve prospěch slabší smluvní strany v pojistných, spotřebitelských a individuálních pracovních smlouvách.¹⁹⁴

Pokud strana namítne u soudu státu, který zahájil řízení, existenci prorogační dohody ve prospěch soudů jiného státu, dojde k zastavení řízení.¹⁹⁵ V případě prorogační dohody měnící pouze místní příslušnost dojde k prohlášení soudu za nepřislušný v dané věci a k postoupení věci věcně a místně příslušnému soudu.¹⁹⁶ Takové účinky nemá prorogační dohoda bez dalšího, je

¹⁹¹ Srov. čl. 25 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

¹⁹² TANG, Z. S. *Jurisdiction and Arbitration Agreements in International Commercial Law*. London, NY: Routledge, 2014, 321 s. ISBN 978-04-1562-554-8. s. 9.

¹⁹³ HARTLEY, T., DOGAUCHI, M. *Explanatory Report on the 2005 Hague Choice of Court Agreements Convention* [online]. Hague: Hague Conference on private international law, 2007 [cit. 26. 6. 2021]. Dostupné z: http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications.details&pid=3959.

¹⁹⁴ Čl. 15 odst. 2, čl. 19 odst. 2, čl. 23 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis.

¹⁹⁵ Srov. § 86 ZMPS, § 104 odst. 1 OSŘ.

¹⁹⁶ Srov. § 105 OSŘ.

nutné, aby se o ní soud dozvěděl. Zpravidla dojde k uplatnění námitky žalovaného v rámci prvního úkonu ve věci, nebo soud může procesní překážku zjistit sám při přípravě jednání.¹⁹⁷

¹⁹⁷ Tamtéž.

3. Úprava prorogace v čl. 25 Nařízení Brusel Ibis

Stěžejním ustanovením upravujícím prorogaci v Nařízení Brusel Ibis je čl. 25. Účel čl. 25 je dvojitý: na jednu stranu zajišťuje pro strany možnost volby příslušného soudu, na stranu druhou zároveň stanoví pro tuto volbu určitá omezení a podmínky.¹⁹⁸

Dohody o volbě soudu musí splňovat určité podmínky, aby podle Nařízení Brusel Ibis mohly mít právní účinek. Nesplňuje-li prorogační dohoda tyto podmínky, může být přesto založena mezinárodní příslušnost soudu členského státu na základě jiných ustanovení Nařízení. Podmínky jsou následující: (i) transakce musí spadat do oblasti působnosti Nařízení; (ii) zvoleným soudem musí být soud členského státu; (iii) dohoda o volbě soudu musí mít náležitou formu; (iv) dohoda o volbě soudu musí souviset s „určitým právním vztahem“; (v) dohoda o volbě soudu musí být platně uzavřena („věcná platnost“); a (vi) prorogační dohoda nesmí být v rozporu s čl. 15, 19, 23, nebo pokud mají soudy, jejichž příslušnost má být derogována, výlučnou mezinárodní příslušnosti podle čl. 24 Nařízení Brusel Ibis. Jednotlivé podmínky budou rozebrány podrobněji dále.

3.1 Materiální náležitosti prorogační dohody

Pojem prorogační dohody je třeba vykládat autonomně, tj. nezávisle na vnitrostátních právních rádech. Čl. 25 odst. 1 výslovně zmiňuje výjimku z autonomního výkladu a tou je posouzení věcné platnosti dohody o volbě soudu, kde bude aplikováno vnitrostátní právo. SDEU v rozhodnutí *Powell Duffryn* definoval prorogační dohodu tak, že na základě dohody o volbě soudu dochází k přenosu výlučné příslušnosti na stranami zvolený soud a zároveň dochází k derogaci obecných jurisdikčních ustanovení upravujících mezinárodní příslušnost soudu.¹⁹⁹

Text čl. 25 požaduje, aby se strany „dohodly“. Použitý termín „dohodnout se“ nemusí nutně znamenat „dohodu“ podle smluvního práva.²⁰⁰ Podstatné je, že žalovaný musí skutečně souhlasit s tím, že bude žalován u jiného soudu, než u kterého by mohl být jinak podle Nařízení Brusel Ibis žalován, kdyby tento souhlas nedal. Souhlas žalobce s volbou daného soudu je dovozován ze samotné skutečnosti, že podává žalobu u zvoleného soudu. Souhlas žalobce bude třeba dokázat v situaci, kdy žalobce žaluje u jiného soudu než určeného v prorogační dohodě a žalovaný odmítá mezinárodní příslušnost žalobcem zvoleného soudu a zároveň odkazuje na soud zvolený

¹⁹⁸ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 591.

¹⁹⁹ Rozsudek SDEU ze dne 10. 3. 1992 ve věci C-214/89, *Powell Duffryn plc v. Wolfgang Petereit*, bod 13.

²⁰⁰ BRIGGS, Adrian. *Agreements on jurisdiction and choice of law*. Oxford University Press, 2008, 572 s. ISBN 978-0-19-928230-2. s. 253-271.

v prorogační dohodě. Zde musí být následně dokázáno, že žalobce je prorogační dohodou vázán a podáním žaloby u jiného soudu tuto prorogační dohodu porušuje. Vnitrostátní soud má povinnost zkoumat, zda došlo ke konsenzu stran, který musí být jasně a přesně demonstrován.²⁰¹ Formální požadavky vyjádřené v čl. 25 mají zajistit, že ke konsenzu opravdu došlo.²⁰²

Prorogační dohoda nemusí být nutně sjednána pouze mezi žalobcem a žalovaným. Judikatura dovodila, že prorogační dohoda sjednaná mezi pojistitelem a pojistníkem ve prospěch pojistníka rovněž umožňuje, aby se této dohody dovolala i třetí osoba. Její souhlas s prorogační dohodou nemusí být dále zkoumán.²⁰³

3.1.1 Spor z určitého právního vztahu

Ujednání stran o mezinárodní příslušnosti soudu se musí vždy podle čl. 25 odst. 1 Brusel Ibs týkat sporu z „určitého právního vztahu“. Tímto obratem se zabýval SDEU ve věci *Duffryn* v souvislosti s prorogační doložkou obsaženou ve stanovách akciové společnosti.²⁰⁴ Požadavek určitosti právního vztahu se vztahuje jak na spory již vzniklé, tak na spory budoucí. Účelem tohoto požadavku je omezit působnost prorogační dohody pouze na spory, které vzniknou z takového vztahu, v rámci kterého byla prorogační dohoda uzavřena. Prorogační dohoda se nevztahuje na všechny spory, které mohou mezi stranami vzniknout. Nemělo by tak docházet k situaci, že smluvní strana bude u soudu překvapena, že je žalována pro spor z jiného právního vztahu, než pro který byla prorogační dohoda sjednána.²⁰⁵ Pokud se strany nedohodnou jinak, prorogační dohoda by měla pokrývat i nároky ze započtení.²⁰⁶

Vždy je zapotřebí určit, který konkrétní vztah do působnosti prorogační dohody spadá a tím určit i působnost prorogační dohody. Jurisdikční dohoda, která by se vztahovala ke všem současným i budoucím sporům mezi stranami („*catch-all-clauses*“), by tak byla neplatná.²⁰⁷ Postrádala by souvislost s určitým právním vztahem a připravila by smluvní stranu o možnost vést spor před skutečně příslušným soudem v neomezeném množství nepředvídatelných případů. Není však vyloučena možnost rozšířit působnost prorogační dohody, která je obsažena ve smlouvě hlavní, i na vedlejší smlouvy, které jsou v souvislosti a při plnění smlouvy

²⁰¹ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 139-140.

²⁰² Rozsudek SDEU ze dne 11. 11. 1986 ve věci 313/85, *SpA Iveco Fiat v. Van Hool NV*.

²⁰³ Rozsudek SDEU ze dne 14. 7. 1983 ve věci 201/82, *Gerling Konzern Speziale Kreditversicherung AG and others v. Amministrazione del Tesoro dello Stato*.

²⁰⁴ *Duffryn*, op. cit.

²⁰⁵ *Duffryn*, op. cit., bod 31.

²⁰⁶ Rozsudek SDEU ze dne 9. 11. 1978 ve věci 23/78, *Meeth v. Glacetal*, bod 8-9.

²⁰⁷ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 141.

hlavní uzavřeny. Zřejmě není nutné, aby se vždy jednalo pouze o jeden jediný určitý právní vztah. Pokud se strany s dostatečnou určitostí dohodnou, že by se měla prorogační dohoda vztahovat na několik přesně specifikovaných právních vztahů, bude požadavek určitého právního vztahu také naplněn.²⁰⁸

3.1.2 Volba příslušného soudu/soudů

Čl. 25 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis hovoří o mezinárodní příslušnosti soudu nebo soudů některého členského státu. V praxi to znamená, že strany si mohou zvolit jako příslušný jeden konkrétní soud anebo jen členský stát EU, jehož soudy budou příslušné. Existuje i možnost zvolit si jako mezinárodně příslušné soudy více členských států.²⁰⁹ SDEU stanovil, že je též možné založit mezinárodní příslušnost soudů konkrétního města. Takový závěr byl potvrzen rozsudkem ve věci *Hőszig*.²¹⁰ Strany uzavřely prorogační dohodu, ve které stanovily mezinárodní příslušnost ve prospěch pařížských soudů. Svůj závěr podpořil SDEU argumentem, že strany si současně s volbou soudu zvolily i rozhodné právo a to sice právo francouzské. Z tohoto důvodu není pochyb o tom, že cílem prorogační dohody bylo přiznat výlučnou mezinárodní příslušnost francouzským soudům, jelikož si strany zvolily francouzské právo jako rozhodné právo.²¹¹

Návrh revize Nařízení obsahoval též možnost zvolit si v prorogační dohodě jako příslušný soud nečlenského státu. Do konečného znění Nařízení Brusel Ibis však tato varianta neprošla. Při diskuzích dospěla Komise k závěru, že na prorogační dohody ve prospěch třetích států by měla být aplikována Haagská úmluva o dohodách o volbě soudu z roku 2005.²¹²

Jak již bylo zmíněno výše, pokud si strany zvolí jako mezinárodně příslušné soudy některého z členských států, postupuje se následně podle vnitrostátního práva, podle kterého je určen konkrétní soud. Žalobce se musí řídit vnitrostátními předpisy a podat žalobu u věcně a místně příslušného soudu.²¹³ Problém může nastat v případech, kdy si strany zvolí zcela neutrální stát, který nemá s dotčeným právním vztahem žádnou souvislost. Pokud neexistuje žádné pojítka se zvoleným státem a zároveň právní řád zvoleného státu nenabízí řešení, jak určit, který soud je

²⁰⁸ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 620.

²⁰⁹ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 141.

²¹⁰ Rozsudek SDEU ze dne 7. 8. 2016 ve věci C-222/15, *Hőszig Kft. v Alstom Power Thermal Services*.

²¹¹ *Hőszig*, op. cit., bod 46.

²¹² Záznam ze zasedání výboru Evropského parlamentu pro právní záležitosti z 20. 9. 2011. [online] Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/ep-live/en/committees/video?event=20110920-0900-COMMITTEE-JURI>.

²¹³ Jenardova zpráva, op. cit., s. 37.

příslušný, je podle Jenardovy zprávy taková prorogační dohoda neúčinná.²¹⁴ Bříza ovšem tento názor nezastává a s ohledem na judikaturu SDEU dává přednost výkladu prorogační dohody ve prospěch smluvní autonomie.²¹⁵ Neúčinnost prorogační dohody tak nemůže být konstatována obzvláště v případě, kdy vnitrostátní právní řád obsahuje ustanovení, jak řešit situace, kdy místní příslušnost nelze určit. V ČR je takovým ustanovením § 11 odst. 3 OSŘ,²¹⁶ na základě kterého bude věc předložena k Nejvyššímu soudu ČR, který určí soud příslušný k projednání a rozhodnutí ve věci.²¹⁷

Strany mohou rovněž založit mezinárodní příslušnost soudů ve prospěch soudů více členských států, ačkoliv znění čl. 25 Nařízení Brusel Ibis požaduje určení soudu nebo soudů „některého členského státu“.²¹⁸ SDEU ve věci *Meeth* uvedl, že znění Nařízení nemůže vyloučit právo stran dohodnout se na mezinárodní příslušnosti dvou nebo více soudů.²¹⁹ V tomto případě se zabýval platností prorogační dohody uzavřené mezi francouzskou a německou společností. Strany si ujednaly, že pokud bude žalobu podávat francouzský subjekt, budou příslušné německé soudy, a naopak, pokud bude žalovat německý subjekt, budou příslušné francouzské soudy. Tato prorogační dohoda byla podle SDEU platná, přičemž v odůvodnění byla zdůrazněna důležitost zásady svobodné vůle stran. Tato zásada byla následně potvrzena i v dalších judikátech, např. ve věci *Coreck Maritime*²²⁰ či *Hőszig*.²²¹ Generální advokát Capotorti ve svém stanovisku takovou prorogační dohodu schválil také, jelikož jinými slovy se podle něj jedná o ujednání určující jako příslušné soudy státu bydliště žalovaného.²²² Ke stejnému závěru lze dojít i v případě, že strany svěří mezinárodní příslušnost soudům dvou nebo více členských států, mezi nimiž si může žalobce vybrat a rovněž tehdy, pokud se strany dohodly na mezinárodní příslušnosti soudů členského státu a zároveň nečlenského státu (ať už se jedná o stát vázaný Luganskou úmluvou jako je např. Švýcarsko, či jiný stát, který není vázán Nařízením Brusel Ibis).²²³ Někteří autoři tento názor nesdílí a domnívají se, že prorogační dohoda, která stanoví mezinárodní příslušnost soudů více členských států, je neplatná.²²⁴

²¹⁴ Tamtéž.

²¹⁵ BŘÍZA 2012. op. cit., s. 144.

²¹⁶ Srov. § 11 odst. 3 OSŘ.

²¹⁷ BŘÍZA 2012. op. cit., s. 145.

²¹⁸ Srov. čl. 25 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

²¹⁹ *Nikolaus Meeth v. Glacetal*, op. cit., bod 5.

²²⁰ *Coreck*, op. cit., bod 14.

²²¹ *Hőszig*, op. cit., bod 44.

²²² Stanovisko generálního advokáta Capotortiho ve věci C-23/78, *Meeth*, s. 2145.

²²³ MAGMUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 607.

²²⁴ SIMON, P. In: DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 2960.

Příslušný soud může být určen zcela konkrétně, strany se tak mohou dohodnout např. na příslušnosti Městského soudu v Praze. Není však nutné určit příslušný soud jmenovitě, postačí, aby bylo možné příslušnost soudu zjistit z objektivních kritérií. Tato kritéria mohou být dána konkrétními okolnostmi daného případu, musí být však dostatečně jasná a určitá, aby soud mohl svoji příslušnost dovodit.²²⁵ Z judikatury vyplývá, že za dostatečně určitou se považuje prorogační dohoda, ve které strany určí jako příslušný soud „v místě bydliště žalovaného nebo žalobce“,²²⁶ nebo „v místě podnikání“.²²⁷ Podmínku dostatečné určitosti soudu nenaplní prorogační dohoda, ve které si strany zvolí jako příslušné „soudy Evropské unie“.²²⁸

Podle převažujícího názoru strany nemohou svou volbou měnit věcnou nebo funkční příslušnost soudu, nýbrž pouze příslušnost místní. Pokud je v prvním stupni příslušný okresní soud, nemohou strany svěřit věc k rozhodnutí krajskému soudu. Zásada autonomie vůle nemůže zajít tak daleko, aby měnila justiční systém dané země. Stejný závěr lze dovodit i v případě, že strany určí jako příslušný správní soud, ačkoliv pravomoc věc projednat a rozhodnout má soud civilní. Neznamená to však, že při volbě věcně a funkčně nepřislušného soudu dochází automaticky k neplatnosti prorogační dohody. I v takovém případě musí být v maximální možné míře respektována vůle stran. Pokud strany zvolí jako příslušný Krajský soud v Praze, ačkoliv v prvním stupni jsou příslušné okresní soudy, neměla by být taková prorogační dohoda ignorována. Bylo by absurdní zbavit všechny české soudy mezinárodní příslušnosti jen proto, že strany chybně zvolily věcně nepřislušný soud. Daný spor by měl být řešen v zemi zvoleného soudu i přesto, že zvolený soud není příslušný. Příslušný soud se pak opět určí podle vnitrostátního právního řádu, tedy v ČR dle OSŘ s přihlédnutím k úmyslu stran při uzavření prorogační dohody.²²⁹

Čl. 25 Nařízení Brusel Ibis se výslovně zabývá pouze prorogačním účinkem dohody o volbě soudu a nikoliv účinkem derogačním. Výslovně požaduje, aby strany prostřednictvím prorogační dohody svěřily mezinárodní příslušnost soudu nebo soudům některého členského státu. Na takové prorogační dohody bude vždy aplikován čl. 25 Nařízení Brusel Ibis a to i v případě, že žádná ze stran nemá bydliště na území některého členského státu EU. Nezáleží ani na tom, zda se strany odchyľují od jurisdikce soudu nečlenského státu. Je na soudech těchto třetích států

²²⁵ Rozsudek SDEU ze dne 9. 11. 2000 ve věci C-387/98, *Coreck Maritime GmbH v. Handelsveem BV and others*, bod 15.

²²⁶ *Meeth*, op. cit., bod 6.

²²⁷ *Coreck*, op. cit., bod 15.

²²⁸ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit. s. 622.

²²⁹ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 144.

v případě, že u nich bude podána žaloba, aby se podle svého práva samy rozhodly, zda a kdy dojde k derogaci jejich mezinárodní příslušnosti.²³⁰

3.1.3 (Ne)výlučnost prorogační dohody

Z čl. 25 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis výslovně vyplývá, že pokud se strany nedohodnou jinak, je prorogační dohoda výlučná. Stranám nic nebrání, aby se dohodly jinak a sjednaly nevýlučnou prorogační dohodu. Žalobu by pak bylo možné podat k soudům příslušným podle Nařízení a dále k soudu/soudům zvoleným v prorogační dohodě. V prorogační dohodě nemusí být výslovně uvedeno, že se jedná o prorogaci výlučnou. V pochybnostech se bude mít za to, že byla sjednána prorogační dohoda jako výlučná. Pokud si strany chtějí sjednat nevýlučnou dohodu o volbě soudu, musí tak vždy učinit výslovně.²³¹

Pokud je výlučná prorogační dohoda platná, příslušný soud ji musí akceptovat. V případě, že bylo u jiného soudu členského státu již zahájeno řízení, musí řízení přerušit, dokud soud určený prorogační dohodou neprohlásí, že není příslušný.²³² Pro zachování výlučnosti prorogační dohody není nezbytné určit pouze jeden příslušný soud.²³³

3.2 Rozhodné právo pro materiální platnost prorogační dohody

Úprava materiálních náležitostí prorogační dohody v Nařízení Brusel Ibis není komplexní, a proto je nutné přistoupit i k aplikaci vnitrostátního práva. Revize Nařízení Brusel Ibis přinesla v této oblasti nové pravidlo. Podle bodu 20 preambule a čl. 25 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis se věcná platnost prorogační dohody z hlediska vnitřních podmínek posuzuje podle práva státu, ve kterém se nachází prorogovaný soud/soudy. Podle *lex fori* budou tak řešeny otázky, např. zda prorogační dohoda vznikla omylem, podvodem, pod nátlakem, výhrůzkou či za jiných podobných okolností, které ovlivnily svobodu a vážnost projevené vůle smluvních stran nebo určitost daného úkonu.²³⁴

Pro nalezení odpovědi na tyto otázky je třeba aplikovat kolizní normy státu zvoleného soudu a je tudíž třeba obrátit se k mezinárodnímu právu soukromému.²³⁵ V rámci EU však neexistuje jednotné kolizní pravidlo pro prorogační dohody, neboť Nařízení Řím I výslovně

²³⁰ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 606.

²³¹ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 146 – 147.

²³² Srov. čl. 31 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis.

²³³ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 658.

²³⁴ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 158.

²³⁵ Srov. bod 20 Preambule Nařízení Brusel Ibis.

dohody o volbě soudu vylučuje ze své působnosti.²³⁶ Kolizní pravidla členských států jsou odlišná a některé státy dokonce kolizní pravidla pro závazky ze smluv zrušily po přijetí Nařízení Řím I.²³⁷ Tak je tomu např. i v Německu, kde došlo k vypuštění kolizní normy pro prorogační dohody z vnitrostátní právní úpravy.²³⁸ Řešením je analogická aplikace ustanovení Nařízení Řím I.²³⁹ Strany si podle Nařízení Řím I mohou zvolit rozhodné právo. Při absenci volby práva je rozhodným právem právo země, v níž má strana, která je povinna poskytnout plnění charakteristické pro smlouvu, své obvyklé bydliště.²⁴⁰ A konečně, pokud není určení rozhodného práva podle těchto pravidel možné, rozhodným právem je právo země, s níž je prorogační dohoda nejužší spojena.²⁴¹

Je-li připuštěno kolizní řešení, je tak částečně přiznána i hmotněprávní povaha materiální platnosti prorogační dohody. V důsledku toho by nemělo docházet ke striktnímu vyloučení aplikace jiného práva než práva *lex fori* a mělo by být též možné učinit volbu rozhodného práva. Nejvyšší soud ČR však tento názor nesdílí a zaujal poněkud překvapující postoj, když poznamenal, že volba rozhodného práva není v tomto případě možná.²⁴² Tento striktní přístup není ani v souladu se zásadou autonomie vůle, na které je institut prorogační dohody založen.²⁴³

Problematická je také situace, kdy si strany v prorogační dohodě zvolily jako příslušné soudy více členských států. První možností řešení této situace je posuzovat otázku věcné platnosti prorogační dohody podle práva všech zvolených členských států. Tuto možnost zastává Magnus pod podmínkou, že by všechny zvolené soudy na základě analogie aplikovaly ustanovení Nařízení Řím I, a tak by vždy došly ke stejnému rozhodnému právu.²⁴⁴ Další možností je posouzení otázky materiální platnosti podle práva státu, jehož soudy jsou podle prorogační dohody příslušné. Tato možnost je problematická v případě, že soud, u kterého bylo zahájeno řízení, není zároveň soudem příslušným na základě volby stran. Jelikož v případě, že prorogační dohoda je nevýlučná, není možné aplikovat nové pravidlo *litispence* podle čl. 31 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis a daný soud, u něhož bylo zahájeno řízení, bude tak sám povinen

²³⁶ Čl. 1 odst. 2 písm. e) Nařízení Řím I.

²³⁷ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 629.

²³⁸ Došlo ke zrušení čl. 27 an. z EGBGB (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche in der Fassung der Bekanntmachung vom 21. September 1994 (BGBl. I S. 2494; 1997 I S. 1061).

²³⁹ STADLER, A. In: MUSIELAK, HJ., VOIT, W., *Zivilprozessordnung: ZPO, EuGVVO, Art. 25.* 18. vydání. Mnichov: Vahlen Franz Verlag, 2021, bod 5.

²⁴⁰ Čl. 4 odst. 2 Nařízení Řím I.

²⁴¹ Čl. 4 odst. 4 Nařízení Řím I.

²⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci 30 Cdo 2626/2014 ze dne 17. 12. 2014.

²⁴³ HRNČIŘÍKOVÁ 2019, op. cit., s. 112.

²⁴⁴ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 631.

posoudit věcnou platnost prorogační dohody.²⁴⁵ V takovém případě by měl soud pravděpodobně použít normy všech soudů zvolených v prorogační dohodě. Otázkou však zůstává, jaké rozhodné právo kterého státu by měl aplikovat. I tento problém by vyřešila analogická aplikace Nařízení Řím I, která by přinesla jednotné řešení.²⁴⁶

3.3 Formální náležitosti prorogační dohody

Formální požadavky stanovené v čl. 25 Nařízení Brusel Ibis jsou stěžejní pro určení, zda byl skutečně učiněn souhlas s volbou soudu a zda se skutečně jedná o prorogační dohodu ve smyslu čl. 25. Pokud jde o formální požadavky, je úprava v Nařízení Brusel Ibis úplná a autonomní a nepřichází v úvahu se v tomto případě obracet na vnitrostátní právní úpravu.²⁴⁷ Nebylo tudíž ve věci *Elefanten Schuh* možné prohlásit prorogační doložku za neplatnou na základě toho, že měla být podle belgického vnitrostátního práva sepsána v holandštině, ale byla sepsána v němčině. Belgické soudy sice došly k závěru, že je taková prorogační dohoda neplatná. SDEU však ve svém rozhodnutí došel k opačnému závěru a zdůraznil, že národní právo nemůže stanovit další podmínky týkající se formální platnosti prorogační dohody.²⁴⁸

Nařízení stanoví taxativní výčet forem a pokud není prorogační dohoda uzavřena v některé z uvedených forem, je neplatná.²⁴⁹ Formální požadavky zaručují ochranu stran tím, že jednak zajišťují skutečný souhlas mezi stranami a zároveň jsou i důkazem o takovém souhlasu.²⁵⁰ Pokud by však chyběla dohoda stran, prorogační dohoda bude neplatná i přesto, že byla sjednána v náležité formě.²⁵¹ Avšak samotná smlouva hlavní může stanovit přísnější formu prorogační dohody a prorogační dohoda může být poté ujednána pouze v této přísnější formě.²⁵²

Čl. 25 umožňuje sjednat prorogační dohodu v následujících formách: i) písemně; ii) ústně s písemným potvrzením; iii) odpovídající zvyklostem zavedeným mezi stranami a iv) odpovídající obchodním zvyklostem v mezinárodním obchodě. Uvedený výčet forem je

²⁴⁵ Odlišný názor v BALLESTEROS, M. H. *The Regime of Party Autonomy in the Brussels I Recast: The Solutions Adopted for Agreements on Jurisdiction*. *Journal of Private International Law*. roč. 10, č. 2., 2014, s. 296.

²⁴⁶ Konkrétně čl. 3 an. Nařízení Řím I.

²⁴⁷ Rozsudek SDEU ve věci C-159/97, *Trasporti Castelletti Spedizioni Internazionali SpA v. Hugo Trumpy SpA*, ze dne 16. 3. 1999, bod 35 a 37.

²⁴⁸ Rozsudek ve věci 150/80, *Elefanten Schuh GmbH v. Jacqmain*, ze dne 24. 6. 1981, bod 26.

²⁴⁹ ROZEHNALOVÁ N. In: ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit., s. 245 – 246.

²⁵⁰ Rozsudek SDEU ve věci C-150/80, *Elefanten Schuh GmbH v. Pierr Jacqmain*, ze dne 24. 6. 1981, bod 25.

²⁵¹ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 635.

²⁵² GOTTWALD, P. In: *Münchener Kommentar zur ZPO, Brüssel Ia-VO Art. 25* [online]. 5. vydání. Mnichov: C. H. Beck, 2017 [cit. 15. 8. 2021], bod 27. Dostupné z: https://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata%2Fkomm%2FMuekoZPO_5_Band3%2FEWG_VO_1215_2012%2Fcont%2FMuekoZPO%2EEWG_VO_1215_2012%2Ea25%2EglIV%2Egl1%2Ehtm.

alternativní a prorogační dohoda tak musí dodržet toliko jednu z těchto forem. Není-li dodržena žádná z těchto forem, následkem bude neplatnost prorogační dohody a tudíž nedojde k založení mezinárodní příslušnosti soudu na základě prorogace. Dohoda o volbě soudu musí splňovat formální požadavky podle čl. 25 odst. 1 a 2 Nařízení Brusel Ibis alespoň v okamžiku zahájení řízení.²⁵³

3.3.1 Ujednání v písemné formě

Prorogační dohoda v písemné formě musí být zachycena písemně a podepsána oběma stranami. Může být ujednána ve formě samostatného dokumentu nebo jako doložka smlouvy. Podpis stran není vyžadován v případě, že to není vzhledem k použité písemné formě možné, např. při použití telegramu nebo telefaxu. Pak je nutné, aby byl autor dokumentu identifikovatelný. Dokonce i pouhé iniciály jsou dostatečné. K naplnění písemné formy naopak nedojde v případě, že dokument podepsala pouze jedna ze stran a to ani pokud se jedná o formulářový dokument druhé strany.²⁵⁴

Jednou z obvyklých praktik ve vnitrostátním i mezinárodním obchodě je využívání obchodních podmínek. S otázkou písemnosti prorogačních dohod je spojena i problematika prorogačních doložek obsažených v obchodních podmínkách, které mohou, ale také nemusí být ke smlouvě přiloženy.²⁵⁵ Prorogační dohoda může být součástí samotné smlouvy před podpisem, což je i doporučované řešení, nebo součástí obchodních podmínek tvořících další dokument. Takové obchodní podmínky se musí stát součástí smlouvy a zpravidla budou včleněny do smlouvy odkazem, který je v části před podpisem. Nedostatečné bude pouhé připojení obchodních podmínek bez jakéhokoliv odkazu.²⁵⁶

Za základní rozhodnutí SDEU ohledně umístění prorogačních dohod do obchodních podmínek je považován rozsudek ve věci *Estasis*.²⁵⁷ SDEU uvedl, že pouhé vložení prorogační doložky do obchodních podmínek jedné ze stran, které jsou uvedené na druhé straně smlouvy vytištěné na hlavičkovém papíře, samo o sobě nenaplnuje požadavky písemné formy, jelikož takováto forma neposkytuje záruku, že strana skutečně s prorogační doložkou souhlasila.²⁵⁸ Je nutné mít vždy na paměti účel formálních požadavků obsažených v čl. 25 Nařízení Brusel Ibis,

²⁵³ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 636.

²⁵⁴ Tamtéž.

²⁵⁵ HRNČÍŘÍKOVÁ 2019, op. cit., s. 94.

²⁵⁶ ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit., s. 246.

²⁵⁷ Rozsudek SDEU ze dne 14. 12. 1976 ve věci 24/76, *Estasis Salotti di Colzani Aimo e Gianmario Colzani s.n.c. v. Rüwa Polstereimaschinen GmbH*.

²⁵⁸ Tamtéž, bod 9.

jímž je zajistit skutečný souhlas stran s ujednáním o volbě soudu. Při zkoumání závaznosti takové prorogační doložky je třeba zjistit, zda si strana, vůči které je ujednání o volbě soudu namítáno, byla či mohla být volby soudu vědoma. Požadavky písemné formy budou naplněny až ve chvíli, kdy samotná smlouva obsahuje výslovný odkaz na tyto obchodní podmínky.²⁵⁹ Ve stejné věci se SDEU rovněž vyjádřil k situaci, kdy strany v textu smlouvy odkázaly na nabídku, jejíž součástí byl výslovný odkaz na obchodní podmínky obsahující prorogační doložku. Taková prorogační doložka bude závazná pouze v případě, že si dotčená strana mohla výslovný odkaz ověřit při vynaložení rozumné péče a zároveň pokud se prokáže, že jí dané obchodní podmínky byly sděleny. Naopak v případě nepřímých či implicitních odkazů na dřívější korespondenci mezi stranami nebude požadavek písemné formy splněn, neboť zde není jistota, že prorogační doložka byla skutečně předmětem smlouvy. Musí být tedy vždy prokázáno, že druhá strana skutečně s prorogační dohodou souhlasila a tím se vzdala aplikace pravidel mezinárodní příslušnosti, která by se jinak v daném případě použila.²⁶⁰

Prorogační doložkou obsaženou v obchodních podmínkách se zabýval SDEU také ve věci *Segoura*,²⁶¹ ve které se dotkl i další z možných forem prorogační dohody a to konkrétně ústní dohody s následným písemným potvrzením. Strany uzavřely ústně kupní smlouvu, prodávající dodal zboží týž den a při předání kupujícímu doručil zároveň i dokument označený jako „potvrzení objednávky a faktura“. Bylo zde uvedeno, že prodej proběhl podle podmínek uvedených na zadní straně tohoto dokumentu. Součástí těchto podmínek byla i výlučná prorogační dohoda ve prospěch hamburských soudů. Kupující tento dokument nijak nepotvrdil, a proto nelze bez dalšího předpokládat, že se vzdal aplikace ustanovení Nařízení Brusel Ibis upravující mezinárodní příslušnost soudů v případě absence volby soudu. I kdyby kupující souhlasil při ústně uzavřené smlouvě se všeobecnými obchodními podmínkami prodávajícího, nelze to automaticky považovat za souhlas s jakoukoli prorogační doložkou, která se ve všeobecných obchodních podmínkách může objevit. Pro smluvní stranu bude prorogační doložka závazná pouze v případě, že písemné potvrzení ústní smlouvy, které obsahuje všeobecné obchodní podmínky včetně prorogační doložky, sama písemně potvrdí, resp. podepíše.^{262, 263}

²⁵⁹ *Estasis*, op. cit., bod 9 a 10.

²⁶⁰ Tamtéž, bod 12.

²⁶¹ Rozsudek SDEU ze dne 14. 12. 1976 ve věci 25/76, *Segoura v. Bonakdarian*.

²⁶² *Segoura*, op. cit., bod 8.

²⁶³ BRÍZA 2012, op. cit., s. 149-150.

Ve věci *Saey Home & Garden*²⁶⁴ se SDEU vypořádal s prorogační dohodou, která byla uzavřena ústně bez písemného potvrzení a všeobecné obchodní podmínky (včetně prorogační doložky) byly součástí vystavených faktur. Tato forma podle SDEU nenaplnuje formální požadavky a není písemnou formou ve smyslu čl. 25 odst. 1 písm. a) Nařízení Brusel Ibis.

Nařízení Brusel Ibis však neřeší otázku tzv. „bitvy forem“ obchodních podmínek, u které se nejedná o problematiku formy, nýbrž o problematiku existence či neexistence konsenzu. I další otázky, jako např. nečitelné či nesrozumitelné obchodní podmínky, by měly být řešeny právním řádem státu soudu, který byl prorogován.²⁶⁵

Dalším velmi zajímavým rozhodnutím je judikát ve věci *Duffryn*.²⁶⁶ V tomto případě byla prorogační doložka umístěna do stanov společnosti. Stanovila, že akcionář upsáním akcií svěřuje všechny spory, které vzniknou mezi ním a společností (nebo jejími orgány), soudům běžně příslušným k projednání sporů týkajících se společnosti. SDEU se opět zabýval formou prorogační doložky. Akcionářem a zároveň účastníkem sporu byla společnost Powell Duffryn, která nedala přímo svůj písemný souhlas s tím, že může být žalována u soudu určeného stanovami. Stanovy nelze označit za písemné potvrzení ústní dohody. Podle SDEU se však jednalo o platně sjednanou prorogační doložku a splňovala požadavky písemné formy, jelikož vztahy mezi společnostmi a akcionáři jsou obdobné vztahům mezi smluvními stranami a tudíž mají stanovy smluvní povahu. Prorogační doložka obsažená v takové smlouvě je tak podle SDEU závazná vůči všem akcionářům a dokonce není ani podstatné, zda akcionář proti vložení prorogační doložky do stanov protestoval. Tím, že se stal a zůstal akcionářem, souhlasil se stanovami a rozhodnutími přijatými na jejich základě. Každý, kdo vstupuje do společnosti jako akcionář, musí vědět, že se tím i podrobuje stanovám. Stanovy jsou dokument písemný a pokud jsou akcionáři přístupné, není důvod, aby jimi nebyl vázán a to včetně ustanovení o volbě soudu. Akcionář navíc má předpokládat existenci a závaznost stanov a předem se s nimi seznámit.²⁶⁷

²⁶⁴ Rozsudek SDEU ze dne 8. 3. 2018 ve věci C-64/17, *Saey Home & Garden NV/SA v. Lusavouga-Máquinas e Acessórios Industriais SA*.

²⁶⁵ ROZEHNALOVÁ, N. In: ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit., s. 247.

²⁶⁶ *Powell Duffryn v. Petereit*, op. cit.

²⁶⁷ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 152-153.

3.3.2 Ústní ujednání s písemným potvrzením

Nařízení Brusel Ibis připouští, aby byla prorogační dohoda uzavřena ústně. V tomto případě musí být však písemně potvrzena, aby splnila formální požadavky podle čl. 25 odst. 1 písm. a). Uzavření prorogační dohody toliko v ústní formě Nařízením Brusel Ibis nepřipouští. Musí být prokázáno, že prorogační dohoda byla skutečně ústně uzavřena a následně písemně potvrzena bez vznesení námitek druhou stranou.²⁶⁸

Ústní dohoda stran musí obsahovat konsenzus ohledně volby příslušného soudu/soudů.²⁶⁹ Ústní dohoda nemusí být nutně výslovná, postačí i konkludentní dohoda stran. Souhlas lze dovodit i ze skutečnosti, že strany v blízké časové souvislosti uzavřely další smlouvy se shodnou prorogační doložkou v písemné formě (podepsané oběma stranami).²⁷⁰ Ústní dohoda vyvolává právní následky v případě následného písemného potvrzení. Předchozí ústní dohoda však musí existovat, jinak by písemné potvrzení bylo bezpředmětné. Potvrzení musí plně odpovídat předchozímu ústnímu ujednání a musí následovat i v přiměřeném časovém rozmezí.²⁷¹ Pokud potvrzení zavádí nové podmínky, budou tyto nové podmínky platné až v případě písemného přijetí druhou stranou.²⁷² Také v případě, kdy se strany dohodly pouze na jednotlivých částech smlouvy a nikoliv na celé smlouvě, zejména pak na začlenění obchodních podmínek včetně prorogační doložky, nemůže mít následné potvrzení jednotlivých částí smlouvy za následek potvrzení prorogační doložky z důvodu neexistence ústní dohody.²⁷³ Není rozhodné, která strana písemné potvrzení vyhotoví.²⁷⁴

Ve věci *Tilly Russ*²⁷⁵ byla prorogační doložka obsažená v obchodních podmínkách vytištěných na nákladním listu. Na této doložce se strany předem domluvily, nákladní list byl poté podepsán dopravcem. SDEU rozhodl, že formální požadavky ústního ujednání s následným písemným potvrzením byly splněny, ačkoliv podmínky vytištěné na nákladním listu byly podepsány pouze dopravcem a nikoliv odesílatelem.

V rozhodnutí ve věci *Berghoefer*²⁷⁶ se SDEU vypořádal s otázkou platnosti prorogační doložky původně uzavřené v písemné formě a následně ústně pozměněné. Strany ve smlouvě o

²⁶⁸ Tamtéž, s. 151.

²⁶⁹ Rozsudek SDEU ze dne 19. 6. 1984 ve věci C-71/83, *Tilly Russ v. Nova*, bod 17.

²⁷⁰ MAGNUS U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 641.

²⁷¹ STADLER, A. In: MUSIELAK 2021, op. cit., bod 10.

²⁷² *Segoura v. Bonakdarian*, op. cit.

²⁷³ MAGNUS U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 642.

²⁷⁴ GAIER, R. In: VORWERK 2021, op. cit., čl. 25, bod 36.

²⁷⁵ *Tilly Russ v. Nova*, op. cit.

²⁷⁶ Rozsudek SDEU ze dne 11. 7. 1985 ve věci C-221/84, *F. Berghoefer GmbH & Co. KG v. ASA SA*.

obchodním zastoupení zvolily jako příslušné francouzské soudy, ale žalobce tvrdil, že se následně ústně se žalovaným dohodli na změně původní volby soudu a na volbě mezinárodní příslušnosti ve prospěch německých soudů. Písemným potvrzením zde měl být dopis žalobce žalovanému. Žalovaný však tvrdil, že k dohodě nedošlo a že žádný dopis neobdržel. Německý soud se proto obrátil na SDEU s předběžnou otázkou, zda je platná ústně sjednaná prorogační doložka, která není písemně potvrzena stranou, proti které se uplatňuje, ale je potvrzena pouze stranou, v jejíž prospěch byla sjednána. SDEU rozhodl, že formální požadavky ústního ujednání jsou splněny, pokud písemné potvrzení jedné ze stran druhá strana obdržela a nevznesla v přiměřené časové lhůtě žádné námitky. Splnění těchto podmínek zajišťuje, že dotčená strana s ujednáním o volbě soudu skutečně souhlasila.²⁷⁷ Z tohoto případu vyplývá, že ústně sjednaná prorogační doložka může být písemně potvrzena kteroukoliv smluvní stranou. Tento závěr se však týká pouze ústní změny původní prorogační dohody, která byla následně jednou ze stran písemně potvrzena, aniž by proti této změně druhá strana vznesla námitky. Výklad však nemůže být aplikován na pouhou ústní změnu prorogační dohody nebo na případ, kdy by jednostranné písemné potvrzení samo o sobě měnilo prorogační dohodu.²⁷⁸

Ve věci *Iveco Fiat*²⁷⁹ smlouva obsahovala prorogační doložku, která dále sloužila jako právní základ pro smluvní vztahy mezi stranami i po skončení platnosti smlouvy, ačkoliv smlouva mohla být obnovena pouze v písemné podobě. Strany však dále navzájem plnily, jako by smlouva platila. SDEU se vyjádřil k platnosti prorogační dohody a ve své odpovědi na předběžnou otázku rozlišil dvě situace: pokud rozhodné právo umožňuje obnovení původní písemné smlouvy i bez splnění ustanovení, které vyžaduje její prodloužení v písemné podobě, zůstávají všechny části smlouvy (včetně prorogační doložky) pro strany nadále závazné. Pokud však rozhodné právo takové obnovení neumožňuje a smlouva musí být podle rozhodného práva prodloužena pouze písemně, musí soud analogicky použít výklad stanovený ve věci *Berghoefer*. To znamená, že závaznost prorogační doložky bude prodloužena, pouze pokud jedna ze stran doložku písemně potvrdí a druhá toto potvrzení bez námitek přijme.

²⁷⁷ *Berghoefer*, op. cit., bod 15.

²⁷⁸ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 151.

²⁷⁹ *Iveco Fiat v. Van Hool*, op. cit.

3.3.3 Forma odpovídající zvyklostem mezi stranami

Čl. 25 odst. 1 písm. b) umožňuje jednu ze dvou nepísemných forem prorogační dohody. Účelem této formální alternativy je ochrana dobré víry stran, které spolu dlouhodobě, resp. opakovaně na stejné bázi, obchodují. Jestliže tento způsob obchodování zahrnuje i prorogační dohodu, je možné se jí dovolat i ve vztahu k následujícím obchodům, které se odehrávají na obdobné bázi, ačkoliv namísto původní písemné smlouvy se další obchody odehrávají pouze na základě ústní dohody. Z předchozí praxe mezi stranami musí být zřejmé, že strany skutečně uzavřely prorogační dohodu. Není možné dovozovat společnou vůli stran pouze na základě opakující se skutečnosti.²⁸⁰

SDEU se dotkl otázky prorogační dohody ve formě odpovídající zvyklostem mezi stranami již ve výše zmíněné věci *Segoura*.²⁸¹ Zde uvedl, že písemné potvrzení ústní prorogační dohody, která je doprovázená obchodními podmínkami váže druhou stranu pouze za podmínky, že její druhá strana písemně potvrdí. Jinak je tomu nicméně v případě pokračující obchodní praxe mezi stranami a pokud je dokázáno, že jednotlivé obchody stran jsou jako celek podřízeny daným obchodním podmínkám obsahujícím prorogační doložku, je tato prorogační doložka považována za platnou.²⁸²

Praxe mezi stranami se musí odehrávat pravidelně, opakovaně a musí trvat určitou dobu. Poté lze usuzovat, že se strany spoléhají na takový způsob vedení obchodu a stává se tak zvyklostí mezi stranami. Pravidelnost této praxe musí být taková, aby se jevílo jako oprávněné, že na ni strany spoléhají. Pokud mezi stranami došlo k jednání vedoucímu k uzavření nové smlouvy nebo došlo k podstatnému přerušení jejich obchodních vztahů, zavedená praxe mezi stranami je tak přerušena a ani původní prorogační dohoda se nepoužije. I v případě, že strana pošle prorogační doložku druhé straně vícekrát, není možné z toho dovozovat relevantní praxi mezi stranami, pokud neexistuje konsenzus, že součástí původní smlouvy byla i daná prorogační doložka.²⁸³

3.3.4 Forma odpovídající obchodním zvyklostem v mezinárodním obchodě

Ustanovení čl. 25 odst. 1 písm. c) Nařízení Brusel Ibis umožňuje stranám dovolat se prorogační dohody, která nevyhovuje požadavkům formy dle čl. 25 odst. 1 písm. a) či b), ale

²⁸⁰ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 643-644.

²⁸¹ *Segoura v. Bonakdarian*, op. cit.

²⁸² BŘÍZA 2012, op. cit., s. 154.

²⁸³ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 644.

odpovídá zvyklostem obecně známým v mezinárodním obchodě. Od formy písemné a formy odpovídající zvyklostem mezi stranami se tato forma odlišuje právě tím, že je použitelná pouze pro vztahy, které vznikají v mezinárodním obchodě. Na prorogační dohody uzavřené v jiných vztazích tuto formu použít nelze. I pro tuto volnější formu prorogační doložky však platí, že musí vycházet ze skutečného konsenzu stran. V případě doložek vycházejících z obchodních zvyklostí v určitém odvětví mezinárodního obchodu, které strany znaly nebo musely znát, se konsenzus stran presumuje.²⁸⁴ Začleněním této formy do Bruselské úmluvy bylo reagováno na rozhodnutí ve věci *Segoura*. Do té doby bylo nutné písemné potvrzení obchodních podmínek, které obsahovaly prorogační doložku, což ale neodpovídalo praxi. V praxi se obchodní podmínky posílaly současně s potvrzujícím dopisem a další písemné potvrzení by tak obchod mezi stranami zatěžovalo a zdržovalo.²⁸⁵

Existence obchodních zvyklostí se určuje ve vztahu k odvětví, ve kterém strany obchodují, a nikoliv podle vnitrostátního práva členských států. O zvyklostech se hovoří zejména v případě, že určitý způsob jednání je obecně a pravidelně dodržován podnikateli v daném odvětví při uzavírání smluv určitého typu.²⁸⁶ Vnitrostátní soudy musí vždy zkoumat i subjektivní prvek této formy, tedy zda si strany byly nebo musely být těchto zvyklostí vědomy. Toto chápání mezinárodně-obchodních zvyklostí navazuje na Úmluvu OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.²⁸⁷

V zásadě platí, že pokud někdo podniká v určitém odvětví, očekává se od něj, že zná relevantní mezinárodní obchodní zvyklosti v daném odvětví zavedené. Musí si být vědom široce známých zvyklostí a to i v případě, že je v odvětví nováčkem. Naopak místní zvyklosti, které se sice uplatňují v mezinárodním obchodě, ale nejsou široce známé, nemusí být známé stranám z jiných zemí a nelze se jich tak v praxi dovolávat.²⁸⁸ Tuto vědomost lze dovozovat z chování stran zejména tehdy, pokud strany v minulosti mezi sebou nebo s jinými podnikateli v odvětví již obchodovaly nebo je určitý způsob jednání dostatečně znám, jelikož je obecně a pravidelně v praxi při uzavírání smluv určitého typu dodržován a lze jej považovat za ustálenou praxi.²⁸⁹ Při

²⁸⁴ Rozsudek SDEU ze dne 20. 2. 1997 ve věci C-106/95, *MSG v. Les Gravières Rhénanes*, bod 17-19.

²⁸⁵ Zpráva k úmluvě ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánska, Irsko a Spojeného království. Úř. věst. C 59, 5. 3. 1979, odst. 179. („Schlosserova zpráva“). In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 13. 8. 2021]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_1979_059_R_0071_01&from=EN.

²⁸⁶ *MSG*, op. cit., bod 23.

²⁸⁷ Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží ze dne 11. 4. 1980.

²⁸⁸ *MAGNUS 2016*, op. cit., s. 648.

²⁸⁹ *MSG*, op. cit., bod 24.

zkoumání vědomosti stran nehraje roli jejich národnost.²⁹⁰ Zvyklosti nemusí být jakkoliv zveřejňovány, ale v případě, že je obchodní či jiné podobné asociace zveřejňují, může toto uveřejnění sloužit jako pomůcka k prokázání, že se skutečně jedná o obecně a pravidelně dodržovanou praxi.^{291, 292}

Vnitrostátní soudy musí vždy určit, zda daná smlouva spadá do oblasti mezinárodního obchodu a zda v odvětví, ve kterém strany působí, existuje konkrétní zvyklost a zda strany o této zvyklosti věděly či musely vědět.²⁹³ Záleží na konkrétních okolnostech případu a přístupu jednotlivých jurisdikcí k posuzování obchodních zvyklostí.²⁹⁴ Často se obchodní zvyklosti dokazují na základě znaleckých posudků či informací, které poskytují obchodní komory.²⁹⁵ Pokud soud dojde k závěru, že v daném odvětví je možné považovat sjednání prorogační dohody za obchodní zvyklost, jsou její existence a zároveň souhlas stran presumovány. Nejednoznačnost tohoto ustanovení je kritizována, avšak především v případech, kdy jsou smlouvy mezi zavedenými obchodními partnery sjednávány v dobré víře ústně, má toto ustanovení své opodstatnění a praktické využití.²⁹⁶

3.3.5 Elektronická komunikace

Ustanovení čl. 25 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis stanoví, že požadavek písemné formy prorogační dohody či jejího potvrzení je splněn i v případě sdělení elektronickými prostředky, které umožňují trvalý záznam dohody.²⁹⁷ Podle tohoto ustanovení je vyloučena elektronická komunikace, která neumožňuje trvalý záznam, a proto nemůže být použita ke sjednání platné prorogační dohody podle čl. 25 odst. 1 písm. a) Nařízení Brusel Ibis. Může však být relevantní v případě forem podle čl. 25 odst. 1 písm. b) a c), pokud jsou splněny požadavky tam stanovené.²⁹⁸ Trvale uložena může být elektronická komunikace např. v e-mailové schránce,

²⁹⁰ Rozsudek SDEU ze dne 16. 3. 1999 ve věci C-159/97, *Trasporti Castelletti Spedizioni Internazionali SpA v. Hugo Trumphy SpA*, bod 42.

²⁹¹ Tamtéž, bod 28.

²⁹² BŘÍZA 2012, op. cit., s. 155-156.

²⁹³ *Hugo Trumphy*, op. cit., bod 23.

²⁹⁴ HARTLEY, T. *Choice-of-court agreements under the European and international instruments: the revised Brussels I Regulation, the Lugano Convention, and the Hague Convention*. Oxford: Oxford University Press, 2013, 495. ISBN 978-0-19-921802-8. s. 161.

²⁹⁵ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 647.

²⁹⁶ BŘÍZA 2012, op. cit., s. 156.

²⁹⁷ Srov. čl. 25 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis.

²⁹⁸ Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech podepsaná v Luganu dne 30. října 2007 – Důvodová zpráva profesora Fausta Pocara. Úř. věst. C 319, 23. 12. 2009 („Pocarova zpráva“). odst. 109. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 13. 8. 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52009XG1223%2804%29&qid=1628873189848>.

na disku, USB flash disku atd., aby bylo možné ji kdykoliv reprodukovat v původní podobě. Nemělo by záležet na tom, v jaké formě je pak reprodukována, zda na obrazovce, papíře nebo jinak. Ustanovení však nevyžaduje, aby původní zpráva byla skutečně takto uložena. Příjemce by měl mít možnost volby, zda zprávu uloží a pokud tak neučiní, může být obtížné prokázat obsah původní zprávy, ale nepochybně to, že elektronické sdělení je rovnocenné písemné formě.²⁹⁹

Čl. 25 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis se však nevztahuje na dokumenty na internetových stránkách, které nelze stáhnout a zůstávají ve sféře nabízejícího, který je může volně upravovat. Pouhá zpráva na obrazovce není rovnocenná písemné formě a totéž platí pro hlasové zprávy, videokonference a jinou elektronickou komunikaci, která nemá písemnou formu. SMS zprávy na mobilních telefonech, ačkoliv se tyto zprávy jeví jako písemné, jsou rovněž nedostatečné z formálního hlediska, pokud je nelze kdykoliv reprodukovat na papíře.³⁰⁰

V souvislosti s e-mailovou komunikací a používáním webových stránek mohou nastat určité komplikace. SDEU ve věci *Jaouad El Majdoub*³⁰¹ rozhodoval o tzv. „click-wrap“ smlouvách, kdy uživatel pouze zaklikne souhlas s obchodními podmínkami a následným odesláním je uzavřena smlouva. Tímto způsobem v dané věci byly přijímány všeobecné obchodní podmínky kupní smlouvy včetně prorogační doložky. SDEU uvedl, že takové přijetí představuje sdělení elektronickými prostředky, které poskytuje trvalý záznam o dohodě, jelikož tato metoda umožňuje vytisknout a uložit text smluvních podmínek před uzavřením smlouvy. Zároveň označil za irelevantní, že odkliknutí souhlasu s obchodními podmínkami nevedlo k automatickému otevření okna s těmito podmínkami a uživatel musel sám rozkliknout přiložený odkaz. Podstatné je, že existovala možnost obchodní podmínky zobrazit a vytisknout je či jiným způsobem vytvořit jejich záznam.³⁰²

E-mailové zprávy zůstávají uloženy ve schránce příjemce a lze je tak stáhnout či vytisknout. Je zcela běžné, že do obchodních podmínek je vložena i prorogační doložka a spolu s podmínkami smlouvy odeslána e-mailem. Za těchto okolností lze pro e-mailovou korespondenci analogicky použít výklad ve věci C-24/76, *Estasis Salotti* v kombinaci s rozhodnutím ve věci C-322/14, *Jaouad El Majdoub*. V případě, že e-mail obsahuje výslovný

²⁹⁹ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 650.

³⁰⁰ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 650-651.

³⁰¹ Rozsudek SDEU ze dne 21. 5. 2015 ve věci C-322/14, *Jaouad El Majdoub v CarsOnTheWeb.Deutschland GmbH*.

³⁰² BRENNAN, D. *CJEU confirms that 'click-wrapping' meets the requirements of Article 23 of the Brussels I Regulation*. In: *Lexology* [online]. 2. 6. 2015 [cit. 14. 8. 2021]. Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=437b207e-f24c-4a12-8bad-9d9fc06c62f9>.

odkaz na obchodní podmínky a tyto podmínky lze vytisknout a uložit, takový odkaz poté splňuje formální požadavky čl. 25 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis. Elektronický podpis není vyžadován.³⁰³

³⁰³ MAGNUS, U. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 650.

4. Prorogace s ohledem na ochranu slabší strany

Nařízení Brusel Ibis stanoví zvláštní ochranná pravidla pro mezinárodní příslušnost ve věcech pojištění (oddíl 3), ve věcech spotřebitelských smluv (oddíl 4) a ve věcech individuálních pracovních smluv (oddíl 5). Od obecných ustanovení těchto oddílů se lze odchýlit pouze prorogační dohodou. V těchto vztazích je obvyklé, že návrh prorogační dohody vypracovává silnější smluvní strana. Druhá strana je ve slabším postavení, např. z důvodu minimální nebo žádné možnosti ovlivnit znění prorogační dohody, z důvodu nedostatku zkušeností, podřízenosti silnější straně nebo z důvodu jejího sociálně-ekonomického postavení, které by jí bránilo hájit svá práva v řízení před jiným soudem než soudem domovského členského státu.³⁰⁴ Proto i v případě prorogačních dohod usiluje Nařízení Brusel Ibis o vyrovnání nerovnosti stran prostřednictvím zvláštních ochranných pravidel. Prorogační dohodu není možné platně sjednat, pokud by porušovala ustanovení na ochranu slabší smluvní strany ve věcech pojistných, spotřebitelských a pracovních. Omezení, která jsou spojena s uzavřením prorogační dohody ve vztahu se slabší smluvní stranou, jsou různá. Nařízení Brusel Ibis vymezuje okruh soudů, které mohou být zvoleny jako mezinárodně příslušné, stanoví okamžik uzavření prorogační dohody a omezuje okruh osob, které ji mohou uzavřít.³⁰⁵ Nařízení Brusel Ibis výslovně stanoví v čl. 25 odst. 4, že prorogační dohoda nemá právní účinek, pokud je v rozporu s čl. 15, 19 a 23 Nařízení Brusel Ibis, ve kterých jsou uvedena pravidla pro uzavření prorogační dohody se slabší smluvní stranou.

4.1 Prorogace v pojistných smlouvách

Účelem ustanovení upravujících mezinárodní příslušnost v pojistných věcech je chránit slabší stranu, protože pojistitel je obvykle právnickou osobou s velkou kapitálovou základnou. Potřeba ochrany vychází ze skutečnosti, že pojistníkovi je zpravidla předložena smlouva, která byla pojistitelem komplexně předformulována a o jejích detailech nelze dále jednat.³⁰⁶ Dodržování pravidel mezinárodní příslušnosti v pojistných věcech je důležité zejména pro silnější stranu, tj. pojistitele, pokud je slabší strana v pozici žalovaného. V takovém případě je nutné dodržovat pravidla obsažená v čl. 10 až čl. 16 Nařízení Brusel Ibis. Nařízení se snaží

³⁰⁴ LAZIC, V. *Procedural Justice for Weaker Parties in Cross-border Litigation under the EU Regulatory Scheme*. Utrecht law review [online]. Utrecht University School of Law, 2014, 10(4), 100-117, s. 104. Dostupné z: <https://www.utrechtlawreview.org/articles/abstract/10.18352/ulr.293/>.

³⁰⁵ ROZEHNALOVÁ, In: ROZEHNALOVÁ 2018, op. cit., s. 245.

³⁰⁶ *Group Josi*, op. cit., bod 64.

zajistit, aby se slabší strana v případě sporu mohla osobně účastnit jednání před soudy členského státu, v němž má bydliště. Zvláštní pravidla pro prorogační dohody uzavřené v pojistných věcech jsou upravena v čl. 15 a čl. 16 Nařízení Brusel Ibis. Stejně jako ostatní ustanovení oddílu 3, byl i čl. 15 navržen tak, aby chránil slabší strany pojistných smluv, tj. pojistníka, pojištěného a oprávněnou osobu.

Stranami prorogační dohody jsou pojistitel a pojistník. Účinek prorogační dohody se vztahuje nejen na pojistníka, ale je rozšířen i na pojištěného a oprávněnou osobu, pokud byla prorogační dohoda uzavřena v jejich prospěch a to bez ohledu na jejich souhlas.^{307, 308}

Čl. 15 Nařízení Brusel Ibis neupravuje žádné další formální požadavky prorogační dohody, forma stanovená v čl. 25 Nařízení Brusel však musí být dodržena, ačkoliv není na čl. 25 přímo odkazováno. Pokud bude uzavřena prorogační dohoda podle čl. 15 Nařízení Brusel Ibis, může být založena mezinárodní příslušnosti i soudů nečlenských států. Tím se čl. 15 odlišuje od čl. 25, podle kterého musí být mezinárodní příslušnost udělena ve prospěch soudu/soudů některého z členských států.³⁰⁹

Prorogační dohoda je podle čl. 15 bodu 1 Nařízení Brusel Ibis účinná pouze tehdy, pokud byla uzavřena po vzniku sporu.³¹⁰ Zákonodárce totiž předpokládá, že pojistník zná rizika prorogační dohody, jakmile spor vznikne, a v důsledku toho bude váhat s uzavřením takové dohody, a proto klesá nutnost chránit pojistníka.³¹¹ Jenardova zpráva uvádí, že okamžikem vzniku sporu se rozumí moment, kdy se strany neshodnou na určitém bodě a začíná vznikat nebezpečí soudního řízení.³¹² V praxi může být tak obtížné určit přesný okamžik, kdy spor vznikl. Lze však s jistotou tvrdit, že okamžik zahájení řízení před soudem je v tomto kontextu irelevantní a prorogační dohoda může být uzavřena před zahájením soudního řízení i poté.³¹³

Čl. 15 bod 2 Nařízení Brusel Ibis stanoví, že se strany mohou dohodnout na mezinárodní příslušnosti jiných soudů než těch, které jsou uvedeny v oddíle 3, a to ve prospěch pojistníka, pojištěného či oprávněné osoby.³¹⁴ Prorogační dohoda tak rozšiřuje pro slabší stranu možnosti

³⁰⁷ Rozsudek SDEU ve věci C-201/82, *Gerling Konzern Speziale Kreditversicherungs-AG a další v.*

Amministrazione del Tesoro dello Stato, ze dne 14. 7. 1983.

³⁰⁸ HEISS, H. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 432.

³⁰⁹ EICHELBERGER, J. In: BeckOK ZPO 2021, op. cit., čl. 15, bod 8.

³¹⁰ Srov. čl. 15 bod 1 Nařízení Brusel Ibis.

³¹¹ HEISS, H. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 431.

³¹² Jenardova zpráva, op. cit., s. 33.

³¹³ GARCIMARTIN, F. In: DICKINSON, A., LEIN, E., JAMES, A. *The Brussels I Regulation recast*. Oxford: Oxford University Press, 2015, 836 s. ISBN 978-0-19-871428-6. s. 208.

³¹⁴ Srov. čl. 15 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis.

volby soudu, a proto nelze toto ustanovení chápat jako omezení volby. V takovém případě lze prorogační dohodu uzavřít kdykoliv, tedy i v okamžiku, kdy spor mezi stranami ještě nevznikl. Jedná se o nevýlučnou prorogaci a domněnka výlučnosti prorogační dohody podle čl. 25 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis se tak na prorogační dohodu uzavřenou dle čl. 15 bodu 2 Nařízení Brusel Ibis neuplatní.³¹⁵

Prorogační dohodou uzavřenou podle čl. 15 bodu 3 Nařízení Brusel Ibis se strany mohou odchýlit od ustanovení oddílu 3 Nařízení Brusel Ibis při splnění třech podmínek: i) pojistník a pojistitel mají v době uzavření smlouvy bydliště nebo obvyklý pobyt ve stejném členském státě; ii) prorogační dohoda je uzavřena ve prospěch soudů tohoto členského státu, i kdyby došlo ke škodné události v zahraničí; iii) prorogační dohoda není v rozporu s právem tohoto členského státu.³¹⁶

Čl. 15 bod 4 Nařízení Brusel Ibis umožňuje bez omezení uzavřít prorogační dohodu s pojistníky, kteří nemají bydliště v některém z členských států s výjimkou povinného pojištění a pojištění nemovitostí nacházejících se na území členského státu. U povinného pojištění či u pojištění nemovitostí se nelze prorogační dohodou odchýlit od pravidel uvedených v oddíle 3 Nařízení Brusel Ibis.³¹⁷ Příkladem povinného pojištění v ČR je zákonné pojištění vozidla podle zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla.

Ochrana pojistníka není nutná v odvětvích pojištění, v nichž se pojistníci obvykle jeví jako ekonomicky i profesně silní. To je případ pojištění, které pojistník uzavírá pro zvláštní nebo velká rizika uvedená v čl. 16 Nařízení Brusel Ibis. Proto v těchto případech přiznává čl. 15 odst. 5 Nařízení Brusel Ibis stranám plnou autonomii.³¹⁸

V rozhodnutí ve věci *Peloux v. Axa Belgium*³¹⁹ SDEU uznal právo oprávněné osoby a pojištěného dovolat se prorogační dohody uzavřené mezi pojistitelem a pojistníkem. Pojistitel i pojistník měli v době uzavření pojistné smlouvy bydliště ve stejném členském státu a stanovili mezinárodní příslušnosti ve prospěch soudů tohoto členského státu.

Čl. 15 Nařízení Brusel Ibis se věnoval SDEU ve svém rozhodnutí ve věci C-803/18, *BALTA*.³²⁰ V této věci SDEU zkoumal mezinárodní příslušnost litevských soudů k projednání pojistného plnění požadovaného pojištěným se sídlem v Litvě. Pojistník i pojistitel se sídlem

³¹⁵ EICHELBERGER, J. In: *BeckOK ZPO 2021*, op. cit., čl. 15, bod 20.

³¹⁶ Srov. čl. 15 bod 3 Nařízení Brusel Ibis.

³¹⁷ EICHELBERGER, J. In: *BeckOK ZPO 2021*, op. cit., čl. 15, bod 34.

³¹⁸ Schlosserova zpráva, op. cit., bod 140.

³¹⁹ Rozsudek SDEU ve věci C-112/03, *Société financière et industrielle du Peloux v. Axa Belgium*, ze dne 12. 5. 2005.

³²⁰ Rozsudek SDEU ve věci C-803/18, *AAS „BALTA“ v. UAB „GRIFS AG“*, ze dne 27. 2. 2020.

v Lotyšsku uzavřeli smlouvu o všeobecném pojištění občanskoprávní odpovědnosti. Tato smlouva obsahovala prorogační doložku, podle které měl být jakýkoliv spor vyplývající ze smlouvy projednán před lotyšskými soudy. Žalobcem v této věci byl však pojištěný, který ale nevyslovil souhlas s prorogační doložkou.

Litevský nejvyšší soud podal předběžnou otázku k SDEU, na základě které chtěl zjistit, zda se lze dovolávat prorogační doložky obsažené v pojistné smlouvě vůči pojištěnému, který s touto doložkou výslovně nesouhlasil a který má bydliště v jiném členském státě než pojistník a pojistitel. Zvláštnost projednávané věci vyplývala ze skutečnosti, že se pojistná smlouva vztahovala na „velké riziko“ uvedené v čl. 15 bodu 5 a čl. 16 bodu 5 Nařízení Brusel Ibis. V návaznosti na znění těchto článků, které se týkají pojištění velkých rizik, se lze od pravidel mezinárodní příslušnosti odchýlit prorogační dohodou bez dalších podmínek. Důsledky zmíněných ustanovení v neprospěch pojištěného inspirovaly litevský nejvyšší soud k podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce. Cílem ustanovení Nařízení je chránit ekonomicky slabší stranu a z povahy pojistné smlouvy velkých rizik není možné dovodit, zda pojištěný (který není smluvní stranou) je či není slabší stranou.³²¹ Na položenou předběžnou otázku je třeba odpovědět tak, že prorogační doložku obsaženou v pojistné smlouvě kryjící „velké riziko“ ve smyslu čl. 16 bodu 5 Nařízení Brusel Ibis uzavřenou mezi pojistníkem a pojistitelem v odvětví pojišťovnictví nelze uplatnit vůči osobě pojištěné na základě této smlouvy, která není podnikatelem v odvětví pojišťovnictví a s daným ustanovení nevyjádřila souhlas a má bydliště v jiném členském státě než pojistník a pojistitel.³²²

4.2 Prorogace ve spotřebitelských smlouvách

SDEU ve věci *Bertrand*³²³ upřesnil, že osobami, na které se vztahuje ochrana v tomto oddíle, jsou soukromí koneční spotřebitelé, kteří nevykonávají profesní nebo podnikatelskou činnost. V tomto rozhodnutí však zaujal SDEU restriktivní přístup k ochraně spotřebitele, která by mu měla být poskytnuta pouze tehdy, kdy ji jako kupující skutečně potřebuje a jeho ekonomická pozice je výrazně slabší než pozice prodávajícího.³²⁴ V případě, kdy spotřebitel postoupí své právo profesionálovi a ten podá žalobu, není mu zvláštní ochrana podle oddílu 4 poskytována.³²⁵

³²¹ Tamtéž, body 37-41.

³²² Tamtéž, bod 46.

³²³ Rozsudek SDEU ve věci 150/77, *Bertrand v. Paul Ott KG*, ze dne 21. 6. 1978.

³²⁴ Tamtéž, bod 21.

³²⁵ Rozsudek SDEU ve věci C-89/91, *Shearson Lehmann Hutton Inc. v. TVB Treuhandgesellschaft für Vermögensverwaltung und Beteiligungen mbH*, ze dne 19. 1. 1993.

Na druhé straně smluvního vztahu stojí smluvní partneři, kteří jednají v rámci své podnikatelské či profesní činnosti. Pro aplikaci ustanovení chránících slabší smluvní stranu podle oddílu 4 je nezbytné, aby smlouva spadala do jedné ze tří kategorií uvedených v čl. 17 Nařízení Brusel Ibis: i) koupě movitých věcí na splátky; ii) půjčka návratná ve splátkách nebo jiný úvěrový obchod učiněný k financování koupě takových movitých věcí; iii) ve všech ostatních případech, kdy byla smlouva uzavřena s osobou provozující profesionální nebo podnikatelské činnosti v členském státě, v němž má spotřebitel bydliště, nebo pokud se jakýmkoliv způsobem taková činnost zaměřuje na tento členských stát nebo na několik členských států včetně tohoto členského státu, a smlouva spadá do rozsahu těchto činností.³²⁶

Prorogační doložky ve spotřebitelských smlouvách podle oddílu 4 Nařízení Brusel Ibis jsou platné, pokud splňují požadavky čl. 19 a čl. 25 Nařízení Brusel Ibis. Čl. 19 Nařízení Brusel Ibis neupravuje žádné formální požadavky prorogačních dohod, a proto musí být splněna forma stanovená v čl. 25 Nařízení Brusel Ibis. Ze znění ani z účelu čl. 19 Nařízení Brusel Ibis nevyplývá, že by strany nemohly určit mezinárodní příslušnost ve prospěch nečlenských států. Další možnosti, které se spotřebiteli otevírají na základě prorogační dohody, tak mohou zahrnovat i soudy mimo EU.³²⁷

První možností odchýlení se od ustanovení oddílu 4 je uzavření prorogační dohody po vzniku sporu.³²⁸ Zásadou, ze které bod 1 vychází, je schopnost spotřebitele plně pochopit dopad prorogační dohody až tehdy, kdy přesně ví, čeho se spor týká, a na základě toho je schopen usoudit, zda je rozumné přijmout prorogační dohodu.³²⁹ Po vzniku sporu je navíc spotřebitel více obezřetný vůči návrhům smluvního partnera. Na základě tohoto bodu může být sjednána exkluzivní i neexkluzivní prorogační dohoda. Pokud nebude výslovně uzavřena nevýlučná prorogační dohoda, uplatní se domněnka výlučnosti podle čl. 25 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis. Spotřebitel má zpravidla jen malou motivaci, aby po vzniku sporu mezi stranami souhlasil s mezinárodní příslušností soudu, který se nenachází v jeho domovském státě. Praktický význam bodu 1 je tak velmi omezený, avšak zcela nezaniká. Mohou nastat případy, kdy spotřebitel s takovou prorogační dohodou souhlasí např. proto, aby získal jinou kompenzační výhodu.³³⁰

³²⁶ Srov. čl. 17 Nařízení Brusel Ibis.

³²⁷ MANKOWSKI, P., NIELSEN, P. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 529.

³²⁸ Srov. čl. 19 bod 1 Nařízení Brusel Ibis.

³²⁹ MANKOWSKI, P., NIELSEN, P. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 519.

³³⁰ MANKOWSKI, P., NIELSEN, P. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 522.

Další možností uzavření prorogační dohody se spotřebitelem je dohoda, jejíž účelem je rozšíření možnosti spotřebitele stanovit mezinárodní příslušnost ve prospěch jiných soudů členských států, než těch uvedených v čl. 18 Nařízení Brusel Ibis. Ujednání o mezinárodní příslušnosti soudů nevylučuje mezinárodní příslušnost podle čl. 18 Nařízení Brusel Ibis, pouze rozšiřuje možnost spotřebitele zvolit si mezi několika příslušnými soudy. Taková prorogační doložka může být volně vložena do původní smlouvy a nevyžaduje, aby byla uzavřena po vzniku sporu.³³¹ Pokud je totiž druhá strana ochotna poskytnout spotřebiteli více možností než samotné Nařízení, neexistuje důvod pro ochranu spotřebitele před zlepšením jeho postavení, a proto Nařízení v tomto případě neklade žádné další podmínky pro sjednání takové prorogační dohody.³³² V případě, že druhá smluvní strana zahájí řízení proti spotřebiteli v členském státě bydliště spotřebitele, nemůže se spotřebitel dovolávat prorogační dohody, která mu umožňuje podat žalobu v jiném členském státě. V praxi jsou tyto prorogační dohody vzácné, jelikož standardní smlouvy v obchodním styku jsou vypracovávány smluvními partnery a ti mají jen malou motivaci otevírat další možnosti mezinárodní příslušnosti ve prospěch svých zákazníků, resp. spotřebitelů. Ani konkurence na trhu nevytvoří takovou motivaci, jelikož konkurence na spotřebitelských trzích je především o cenách výrobků a služeb.³³³

Třetí možností, kdy je možné uzavřít prorogační doložku ve spotřebitelských smlouvách, je situace, kdy spotřebitel a jeho smluvní partner mají v době uzavření smlouvy bydliště či obvyklý pobyt v témže členském státě a prorogační dohoda zakládá mezinárodní příslušnost tohoto členského státu. Zároveň prorogační dohoda nesmí být v rozporu s právem tohoto členského státu.³³⁴ Toto ustanovení posiluje princip právní jistoty a předvídatelnosti. Pokud jedna ze stran změní bydliště do jiného členského státu, bude i přesto zachována mezinárodní příslušnost soudu členského státu předchozího bydliště stran, hovoří se o tzv. *fixaci fóra*.³³⁵ Na rozdíl od předchozího bodu, podle čl. 19 bodu 3 Nařízení Brusel Ibis dochází k derogaci mezinárodní příslušnosti soudů, které by jinak byly podle čl. 18 Nařízení Brusel Ibis příslušné k projednání a rozhodnutí ve věci.

Může mít smluvní partner nebo spotřebitel bydliště mimo EU? Pokud smluvní partner žaluje spotřebitele, který nemá bydliště v členském státě, zvláštní pravidla obsažená v Nařízení Brusel Ibis pro určení mezinárodní příslušnosti se nepoužijí a bude aplikováno vnitrostátní právo.

³³¹ Srov. čl. 19 bod 2 Nařízení Brusel Ibis.

³³² MANKOWSKI, P., NIELSEN, P. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 522.

³³³ Tamtéž.

³³⁴ Srov. čl. 19 bod 3 Nařízení Brusel Ibis.

³³⁵ MANKOWSKI, P., NIELSEN, P. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 527-528.

Strany však mohou uzavřít prorogační dohodu dle čl. 25 Nařízení Brusel Ibis. Pokud spotřebitel žaluje smluvního partnera, může být smluvní partner bez bydliště, pobočky, zastoupení nebo jiné provozovny na území EU žalován na základě zvláštních pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti v případě, že má spotřebitel bydliště v některém z členských států.³³⁶ Spotřebitel totiž může dle čl. 18 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis podat žalobu proti smluvnímu partnerovi bez ohledu na jeho bydliště u soudu místa, kde má bydliště spotřebitel.³³⁷ Příkladem může být situace, kdy smluvní partner se sídlem v Rusku uzavře se spotřebitelem, který má bydliště ve Francii, prorogační dohodu ve prospěch nizozemských soudů. Spotřebitel v tomto vztahu by neměl být zbaven možnosti žalovat smluvního partnera u francouzských soudů dle čl. 18 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis nebo u nizozemských soudů dle čl. 19 bod 1 Nařízení Brusel Ibis.³³⁸

Uzavření prorogační dohody není omezeno pouze úpravou Nařízení Brusel Ibis, nýbrž i Směrnicí o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.³³⁹ V příloze č. 1 je vymezen informativní seznam podmínek, které mohou být pokládány za nepřiměřené, a mezi nimi např. i zbavení spotřebitele práva podat žalobu či použít jiný opravný prostředek anebo požadovat na spotřebiteli předložení sporu výlučně rozhodčímu soudu.³⁴⁰ Podle ustanovení čl. 67 Nařízení Brusel Ibis má Směrnice aplikační přednost před Nařízením Brusel Ibis.³⁴¹

4.3 Prorogace v individuálních pracovních smlouvách

Oddíl 5 Nařízení Brusel Ibis stanoví pravidla, jejichž cílem je ochrana zaměstnance prostřednictvím pravidel mezinárodní příslušnosti, která jsou pro něj příznivější.³⁴² Čl. 23 Nařízení Brusel Ibis omezuje možnost uzavřít prorogační dohodu v pracovní smlouvě a upravuje podmínky této prorogační dohody. V případě splnění těchto podmínek bude mít prorogační dohoda přednost před zvláštními pravidly stanovenými v oddíle 5 Nařízení Brusel Ibis. Čl. 23 Nařízení Brusel Ibis umožňuje uzavřít prorogační dohodu dvěma taxativně uvedenými způsoby, obdobně jako u pojistných smluv dle čl. 15 bodu 1 a 2 a u spotřebitelských smluv dle čl. 19 bod 1 a 2 Nařízení Brusel Ibis.

³³⁶ Srov. čl. 6 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

³³⁷ Srov. čl. 18 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

³³⁸ VÁLKOVÁ, L. *Choice-of-Court Agreements in Commercial, Family and Succession Matters*. PhD Thesis. Università degli Studi di Milano, 2017/2018, s. 144 – 145.

³³⁹ Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

³⁴⁰ Srov. příloha č. 1 Směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

³⁴¹ Srov. čl. 67 Nařízení Brusel Ibis.

³⁴² Rozsudek SDEU ve věci C-462/06, *Glaxosmithkline a Laboratoires Glaxosmithkline v. Jean-Pierre Rouard*, ze dne 22. 5. 2008, bod 17.

Prorogační dohoda musí být uzavřena: i) po vzniku sporu; nebo ii) musí umožňovat zaměstnanci podat žalobu i u jiných soudů než těch, které jsou mezinárodně příslušné podle oddílu 5 Nařízení Brusel Ibis. Čl. 23 Nařízení Brusel Ibis však neumožňuje zaměstnanci a zaměstnavateli uzavřít prorogační dohodu ve prospěch soudů jejich domovského státu tak, jak stanoví čl. 15 bod 3 Nařízení Brusel Ibis pro pojistné smlouvy a čl. 19 bod 3 Nařízení Brusel Ibis pro spotřebitelské smlouvy. Stejně jako v případě pojistných a spotřebitelských smluv, je prorogační dohoda podle oddílu 5 Nařízení Brusel Ibis platná, pokud splňuje formální požadavky podle čl. 25 Nařízení Brusel Ibis. V prorogační dohodě sjednané podle čl. 23 Nařízení Brusel Ibis je možné určit mezinárodní příslušnost ve prospěch soudů členského i nečlenského státu.³⁴³

Je u prorogačních dohod v individuálních pracovních smlouvách relevantní, zda má zaměstnavatel nebo zaměstnanec bydliště v nečlenském státě? Pokud žaluje zaměstnavatel zaměstnance, který nemá bydliště v některém z členských států, zvláštní pravidla pro určení mezinárodní příslušnosti se nepoužijí a bude aplikováno vnitrostátní právo. V takovém případě mohou však strany uzavřít prorogační dohodu podle čl. 25 Nařízení Brusel Ibis. Zaměstnanec může žalovat i zaměstnavatele bez bydliště, pobočky, zastoupení nebo jiné provozovny v EU na základě zvláštních pravidel mezinárodní příslušnosti podle oddílu 5 Nařízení Brusel Ibis.³⁴⁴ To znamená, že pokud např. zaměstnavatel se sídlem v Rusku uzavře prorogační dohodu ve prospěch nizozemského soudu se zaměstnancem vykonávajícím práci ve Francii, může zaměstnanec žalovat zaměstnavatele u francouzského soudu dle čl. 21 odst. 2 ve spojení s čl. 21 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis, nebo u nizozemského soudu podle čl. 23 bodu 2 Nařízení Brusel Ibis.³⁴⁵

³⁴³ MOTA, C. E., MORENO, G. P. In: MAGNUS 2016, op. cit., s. 556.

³⁴⁴ Srov. čl. 6 odst. 1 a čl. 21 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis.

³⁴⁵ VÁLKOVÁ 2017/2018, op. cit., s. 147.

Závěr

Nařízení Brusel Ibis unifikuje vybrané otázky mezinárodního civilního práva procesního. Stanoví pravidla pro určení mezinárodní příslušnosti soudů členských států EU. Pojem příslušnost používaný v Nařízení je třeba vykládat autonomně, neboť v právní úpravě Nařízení dochází k rozostření hranice mezi mezinárodní pravomocí a příslušností. Právní úprava Nařízení Brusel Ibis obsahuje nejen pravidla pro určení pravomoci soudů členských států, nýbrž některá ustanovení upravují i příslušnost ve smyslu místní příslušnosti.

Pro aplikaci Nařízení Brusel Ibis je nejen nutné, aby daná věc spadala do jeho působnosti, nezbytná je rovněž přítomnost mezinárodního prvku. Pozitivní vymezení věcné působnosti Nařízení Brusel Ibis upravuje čl. 1, který stanoví, že se Nařízení vztahuje na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu. Zcela nezbytnou roli při určení věcné působnosti hraje judikatura SDEU, která již vícekrát objasnila pojem „věci občanské a obchodní“. Čl. 1 odst. 2 podává výčet právních otázek, na které se Nařízení nevztahuje.

V souvislosti s časovou působností je třeba zdůraznit kontinuitu Nařízení Brusel Ibis s Nařízením Brusel I a Bruselskou úmluvou, která odůvodňuje možnost použití dřívější judikatury SDEU vykládající ustanovení Bruselské úmluvy a Nařízení Brusel I na Nařízení Brusel Ibis. Diplomová práce se soustředí na úpravu prorogační dohody v Nařízení Brusel Ibis a v kontextu časové působnosti bude prorogační dohoda posuzována podle právních předpisů účinných v době zahájení řízení. V případě, že by prorogační dohoda byla platná podle Nařízení Brusel I účinného v době uzavření dohody, avšak podle Nařízení Brusel Ibis účinného v době zahájení řízení neplatná, měl by převážet princip smluvní autonomie a právní jistoty ve prospěch platnosti takovéto prorogační dohody.

Pravidla pro určení mezinárodní příslušnosti soudů v Nařízení Brusel Ibis tvoří hierarchický systém. Na vrcholu stojí pravidlo výlučné mezinárodní příslušnosti, o stupeň níže pravidlo podřízení se příslušnosti následováno pravidlem dohodnuté příslušnosti. Pokud není možné určit mezinárodní příslušnost soudů na základě těchto pravidel, soud zkoumá, zda nedošlo k založení mezinárodní příslušnosti podle speciálních pravidel chránících slabší smluvní stranu. Nejnižší stupeň pomyslné pyramidy tvoří společně pravidla alternativní a obecné mezinárodní příslušnosti.

Obecně jsou pravidla mezinárodní příslušnosti soudů v Nařízení Brusel Ibis aplikována v případě, že žalovaný má bydliště na území některého z členských států EU. Z této základní zásady existují výjimky uvedené v čl. 6 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis, a tak např. u prorogační dohody ve prospěch soudů členského státu nemusí mít ani jedna ze stran bydliště na území EU.

Některá pravidla mezinárodní příslušnosti se uplatňují bez ohledu na bydliště žalovaného za účelem ochrany slabší strany nebo ochrany mezinárodní příslušnosti soudů v případě výlučné příslušnosti.

Prorogace je v Nařízení Brusel Ibis upravena obecně v čl. 25. Nařízení Brusel Ibis obsahuje rovněž speciální úpravu pro sjednání prorogační dohody se slabší smluvní stranou v pojistných (čl. 15), spotřebitelských (čl. 19) a individuálních pracovních smlouvách (čl. 23). Prorogační dohoda je smlouva, ve které strany určují příslušný soud k projednání a rozhodování sporů. Její charakter patří mezi sporné otázky. Za nejvhodnější považují smíšenou teorii charakteru prorogační dohody, která představuje kompromis mezi hmotněprávní a procesněprávní teorií. Podle této teorie je nezbytné posuzovat prorogační dohodu jak podle hmotného, tak i podle procesního práva. K platnosti prorogační dohody nepostačuje splnit pouze formální a materiální náležitosti dle procesního práva, je však zároveň nutné uzavřít prorogační dohodu odpovídajícím způsobem podle hmotného práva, tzn. na základě svobodné, vážné a skutečné vůle smluvních stran. Pro praxi je rovněž důležitá oddělitelnost prorogační dohody od zbytku smlouvy hlavní. Neplatnost smlouvy hlavní totiž podle teorie separace neznamená automatickou neplatnost prorogační dohody. Kdyby tomu tak nebylo, tak by i pouhé namítnutí neplatnosti smlouvy hlavní znemožňovalo věc projednat u prorogovaného soudu.

Ustanovení čl. 25 Nařízení Brusel Ibis umožňuje osobám, bez ohledu na jejich bydliště, prorogací založit mezinárodní příslušnost ve prospěch soudu/soudů některého z členských států. Čl. 25 Nařízení Brusel Ibis požaduje, aby se strany na mezinárodní příslušnosti soudu/soudů dohodly. Podstatný je skutečný konsenzus stran, který soud zkoumá. Prorogační dohoda se musí vždy týkat sporu z určitého právního vztahu. Působnost prorogační dohody je tak omezena pouze na spory vzniklé z takového právního vztahu, v rámci kterého byla prorogační dohoda uzavřena. Strany mají možnost zvolit si jako mezinárodně příslušný jeden konkrétní soud nebo členský stát, jehož soudy budou příslušné. Podle výkladu SDEU je možné založit mezinárodní příslušnost i ve prospěch soudů více členských států či soudů konkrétního města. Svou volbou mohou strany ovlivnit místní příslušnost soudu, ale nikoliv příslušnost věcnou a funkční. Čl. 25 Nařízení Brusel Ibis výslovně zakotvuje teorii oddělitelnosti prorogační dohody od smlouvy hlavní a domněnku výlučnosti prorogační dohody v případě, že se strany nedohodnou jinak.

Materiální náležitosti prorogační dohody nejsou upraveny v Nařízení Brusel Ibis vyčerpávajícím způsobem, a proto samotný čl. 25 Nařízení Brusel Ibis stanoví, že věcná platnost prorogační dohody se posuzuje podle práva státu, ve kterém se nachází prorogovaný soud. Při posuzování věcné platnosti je třeba aplikovat i kolizní normy státu zvoleného soudu.

V rámci EU však neexistuje jednotné kolizní pravidlo pro prorogační dohody, jelikož Nařízení Řím I vylučuje prorogační dohody ze své působnosti. Nařízení Řím I tak lze aplikovat pouze na základě analogie, což je také využíváno zejména státy, které nemají v této oblasti vlastní kolizní normy.

Na rozdíl od materiálních náležitostí, formální náležitosti prorogační dohody upravuje Nařízení Brusel Ibis komplexně a aplikace vnitrostátního práva není nutná. Nařízení Brusel Ibis stanoví taxativní výčet možných forem prorogační dohody. Kromě písemné formy či ústního ujednání s písemným potvrzením je možné prorogační dohodu uzavřít i v mírnějších formách, a to v souladu se zavedenou praxí mezi stranami nebo ve formě odpovídající obchodním zvyklostem v mezinárodním obchodě. Požadavek písemné formy prorogační dohody či jejího potvrzení je splněn i v případě sdělení elektronickými prostředky, které umožňují trvalý záznam dohody. Formální požadavky mají zajistit, že se strany skutečně dohodly na mezinárodní příslušnosti zvoleného soudu/soudů. Pokud by však chyběla dohoda stran, prorogační dohoda bude neplatná navzdory splnění formálních požadavků.

Nařízení Brusel Ibis stanoví zvláštní podmínky pro uzavření prorogační dohody ve smlouvách se slabší smluvní stranou. V těchto právních vztazích je zcela běžné, že návrh smlouvy, resp. prorogační dohody vypracovává silnější strana. Slabší strana z důvodu podřízenosti silnější straně či z důvodu slabšího sociálně-ekonomického postavení nemá zpravidla možnost ovlivnit znění prorogační dohody. Proto se Nařízení Brusel Ibis snaží zmírnit nerovnost stran prostřednictvím speciálních pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti soudů. Chráněny jsou slabší strany ve věcech pojistných, spotřebitelských a individuálních pracovních smluv. U těchto smluvních typů je vždy možné uzavřít prorogační dohodu po vzniku sporu a dále uzavřít prorogační dohodu, která umožňuje slabší straně zahájit řízení i u dalších soudů než těch uvedených v oddíle 3, 4 nebo 5 Nařízení Brusel Ibis. U pojistných a spotřebitelských smluv je možné uzavřít prorogační dohodu ve prospěch státu, ve kterém mají smluvní strany bydliště nebo obvyklý pobyt v době uzavření smlouvy.

V rámci úvah *de lege ferenda* lze předpokládat, že v budoucnu bude opět projednávána změna Nařízení Brusel Ibis, která by umožnila stranám prorogační dohody zvolit si jako příslušný soud nečlenského státu. Nařízení Brusel Ibis tuto možnost prozatím nestanoví, což je pro autonomii vůle a smluvní svobodu osob domicilovaných v EU omezující.

Seznam zkratek

Bruselská úmluva	Úmluva o pravomoci soudů, uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 27. 9. 1968
EU	Evropská unie
Haagská úmluva	Haagská úmluva o dohodách o volbě soudu ze dne 30. 6. 2005
Jenardova zpráva	Report by Mr P. Jenard on the Convention of 27 September 1968 on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters, ze dne 5. 3. 1979
Luganská úmluva II	Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, která byla podepsána v Luganu 30. října 2007
Nářízení Brusel I	Nářízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.
Nářízení Brusel Ibis Nářízení	Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
Nářízení Řím I	Nářízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OSŘ	Zákon č. 99/1963, občanský soudní řád
Pocarova zpráva	Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech podepsaná v Luganu dne 30. října 2007 – Důvodová zpráva profesora Fausta Pocara.
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
Schlosserova zpráva	Zpráva k úmluvě ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánska, Irska a Spojeného království. Úř. věst. C 59, 5. 3. 1979
ZMPS	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

Seznam použitých zdrojů

1 Seznam použité literatury

Česká literatura

BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, 2408 s. ISBN 978-80-7400-096-6.

BŘÍZA, P. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. V Praze: C. H. Beck, 2012. Právní praxe, 328 s. ISBN 978-80-7179-606-0.

DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9.

HRNČIŘÍKOVÁ, M., HALLA, S., MALACKA, M., RYŠAVÝ, L. *Mediační, prorogační a rozhodčí doložky o řešení přeshraničních sporů*. Praha: Leges, 2019. Teoretik, 215 s. ISBN 978-80-7502-376-6.

KYSELOVSKÁ, T. a kol. *Mezinárodní soudnictví*. 2. dopl. a upr. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015, 120 s. ISBN 978-80-210-5581-0.

KYSELOVSKÁ, T., ROZEHNALOVÁ N.: *Rozhodování soudního dvora EU ve věcech příslušnosti: (analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel Ibis)*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 514 s. ISBN 978-80-2107-770-6.

PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 336 s. ISBN 978-80-7400-504-6.

PFEIFFER, M. *Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém*. Praha: Leges, 2013, 192 s. ISBN 978-80-87576-84-7.

RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, 745 s. ISBN 80-7179-873-8.

ROZEHNALOVÁ, N., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T., VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 392 s. ISBN 978-80-7598-123-3.

ROZEHNALOVÁ, N., TÝČ, V. *Evropský justiční prostor: (v civilních otázkách)*. 2., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 401 s. ISBN 80-210-4053-X.

ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, N. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 445 s. ISBN 978-80-7478-016-5.

ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J. *Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část III. Nařízení 44/2001(ES), o příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, pravomoc základní, pravomoc alternativní*. Právní fórum. 2007, roč. 4, č. 7.

STAVINHOVÁ, J., HLAVSA P.: *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2003, 600 s. ISBN 978-80-7239-155-4.

Zahraniční literatura

BRIGGS, Adrian. *Agreements on jurisdiction and choice of law*. Oxford University Press, 2008, 572 s. ISBN 978-0-19-928230-2.

DICKINSON, A., LEIN, E., JAMES, A. *The Brussels I Regulation recast*. Oxford: Oxford University Press, 2015, 836 s. ISBN 978-0-19-871428-6.

HARTLEY, T. *Choice-of-court agreements under the European and international instruments: the revised Brussels I Regulation, the Lugano Convention, and the Hague Convention*. Oxford: Oxford University Press, 2013, 495 s. ISBN 978-0-19-921802-8.

MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. *Brussels I Regulation*. 1.ed. München: Sellier European Law Publishers. European commentaries on private international law, 2007, 851 s. ISBN 978-3-935808-32-3.

MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. *Brussels I Regulation*. 2. ed. München: Sellier European Law Publishers. European commentaries on private international law, 2012, 972 s. ISBN 978-3-86653-142-0.

MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. *Brussels I bis regulation: commentary*. München: Sellier European Law Publishers. European commentaries on private international law, 2016, 1198 s. ISBN 3-504-38480-8.

TANG, Z. S. *Jurisdiction and Arbitration Agreements in International Commercial Law*. London, NY: Routledge, 2014, 321 s. ISBN 978-04-1562-554-8.

VÁLKOVÁ, L. *Choice-of-Court Agreements in Commercial, Family and Succession Matters*. PhD Thesis. Università degli Studi di Milano, 2017/2018, 476 s.

2 Seznam použitých internetových zdrojů

BRENNAN, D. *CJEU confirms that 'click-wrapping' meets the requirements of Article 23 of the Brussels I Regulation*. In: *Lexology* [online]. 2. 6. 2015 [cit. 14. 8. 2021]. Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=437b207e-f24c-4a12-8bad-9d9fc06c62f9>.

JEŘÁBEK, J. *Vývoj právní úpravy prorogačních dohod ve vztazích s mezinárodním prvkem v evropském justičním prostoru ve světle revize nařízení Brusel I*. Rigorózní práce. Právnická fakulta MU, 2013/2014 [online]. s. 21-22. [cit. dne 18. 8. 2021]. Dostupné na https://is.muni.cz/th/jm4dd/Rigorozni_prace_Jakub_Jerabek.pdf.

HARTLEY, T., DOGAUCHI, M. *Explanatory Report on the 2005 Hague Choice of Court Agreements Convention* [online]. Hague: Hague Conference on private international law, 2007 [cit. 26. 6. 2021]. Dostupné z: http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications.details&pid=3959.

LAZIC, V. *Procedural Justice for Weaker Parties in Cross-border Litigation under the EU Regulatory Scheme*. *Utrecht law review* [online]. Utrecht University School of Law, 2014, 10(4), 100-117, s. 104. Dostupné z: <https://www.utrechtlawreview.org/articles/abstract/10.18352/ulr.293/>.

Münchener Kommentar zur ZPO, Brüssel Ia-VO Art. 25 [online]. 5. vydání. Mnichov: C. H. Beck, 2017 [cit. 15. 8. 2021], bod 27. Dostupné z: https://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata%2Fkomm%2FMuekoZPO_5_Band3%2FEWG_VO_1215_2_012%2Fcont%2FMuekoZPO%2EEWG_VO_1215_2012%2Ea25%2EgIIV%2EgI1%2Ehtm

Netherlands Commercial Court (NCC), 2019 [online]. [cit. 29. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.rechtspraak.nl/English/NCC/Pages/default.aspx>.

Proposal for a Council Regulation (EC) on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters [online], Úřední věstník EU C 367 E, 28. 12. 1999, s. 0001-0017. [cit. d. 26. 7. 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.CE.1999.376.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A1999%3A376E%3ATOC> .

REILLY, T. *The Lugano Convention and The UK* [online]. In: EU Law and Regulatory, United Kingdom, 2021 [cit. 21. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.globalpolicywatch.com/2021/05/the-lugano-convention-and-the-uk/>.

Report by Mr P. Jenard on the Convention of 27 September 1968 on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters, ze dne 5. 3. 1979. Úř. věst. C 59, 5. 3. 1979. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 7. 2021]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_1979_059_R_0001_01&from=EN.

Sdělení Komise Evropského parlamentu a radě, Posouzení žádosti Spojeného království Velké Británie a Severního Irska o přistoupení k Luganské úmluvě z roku 2007 ze dne 4. 5. 2021 [online]. 2021 [cit. 21. 7. 2021]. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8413-2021-INIT/cs/pdf>.

SVOBODOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Osobní působnost Nařízení Brusel I ve světle probíhající revize*. Cofola 2011: the Conference Proceedings [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2011 [cit. 24. 6. 2021]. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/files/normotvorba/Kyselovska_Tereza_6085.pdf.

Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech podepsaná v Luganu dne 30. října 2007 – Důvodová zpráva profesora Fausta Pocara. Úř. věst. C 319, 23. 12. 2009 („Pocarova zpráva“). odst. 109. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 13. 8. 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52009XG1223%2804%29&qid=1628873189848>.

VOGENAUER, S. *Civil Justice Systems in Europe: Implications for Choice of Forum and Choice of Contract Law* [online], Oxford, 2008 [cit. 26. 6. 2021], s. 25 an. Dostupné z: https://www.fondation-droitcontinental.org/fr/wp-content/uploads/2013/12/oxford_civil_justice_survey_-_summary_of_results_final.pdf.

VORWERK, V., WOLF, CH.: *BeckOK ZPO, Brüssel Ia-VO*, čl. 66, bod 4 [online]. 40. vydání. Mnichov: C. H. Beck, 2021 [cit. 20. 5. 2021]. Dostupné z:

https://beckonline.beck.de/?vpath=bibdata%2fkomm%2fBeckOKZPO_40%2fEWG_VO_12_15_2012%2fcont%2fBECKOKZPO%2eEWG_VO_1215_2012%2eA66%2eglB%2ehtm.

WELLER, M. *Choice of court agreements under Brussels Ia and under the Hague convention: coherences and clashes*. Journal of private international law [online]. Routledge, 2017, 13(1), 91-129 [cit. 2021-9-13]. ISSN 1744-1048. Dostupné z: <https://www-tandfonline-com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/full/10.1080/17441048.2017.1290416>.

Záznam ze zasedání výboru Evropského parlamentu pro právní záležitosti z 20. 9. 2011. [online] Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/ep-live/en/committees/video?event=20110920-0900-COMMITTEE-JURI>.

Zelená kniha o posouzení nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, KOM(2009) 175 v konečném znění [online]. s. 8. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 14. 7. 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0175&from=CS>.

Zpráva k úmluvě ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánska, Irska a Spojeného království. Úř. věst. C 59, 5. 3. 1979, odst. 179. („Schlosserova zpráva“). In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 13. 8. 2021]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_1979_059_R_0071_01&from=EN.]

3 Seznam použitých právních předpisů a mezinárodních smluv

Dohoda mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. (Úř. věst. L 299, 16. 11. 2005, s. 62-70).

Dohoda mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. (Úř. věst. L 79, 21. 3. 2013, s. 4).

Haagská úmluva o dohodách o volbě soudu ze dne 30. 6. 2005.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení.

Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností.

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti.

Nařízení Rady (EU) 2016/1103 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství.

Nařízení Rady (EU) 2016/1104 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství.

Protokol č. 22 o postavení Dánska ke Smlouvě o fungování Evropské unie.

Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

Smlouva o fungování Evropské unie. Úř. věst. C 326. 26. 10. 2012.

Úmluva o pravomoci soudů, uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 27. 9. 1968.

Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, podepsána v Luganu 30. října 2007. Úř. věst. L 339. 21. 12. 2007.

Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží ze dne 11. 4. 1980.

Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů uzavřená 10. 6. 1958 v New Yorku.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Zákon č. 99/1963, občanský soudní řád.

Zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla.

4 Seznam použité judikatury

Judikatura českých soudů

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 19. 8. 2004, sp. zn. 19 Co 1782/2004.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 25 Nd 55/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. 33 Odo 1207/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 1. 2013 ve věci 33 Nd 126/2012, *DSV Road a.s. v. MINDFUTURE LIMITED*.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2016, sp. zn. 30 Cdo 1860/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2017 ve věci 30 Cdo 2784/2016, *Alfa Plastik, a.s. v. DME Czech Republic s. r. o.*

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2020 ve věci 27 Cdo 12/2019.

Judikatura Soudního dvora Evropské unie

Rozsudek SDEU ze dne 14. 10. 1976 ve věci 29/76, *LTU v. Eurocontrol*.

Rozsudek SDEU ze dne 14. 12. 1976 ve věci 24/76, *Estasis Salotti di Colzani Aimò e Gianmario Colzani s.n.c. v. Rüwa Polstereimaschinen GmbH*.

Rozsudek SDEU ze dne 14. 12. 1976 ve věci 25/76, *Segoura v. Bonakdarian*.

Rozsudek SDEU ze dne 9. 11. 1978 ve věci 23/78, *Meeth v. Glacetal*.

Rozsudek SDEU ze dne 13. 11. 1979 ve věci 25/79, *Sanicentral GmbH v. René Collin*.

Rozsudek SDEU ze dne 16. 12. 1980 ve věci 814/79, *Nizozemský stát v. Reinhold Rüffer*.

Rozsudek SDEU ze dne 24. 6. 1981 ve věci 150/80, *Elefanten Schuh GmbH v. Jacqmain*.

Rozsudek SDEU ze dne 14. 7. 1983 ve věci 201/82, *Gerling Konzern Speziale Kreditversicherung AG and others v. Amministrazione del Tesoro dello Stato*.

Rozsudek SDEU ze dne 19. 6. 1984 ve věci C-71/83, *Tilly Russ v. Nova*.

Rozsudek SDEU ze dne 11. 7. 1985 ve věci C-221/84, *F. Berghoefler GmbH & Co. KG v. ASA SA*.

Rozsudek SDEU ze dne 11. 11. 1986 ve věci 313/85, *SpA Iveco Fiat v. Van Hool NV*.

Rozsudek SDEU ze dne 10. 3. 1992 ve věci C-214/89, *Powell Duffryn plc v. Wolfgang Petereit*.

Rozsudek SDEU ze dne 12. 4. 1993 ve věci C-172/91, *Sonntag v. Weidmann*.

Rozsudek SDEU ze dne 9. 6. 1994 ve věci C-292/93, *Norbert Lieber v. Willi S. Göbel and Siegfried Göbel*, bod 12.

Rozsudek SDEU ze dne 20. 2. 1997 ve věci C-106/95, *MSG v. Les Gravières Rhénanes*.

Rozsudek SDEU ze dne 3. 7. 1997 ve věci C-269/95, *Benincasa v. Dentalkit*.

Rozsudek SDEU ze dne 21. 6. 1978 ve věci 150/77, *Bertrand v. Paul Ott KG*.

Rozsudek SDEU ze dne 16. 3. 1999 ve věci C-159/97, *Trasporti Castelletti Spedizioni Internazionali SpA v. Hugo Trumpy SpA*.

Rozsudek SDEU ze dne 13. 7. 2000 ve věci C-412/98, *Group Josi Reinsurance Company SA v. UGIC (Universal General Insurance Company)*.

Rozsudek SDEU ze dne 9. 11. 2000 ve věci C-387/98, *Coreck Maritime GmbH v. Handelsveem BV and others*.

Rozsudek SDEU ze dne 19. 2. 2002 ve věci C-256/00, *Besix SA v. Wasserreinigungsbau Alfred Kretschmar GmbH & KG (Plafog)*.

Rozsudek SDEU ze dne 1. 3. 2005 ve věci C-281/02, *Andrew Owusu proti N. B. Jackson*.

Rozsudek SDEU ze dne 12. 5. 2005 ve věci C-112/03, *Société financière et industrielle du Peloux v. Axa Belgium*.

Rozsudek SDEU ze dne 22. 5. 2008 ve věci C-462/06, *Glaxosmithkline a Laboratoires Glaxosmithkline v. Jean-Pierre Rouard*.

Rozsudek SDEU ze dne 10. 9. 2009 ve věci C-292/08, *German Graphics Graphische Maschinen GmbH v. Alice van der Schee*.

Rozsudek SDEU ze dne 20. 5. 2010 ve věci C-111/09, *Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group v. Michal Bilas*.

Rozsudek SDEU ze dne 17. 11. 2011 ve věci C-327/10, *Hypoteční banka a.s. v. Udo Mike Lindner*.

Rozsudek SDEU ze dne 15. 3. 2012 ve věci C-292/10, *G v. Cornelius de Visser*.

Rozsudek SDEU ze dne 13. 6. 2013 ve věci C-144/12, *Goldbet Sportwetten GmbH v. Masiim Sperinde*.

Rozsudek SDEU ze dne 21. 5. 2015 ve věci C-322/14, *Jaouad El Majdoub v CarsOnTheWeb.Deutschland GmbH*.

Rozsudek SDEU ze dne 7. 8. 2016 ve věci C-222/15, *Hőszig Kft. v Alstom Power Thermal Services*.

Rozsudek SDEU ze dne 9. 3. 2017 ve věci C-551/15, *Paula Parking d.o.o. v. Sven Klaus Tederahn*.

Rozsudek SDEU ze dne 8. 3. 2018 ve věci C-64/17, *Saey Home & Garden NV/SA v. Lusavouga-Máquinas e Acessórios Industriais SA*.

Rozsudek SDEU ze dne 11. 4. 2019 ve věci C-464/18, *ZX v. Ryanair DAC*.

Rozsudek SDEU ze dne 27. 2. 2020 ve věci C-803/18, *AAS „BALTA“ v. UAB „GRIFS AG“*.

Rozsudek SDEU ze dne 25. 3. 2021 ve věci C-307/19, *Obala i lučice d.o.o. v. NLB Leasing d.o.o.*

5 Seznam ostatních zdrojů

Stanovisko generálního advokáta Capotortiho ve věci C-23/78, *Meeth*, s. 2145.

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci C-136/16, *Metropolitan Development Society SA proti Banco Santander Totta SA*, podaná k SDEU dne 7. 3. 2016.

Abstrakt: Úprava mezinárodní příslušnosti soudů v nařízení Brusel Ibis

Práce se zabývá právní úpravou mezinárodní příslušnosti soudů v Nařízení Brusel Ibis. Těžištěm práce je téma prorogace a to zejména obecné vymezení institutu prorogační dohody a úprava prorogace v Nařízení Brusel Ibis včetně prorogačních dohod uzavíraných se slabší smluvní stranou. Práce je členěna do 4 kapitol, které jsou následně členěny na podkapitoly.

První kapitola seznamuje čtenáře s Nařízením Brusel Ibis a vymezuje jeho věcnou, časovou, osobní a územní působnost. Pro aplikaci Nařízení Brusel Ibis je rovněž nezbytná přítomnost mezinárodního prvku. Práce se zabývá pravidly obecné, alternativní, speciální, výlučné, dohodnuté mezinárodní příslušnosti a podřízení se mezinárodní příslušnosti soudů. Zároveň je popsána hierarchie těchto pravidel.

Druhá kapitola se zaměřuje na téma prorogace, které je stěžejní pro diplomovou práci. Objasňuje institut prorogační dohody, vysvětluje její význam a charakter. Věnuje se účinkům prorogační dohody a v souvislosti s derogačním účinkem dělí prorogační dohody na výlučné a nevýlučné. Vysvětluje také pojem asymetrických prorogačních dohod.

Třetí kapitola navazuje na první dvě kapitoly a zabývá se úpravou prorogace v čl. 25 Nařízení Brusel Ibis. Aby byla prorogační dohoda platná podle čl. 25 Nařízení Brusel Ibis, musí splňovat materiální a formální náležitosti, které třetí kapitola rozebírá podrobněji. Diplomová práce se zaměřuje na úpravu materiálních náležitostí, které nejsou upraveny v Nařízení Brusel Ibis komplexně, a na nové pravidlo zavedené revizí Nařízení, podle kterého se věcná platnost prorogační dohody posuzuje podle práva státu prorogovaného soudu. Následuje rozbor možných forem prorogační dohody, které jsou v Nařízení Brusel Ibis upravené vyčerpávajícím způsobem. Pozornost je věnována také rozhodnutím SDEU, jejichž znalost je nutná pro pochopení a správnou aplikaci Nařízení Brusel Ibis.

Poslední čtvrtá kapitola se zabývá prorogačními dohodami s ohledem na ochranu slabší smluvní strany. Rozebírá speciální podmínky pro uzavření prorogační dohody ve věcech pojistných, spotřebitelských a individuálních pracovních smluv.

Klíčová slova: Nařízení Brusel Ibis, mezinárodní příslušnost soudů, prorogace

Abstract: Regulation of international jurisdiction of courts in Brussels Ibis Regulation

The master thesis deals with the regulation of international jurisdiction of courts regulated by Brussels Ibis Regulation. The main aim of the master thesis is to analyse the topic of prorogation, in particular the general definition of the prorogation agreement and the regulation of prorogation in the Brussels Ibis Regulation, including prorogation agreements concluded with weaker contracting party. The thesis is divided into 4 chapters, which are further divided into subchapters.

The first chapter introduces the Brussels Ibis Regulation and defines its substantive, temporal, personal and territorial scope of application. The presence of an international element is also required for the application of Brussels Ibis Regulation. The thesis deals with the rules of general, alternative, special, exclusive, agreed international jurisdiction and of submission to international jurisdiction. It also describes the hierarchy of these rules.

The second chapter focuses on the topic of prorogation, which is essential for the thesis. It clarifies the concept of the prorogation agreement, explains its importance and character. It deals with the effects of the prorogation agreement and divides prorogation agreements into exclusive and non-exclusive in connection with the effect of derogation. It also explains the concept of asymmetrical prorogation agreements.

The third chapter follows on from the first two chapters and deals with the regulation of prorogation in Article 25 of the Brussels Ibis Regulation. For a prorogation agreement to be valid under Article 25 of the Brussels Ibis Regulation, it must satisfy the substantive and formal requirements, which are further analysed in Chapter 3. The thesis focuses on the regulation of substantive requirements, which are not comprehensively regulated in the Brussels Ibis Regulation, and on the new rule introduced by the revision of the Regulation, according to which the substantive validity of prorogation agreements is determined according to the law of the Member State of the prorogated court. It analyses the possible forms of prorogation agreements, which are comprehensively regulated by the Brussels Ibis Regulation. The thesis also focuses on CJEU decisions, which are necessary for understanding and correct application of the Brussels Ibis Regulation.

The last fourth chapter deals with prorogation agreements with regard to the protection of the weaker party. It analyses the special conditions for the conclusion of the prorogation agreement in matters of insurance, consumer and individual employment contracts.

Keywords: Brussels Ibis Regulation, international jurisdiction, prorogation